

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΗΣ ΒΑΘΥΝΑΛΛΗΣ,

ΑΙΗΤΗΜΑ.

(Ήθῃ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ.)

Κατὰ Δίκερα.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Ἐντὸς τῶν ὄρεων τῆς Βασιτορελάνδης κείται, πινὰς εκατοντάδας ποδῶν ὑπὲρ τὰ πρῶτ' ἰσθμια, τὸ στόμιον τῆς κοιλάδος Βαθυνάλλης. Περιέχει δὲ ἡ κοιλάς οἰκίας, αἰτνες, ὡς ἐκτιμᾶσθαι τὸ ὕψος τοῦτο μικρὸν, ἀναβρίχωνται ἀκόμη εἰς ὄλους τοὺς βράχους τοὺς ἐπιχρυσωμένους ἐκπέτρωνται τοῦ στομίου, καὶ εἰς ὅλα τὰ μεταξὺ αὐτῶν κοιλώματα. Ἡ δὲ εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας κείμενη, εἶναι μικρὰ ἀγροικία, ἔχουσα τὴν ὄψιν ἀρχαιοφανεστῆτην,

καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι οἱ τελευταῖοι αὐτῆς διακρίτοιχοι ἐνητημενίζοντο λέγοντες ὅτι πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν ἡ οἰκογένειά των εἶχε σταθερῶς τοῦ μέρους τοῦτου τὴν κυριότητα. Ὁ τὴν κοιλάδα ταύτην διαρχόμενος ἕνος δύναται ἐμπληττόμενος νὰ ἐρωτήσῃ τί ἐξήτει πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν ὅστις δῆποτε εἰς ἐκείνους τοὺς ἀποτόμους κλημονίς. Ἀλλὰ τοῦτο θέλει ἐρωτήσῃ μόνον ὅστις δὲν γνωρίζει τί συνέβαινε πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν εἰς ἐκείνα τὰ μέρη. Τότε οἱ ἐπίτροποι τῶν ἡγουμένων τοῦ μοναστηρίου Φυρνέσσου, κατεῖχον τὰ εὐφορότερα τοῦ τόπου χωρία, ἀλλὰ ἀνὰ τέσσαρες ἡμῶν, ὃν ὁ εἰς ὤφελος νὰ ἐκστρατεύῃ πάντοτε κατὰ τῶν παρορίων ἐπιδρομῶν. Τότε οἱ βοσκοὶ καὶ ποιμένες τοῦ μοναστηρίου ἔφερον τὰ ποιμνία των εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρων μέρη, ὅπου εὕρισκον ἀκόμη νομῆν, διὰ τὴν ἀποφύγασθαι ὅσον τὸ δυνατόν τὴν συνάντησιν τῶν ἐκ Βορρᾶ κατερχομένων ληστῶν. Εἰς τὰ ὑψηλὰ δὲ ὄρηπέδια ἐκτὸς τῆς αὐτοφθοῦς γλῆς εὕρισκον τὰ ζωντανὰ νὰ τρώγῃσι θάμνων πρέμνους καὶ δένδρουλλίων βλαστούς. Λύκοι βεβαίως ὑπάρχον εἰς τῶν ὄρων τὰς ἐρήμους ἐκείνας, ἀλλὰ κατ' αὐτῶν ἤγειρον τοίχους ἑξαοκτακλίνας ὑψηλῶς ἐπὶ τῶν ὄρων καὶ ὑψηλότερον πάντοτε, καὶ ἦσαν τὰ ἄγρια δάση ὑπεχώρου εἰς τὴν προϊούσαν καλλιέργειαν τῶν νέων κατοίκων. Ὁ πρῶτος λοιπὸν Φέλλ, ὅστις πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν ἐκαυχᾶτο ἐπὶ τῇ ἰδιοκτησίᾳ τοῦ μέρους τοῦτου, ἦν πιθανῶς ποιμὴν τις τοῦ μοναστηρίου, ὅστις, περιτοχιχῶς μέρος τοῦ δάσους πρὸς βοσκὴν τῶν ὄρων του, καὶ οἰκοδομήσας ἐν τῷ μῶσφ μικρὰν

καλύβην διὰ τὴν κατοικίαν, ἔγινε διακάτοχος αὐτοῦ κατ' ἀρχάς, μετὰ ταῦτα δὲ ἰδιοκτητῆς, καθὼς τοῦτο πολλάκις συνέβη καὶ ὡς πρὸς τοὺς καταλαβόντας τοὺς κάτω τόπους ἐντὸς τῆς κοιλάδος. Ἄφου δὲ τὰ δάση ἐξέλιπον, ἡ γῆ καλλιεργήθη, καὶ οἱ περικοικοὶ δὲν ἐνθυμοῦνται, οὐδ' ἡ παράδοσις ἀπομνημονεύει, ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ Φέλλοι δὲν ἐγεώργουν ὅπως δῆποτε τοὺς τρεῖς ἀγρούς, οἵτινες κάτωθεν ἐφαίνοντο ὡς τρεῖς πράσινοι κηλίδες παρὰ τὴν χαράδρον δι' ἧς κατήρχετο ὁ ὄρεινός ῥυαξ, ὁ πληρὸν ἐν μίλιον κατωτέρω τὴν δεξιαμενὴν τὴν ἀρδούσαν τὸ πεδῖον.

Καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν ταύτην φώλεαν ἦκούοντο μεμψιμοιρίαι κατὰ τῆς δυστυχίας τῶν παρόντων καιρῶν, παραβαλλομένων πρὸς τοὺς ἀρχαίους καλοὺς ἡμέρους, μεμψιμοιρίαι κατ' ἄλλην μὲν διάλεκτον, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐκφραζόμεναι, ὡς ἐν ταῖς μεγάλας πόλεσι. Καὶ τῆς οἰκίας ταύτης ἐλέγετο ὅτι ἦσαν ἄλλοτε οἱ κάτοικοι εὐθυμώτεροι, τὰ κοράσια ἐνήθον καὶ ἕφθονον, οἱ νέοι εἶχον ἐργασίαν δι' ὅλου τοῦ ἔτους, καὶ ἡ χώρα παρήγεν ὅσα ἡ οἰκογένεια ἐχρειαζέτο, προσθήκη καὶ τῶν προϊόντων τοῦ αἰπολίου καὶ τῆς ἀγέλης. Τότε οὐδεὶς εἶχεν ἀνάγκη ν' ἀπεργηται εἰς τὰς ἀγοράς, ἢ νὰ διαπανθῇ διὰ ν' ἀγοράσῃ, ἂν καὶ μικρὸν ἐμπορίον ἐνίοτε ἦτον οὐχὶ ἀνεπιεικέδες μετὰ τῶν κάτω χωρῶν. Τώρα δὲ . . . ἀλλὰ θέλομεν ἰδῆ ἀμέσως πῶς εἶχον τὰ πράγματα τότε.

Ἡ Κυρία Φέλλ καὶ ἡ κόρη τῆς Καίτης ἐξύμνον μίαν ἡμέραν τοῦ Δεκεμβρίου, καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον ἀπερῶσαν ὅλην τὴν προσηνὴν τὴν, ὅταν τοῦ βουκόλου ὁ ὑπηρέτης εἰσῆλθε, καὶ τὸ βλέμμα τοῦ ἐξέπραξε συγκίνησιν παρ' αὐτῷ ἀσυνήθην. «Κάποιος ἔρχεται», εἶπεν. Ὁ δὲ κάποιος οὗτος ἦτον ὁ Βαρχάκος, ὁ περιφεύων πραγματευτής. Αἱ γυναῖκες δὲν ἤθελον νὰ τὸν πιστεύωσι. Εἰς τοιαύτην ὥραν τοῦ ἔτους, πῶς ἦτον δυνατὸν; ἀπῆκον ὅμως τὸ ζῆλωμα καὶ ἐπήγαν πρὸς τὸ παράθυρον. Καὶ τῷ ὄντι ὁ πραγματευτής ἦτον, τὸ δέμα τῶν πραγματειῶν του ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ ἐπιπόνως ἀναβαίνων τὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους. Τὸν εἶδαν καθήσαντα παρὰ τὴν σιταποθήκην, καὶ σπογγίσαντα τὸ μέτωπόν του, ἂν καὶ δεξιόβριος ἦτον ὁ μῆν' τὸν εἶδαν φορτωθέντα καὶ πάλιν τὸ δέμα του, καὶ τότε αἱ γυναῖκες ἤρχισαν συσκεπτόμεναι περὶ ὑποθέσεώς τινος λίαν σπουδαίας, περὶ ἧς εἶχον νὰ τὸν ὁμιλήσωσι. Ἄλλ' εἰς τὰ ἀπειρημένα ταῦτα μέρη οἱ νῆες γίνονται βραδεῖς, καὶ οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουσι νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ὁμιλῶσι βραδέως διὰ τοῦτο ἡ μικρὰ τῶν συνομιλιῶν δὲν εἶχε λάβει πέρας, ὅταν εἰσῆλθεν ὁ πραγματευτής. Αὐτὸς ἐξεναντίας ὡμίλει ταχέως εἶχε νομίσει καλὸν νὰ περιέλθῃ ἀπαξ ἀκόμη τὴν χώραν, ἐπειδὴ ἦτον καλὸς ὁ καιρὸς, — ἡ γῆν τίς ἤξευρε πόσον ἠύλε μείνει εἰς τὴν γῆν, ὅταν ἤρχετο ἀπαξ, — οἱ κάτοικοι βεβαίως ἠύχαριστοῦντο νὰ ἔχουσι νέον τι νὰ φορέσωσι τὰ Χριστούγεννα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἰδοὺ τὸν ἀρήσῃ νὰ φέρῃ τὰς πραγματείας τῆς ἀνοίξεως. Ἀλλὰ μεταξὺ ὁμιλῶν ἐνόησεν ὅτι ὑπῆρχε τις πρόβλεψις εἰς τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς ἠρωτάτο πότε θέλει

ἔλθει πάλιν. Ὁ δὲ ἔλθῃ, εἶπεν, ὅταν θέλουν οἱ Φέλλοι καὶ θὰ φέρῃ ὅ,τι ἐπιθυμοῦν. Νὰ ἔλθῃ λοιπὸν, τῷ ἔπαιον, πρὸ τῆς πρώτης Ἀπριλίου καὶ νὰ φέρῃ ἡ κλάδον ἀνθῶν πορτοκαλλέας, καὶ ἐν λευκοῦν σάλιν, καὶ . . .

— Δύω ἀνθὴ πορτοκαλλέας, εἶπεν ἡ Καίτη. — Πῶς! Δύω νόμφοι! ἀνέκραξεν ὁ Βαρχάκος, ὅτι νυμφευθῶν καὶ αἱ δύο τὴν ἰδίαν ἡμέραν; Ἄλλ' ἡ Κυρία Φέλλ τῷ ἐξήγησεν ὅτι θὰ εἶναι καὶ μία παράνομος, καὶ ὅτι ἡ Καίτη ἐπαύθη νὰ ἐνδύῃ ἢ φίλη τῆς ἀπαρραλλάκτως ὡς καὶ αὐτὴ. Ὁ Βαρχάκος ἠθέλησε νὰ διίσχυρισθῇ ὅτι αἱ νόμφοι μόναι φέρῃ ἄνθος πορτοκαλλέας, ἀλλ' ἡ Καίτη ἦτον βεβαία ἐν ἡ φιλίᾳ τῆς ἤθελε νὰ ἔχῃ ἐντελῶς τὴν ἰδίαν στήλην μετ' αὐτήν. Ὁ δὲ πραγματευτής, ἐνθυμηθεὶς ὅτι ἡ δὲ βεβαίως τῶν κατοίκων τῆς περιφερείας μέχρι ἧς ἐφθονεν ὁ ἦχος τοῦ χωρικοῦ κώδωνος δὲν ἦτο πολὺ σοριώτερος περὶ τὴν ἐθιμοταξίαν ἀπὸ τὰς γυναῖκας αὐτὰς, ὑπεσχήθη τὸ ζητούμενον. Ἐπειτα διηπόησε τὰ ἡμίση τῶν περιεχομένων τοῦ δέματός του, ὕλην πρὸς ῥαπτικὴν ἐργασίαν δι' ὅλου τῶν χειμῶνα· διότι αἱ νόμφοι ἀγαπᾶσι νὰ ἔχουσι ἐνδύματα εἰς τὰ ὅσα καθὼς καὶ ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ ἴσως περισσώτερον εἰς τὰ ὅσα.

Ὁσάκις ὁ νέος λεπτοεργὸς Ραῖθεν ἤρχετο νὰ ἰδῇ τὴν μνηστῆν του, τὴν εἴρσκα ῥάπτουσαν πάντη καὶ περὶ αὐτὴν κἀνὲν διήμιτον παρὰ τὸν, ἢ τολοπιαν, ἢ ἀκόμη καὶ μεταξωτόν. "Ὅλλ' αὐτὰ ἦσαν ὡρεῖα καὶ χειμῶν παρῆλθεν εὐθυμος, ἐκτὸς σπανίων τῶν καὶ κροδικῶν νεφελῶν, ὡς ὅτε ἀπαξ ὁ Ραῖθεν πρὸς τὸ σύνηθες δὲν ἐφάνη ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας, καὶ ὅτε τέλος ἦλθε, δύο μελαναὶ κηλίδες ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ του διαγούοντο τὴν ἱστορίαν τῆς ἀπουσίας τοῦ διατι' ἠσχύοντο νὰ φανῇ πρὶν παρέλθωσι τὰς κηλίδας τὰ ἔχον.

— Ἐμῆθυσεν, εἶμαι βεβαία, εἶπε μετὰ ταῦτα Κυρία Φέλλ εἰς τὴν Καίτην, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀπαρητίαις μεθ' ἧς κατὰ δυστυχίαν θεωρεῖται πολλὰ καὶ μέθη μεταξὺ τῶν χωρικῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἡμῖν διατι' δὲν ἤθελε νὰ φανῇ.

— Ἀλλὰ δὲν νομίζω νὰ τὸ ἔχῃ συνήθειαν ἀκριθὴ ἡ Καίτη.

— Ὅχι, συνήθειαν δὲν ἔχει· ὅλοι ὅμως συμβαίνει ἐνίοτε νὰ παραπίνουν, δις ἢ τρις τὸν χρόνον ἐν ἀκόμῃ σπανιώτερα δὲ συμβαίνει, ὅταν ἔλθῃ νὰ κατακίση μετ' ἡμᾶς ἐδῶ ἐπάνω.

Ὁ Ραῖθεν, νυμφευόμενος τὴν μοναχοκόρον, ἐμῆθι νὰ υἱοθετῆθῃ, ὡς τοῦτο ἦτον ἐπόμενον, διότι ὁ Φέλλ ἦτον γέρον, καὶ μάλιστα παρ' ἡλικίαν τὸν εἶχον ἠσθενήσει, ὁ ρευματισμὸς τὸν χειμῶνα, ἢ πολλὰ ἔγασα τὸ θέρος. Ὁ Ραῖθεν ἤθελε βοηθῆ εἰς τὴν ἐπινομίαν τῆς ἀγροικίας, ἠθέλεν ἐργασθῇ ὅλην τὴν ἐργασίαν, καὶ διορθῶσι τὴν καλύβην καὶ τὰ παρὰ τῆματα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, καὶ ὅλα θὰ ἦσαν ἑαυτοῦ μετὰ τὴν χαράν.

Ἡ Μαίρη, ἡ παράνομος, ἔφρασεν ἐν καρδίᾳ ἡνὰ στολισθῇ μετ' ἧς πορτοκαλλέας τῆ ἀνθος τῆν ἡ δροῦφῇ χωρικήν τῆς καλύπτραν, ἀφ' ἧς ἐφαίνοντο

παρῆσασαι, ἐπίτηδες διὰ τὴν περιστάσιν ταύτην προσεφάσαι, ἀφθονοὶ λευκαὶ τεύκλι. Τοῦ Ἀπριλίου εὐκραεστατὴ ἦτον αὐγὴ, ὅταν ὅλη ἡ συνοδεία ἐκίνησεν ὁμοῦ καταβαίνουσα πρὸς τὸ τρία μίλια ἀπέχον παρεκκλήσιον. Ἡ μήτηρ μόνη ἔμεινεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ ὅταν ἐπέστρεψαν, ὁ γέρον Φέλλ τῷ εἶπεν ὅτι ὅλα ἐγίναν ἐν τάξει καὶ λίαν εὐχάριστα, ὅτι ὁ ἱερεὺς ὠμίλησε μὲ πολλὴν εὐμένειαν, καὶ ὅτι τὸ ἀμάξιον τοῦ γείτονος φλαμῖγγου περιέμενεν, ὡς τοῖς εἶχε δοθῆ ἡ ὑπόσχεσις, νὰ μεταφέρῃ τοὺς νέους εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ἦσαν προσκεκλημένοι νὰ γευθῶσι. Ὅλα ἦσαν ἐν τάξει, καὶ λίαν εὐχάριστα, καὶ οἱ γέροντες ἐκάθησαν νὰ γευματίωσι, φοροῦντες τὰ καλά τῶν ἐνδύματα, καὶ ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις ὅτι ὅλα ἦσαν ἐντελῶς ἐν τάξει, καὶ λίαν εὐχάριστα. Ἐν πρᾶγμα μόνον, — ἂν τοῦ Ραῖθεν τὸ ὄνομα ἦτον Φέλλ! Ἐπειδὴ πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν οἱ Φέλλοι ἦσαν οἱ κύριοι.

— Ἡ οἰκογένεια, ὅχι ἡμῶς καὶ τὸ ὄνομα πάντοτε τοῦ Φέλλ, εἶπεν ἡ γυνὴ. Βίχε ποτὲ τὴν κατοικίαν καὶ κῆποιος Βέλλ' ἐπειτα δὲ ἔμεινεν ὁ τόπος εἰς τὴν οἰκογένειαν ὅπως μόνον ἦτον δυνατὸν νὰ μείνῃ, ἀφ' οὗ δὲν εἶχον ἄλλα παιδία ἀπὸ τὴν Καίτην.

— Τῷ ὄντι, ἀληθῆς εἶναι τοῦτο, εἶπε συμπρωτῶν ὁ Φέλλ' καὶ ὅλα ἦσαν ἐν τάξει καὶ λίαν εὐχάριστα.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Τὴν ἐσπέραν ἐκαίνην τρεῖς κυρίαὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον, νὰ ἰδοῦν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον, ἀφ' οὗ ἡ θέα ἦτον λαμπρὰ ἐπὶ τῆς παιδιάδος, καὶ ἡ θέσις τοιαύτη, ὥστε καὶ ἐνώπιόν τῶν ἔσχατον ἐδύνατο κατὰ τὴν γοιτευτικὴν ἠσπερίην ἐκείνην ὄραν νὰ λησμονήσῃ τις ὅτι ὑπάρχουσι ἐν τῷ κόσμῳ ἀμαρτία καὶ θλίψις. Αἱ κυρίαὶ ἔμεινον καθήμεναι ἐπὶ τῶν βαθμίδων μέχρις οὗ ἐξέλιπεν ἀπὸ τῶν συννέφων ἡ τελευταία τῆς δύσεως ἀντανάκλασις, καὶ τὰ ὅρη καθαρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ διεγράφοντο ἐπὶ οὐρανοῦ πράσινοι, ἀφ' οὗ εἶχον σβεσθῆ τὰ ἔσχατα φῶτα. Καὶ μετὰ ταῦτα κατέβησαν, ἔχουσαι τὴν δίκνοιν λαμπρὰν καὶ ἤρεμον ὡς τοὺς λαμπροὺς ἀστέρους οἵτινες ἤρχον στίλβοντες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των. Παρὰ τὰ ἔσχατα δὲ τῆς ὁδοῦ τὴν πρώτην γωνίαν, καὶ εἰσελλοῦσαι εἰς εὐθείαν δειδροστοιχίαν, εἶδαν ἐμπρὸς των παράδοξον συνοδείαν. Εἰς τὸ λυκαυγὲς ἐφαίνετο ὡς ἂν ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἔφερον μεταξὺ των ἀντικείμενον λίαν βαρὺ, καὶ προχώρουσαν πρὸς αὐτὰς μετ' ἔθιμα βραδύτατον. Μία γυνὴ προῦπορεύετο, καὶ ἐνίοτε ἱσταμένη, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπρόσμενον. Ὅταν δ' ἐπλησίασαν, εἶδαν ὅτι ἦτον νέος, φέρουσα εἰς τὴν κόμην ἀνθὴ πορτοκαλλέας, καὶ εἰς τοὺς ὤμους καταλευκὸν σάλιν. Ἐκράτει δὲ εἰς τὴν χεῖρα πῖλον ἀνδρὸς, νέον μὲν, ἀλλὰ κεκαλυμμένον ὑπὸ πηλοῦ. Καθαροῖς δὲ ἦδη ἐφαίνετο ὅτι τὸ ἀντικείμενον, ὁ οἱ δύο ἔφερον οὕτως ἐναγωνίως, ἦτον ἀνὴρ, ἀλλ' ἀνὴρ, ὅστις ὑπέσχετο καὶ ἄλλο ὁμοίαις μάλιστα κτήνος. Ἡ μορφή του, ὅταν ἐφαίνετο, ἦτον ἀποτρόπαιος, οἰδαίνουσα, μελανή, ἀνευ ἴχνους λογικοῦ, ἢ αἰσθησεως. Ἀλλ' ἡ κεφαλὴ του ἐκρέματο

τόσον χαμηλὰ, καὶ ἡ μακρὰ μελανὴ κόμη του ἐκυλιστο εἰς τὸν πηλόν, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δὲν ἐφαίνετο εὐκόλως. Οἱ πόδες του ἐσύροντο ὀπίσω του, καὶ τὰ νῆα του ἐνδύματα ἦσαν κατασπλιωμένα.

— Φαίνεται ὡς ἀποπληξία, εἶπεν ἡ γεροντοτέρα τῶν γυναικῶν εἰς τὰς συντρόφους τῆς, καὶ ἐρώτησε τὴν φέρουσαν τὸν πῖλον, ἂν ὁ ἄνθρωπος προσεβλήθη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ταύτην.

— Ὅχι, Κυρία, εἶπεν ὀλίγον περισσώτερον. Ἡ χαράτου εἶναι σήμερον. Τὸ πρῶτ' ἐνθυμώθη.

— Ἐνθυμώθη τὸ πρῶτ'! Καὶ ἐκεῖνη εἶναι ἡ σύζυγός του!

— Μάλιστα, κυρία. Ὁ ἄλλος εἶναι ὁ παράνομος. Πᾶσαν καρδίαν ἤθελε κινήσει εἰς οἶκτον τῆς δυστυχῆς Καίτης, ὅταν αἱ κυρίαὶ διήλθον ἐμπρὸς τῆς, τὸ ἀγαθόν, ἠλιόκαε πρόσωπον, περικουμώμενον ὑπὸ ἀνθῶν πορτοκαλλέας, σοβαρὸν καὶ ἡσυχον, καὶ αὐτὴ ἐντείνουσα βλαστὰς τὰς δυνάμεις, αἵτινες δὲν ἦσαν μικραὶ, ὅπως κρατῆ τὸν ἔλειπον ἄνδρα τῆς νὰ μὴ κλυδαίει εἰς τὸν πηλόν τοῦ δρόμου. Ὁ δὲ ἄλλος νέος ἦτον εὐπρεπῆς τὴν ὄψιν, καλῶς ἐνδεδυμένος, καὶ νέον ἐπενδύτην φορῶν. Αἱ κυρίαὶ ἐστράφησαν, ὡς ἐθαδίζον, καὶ εἶδαν ὅτι δὲν ἐγένετο χωρὶς βοηθείας νὰ προχωρήσῃ ἡ συνοδεία· διὸ ἐπέστρεψεν ἡ γεροντοτέρα, καὶ θέτουσα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς δυστυχῆς νεοῦμοφου, τῷ εἶπε·

— Τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον σου. Δὲν ἠμπορεῖς. Ἄφες τὸν κατὰ γῆς, ὡς νὰ ὁμιλήσω ἐκεῖ εἰς τὴν ἀγροικίαν. Γνωρίζω τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖ. Ὁ δὲ στείλωσι κἀνένα νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὸν οἶκον.

Ἡ δυστυχῆς Καίτη ὠμίλησε μετὰ πολλῆς ἡσυχίας, λέγουσα ὅτι ἠμπορεῖ νὰ τὸν φέρῃ ὀλίγον μικρότερα. Ἀλλὰ τὰ χεῖλη τῆς ἔστρεμον ελαφρῶς. Ἡ δὲ κυρία ὠμίλησε πρὸς ἕνα νέον βουκόλον, ὅστις ἔστρεψε τὰ μοσχάρια εἰς μίαν μάνδραν, καὶ τῷ εἶπε νὰ βοηθήσῃ νὰ βυβίωσιν τοῦ νομφοῦ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν δεξιαμενὴν τὴν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὴν ἀγροικίαν.

— Εἶναι μακρὰν ἡ οἰκία σου; ἠρώτησεν ἡ Κυρία τὴν Μαίρην.

— Ἡ ὑψηλοτάτη οἰκία τῆς Βαθνοδάλης.

— Ὁ! ποτὲ ἀπόψε δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φθάσετε καλῶς προχωρεῖτε.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἀγροικίας ὑπεσχήθησαν μίαν ἡμαξίαν, ἂν ἡ συνοδεία περιέμενεν ὡς νὰ τὴν ζεύξωσι.

— Πῶς ἐγίνε τοῦτο; εἶπεν ἡ κυρία. Δὲν ὑπάρχει κἀνένας νὰ διδάξῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καλῶς ἄλτερα τὰ χρέη του; Γνωρίζει τὸν ἱερέα;

— Μάλιστα, κυρία, ἀπεκρίθη ἡ Μαίρη, καὶ ἐπρόσθεσεν ἀφελῶς· ἀλλὰ δὲν ὠφελεῖ ἂν ὁ ἱερεὺς τὸν ὁμιλήσῃ τώρα, διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐνοήσῃ.

— Βεβαίως ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ κυρία. Ἀλλὰ αὐτὸν θὰ τὸ συναίσθάνεται ὅσοις ἀκόμη, καὶ τότε, ἐλπίζω, κάποιος τὸν ἵπποτον σέβεται νὰ τὸν ὁμιλήσῃ μετ' ἑσέως, ὥστε νὰ τὸ ἐνθυμῆθῃ.

— Φαντασθῆτε, εἶλεγε πρὸς τοὺς συντρόφους τῆς ἐν τῷ διήρχοντο διὰ τῆς δεξιαμενῆς, ὅπου ἀναισθητῶν ὁ νυμφίος ἐνεβλάπτετο τὴν κεφαλὴν ἐμπρὸς φαντα-

εθῆτε! αὐτὸ τὸ ἐλεεινὸν ὃν ὑπεσχέθη σήμερον τὸ πρῶτ' ἀκόμη ἢ δυστυχῆς ἐκείνη κόρη νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ὑπακούῃ! Ποιον προίμιον τῆς ἀγάπης των!

Ὁ Φέλλ καὶ ἡ γυνὴ του δὲν περιέμενον ἐνωρίς τοὺς νυμφίους. Ἀλλὰ ἡ ὥρα εἶχε παρέλθῃ πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι προέβλεπον, καὶ ἀκόμη οὐδεμίαν εἰδήσιν περὶ αὐτῶν. Ὅταν δὲ τέλος ἐφάνησαν εἰς τὸ σκότος, τὰ τρία νύφοντα μέλη τῆς συνοδείας ἦσαν καταπεποιημένα ὑπὸ τοῦ καμάτου. Ἡ ἀνοδος ἦτον φοιτητή, διότι ὁ Ραΐβεν δὲν εἶχεν ἀρχίσει νὰ συνεχῆται.

Πολλὰ ἠθικὰ δεινολογία δὲν ἐσπαταλήθησαν ἐπὶ τῆς περιστάσεως ταύτης, διότι ἡ ἀδιαφορία ἦτις δυσχερέτως ἐξέπληξε τὰς κυρίας, ἦτον ὁ σχεδὸν κοινὸς τοῦ ἀκέντητου τρόπος λαοῦ ἠθισμένου εἰς τὴν ἀκρασίαν. Ἡ Κυρία Φέλλ εἶπεν ὅτι ἦτον θυμωμένη, ὅτι ἦτον φτωχὰ ἐναντίον του, καὶ ἔπειτα ἐνεδύθη τὰ νυκτικά της, διὰ νὰ καθίσῃ μὲ τὴν κόρην της, διότι ὁ Ραΐβεν ἦτον ἀκόμη εἰς κάρωσιν, καὶ ἔπρεπε νὰ διανυκτερεύσῃ πλησίον του. Ἡ Κυρία Φέλλ εἶλεγε προσέτι συνεχῶς, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνδρες ἐνίοτε παραπίνοσιν, ὅτι ὅμως ὁ αὐτῶ συμβαίνει σπανιότερον. τοῦτο, ἀφ' ὅτου ἦλθε νὰ κατοικήσῃ ἐδῶ ἐπάνω. Ἐστρέφοντο δὲ πάντοτε εἰς τὴν κεφαλὴν της οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρός της, ὅστις τῇ εἶχεν εἰπῆ ὅτι ὅλα ἦσαν ἐν τάξει καὶ λίαν εὐχάριστα, καὶ περὶ τὰ ἐξημερώματα, ὅταν ἡ κόρη της τὴν κατέβηκε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν κλίναν της, ἀπεκοιμήθη ἐργασίας τὰς λέξεις αὐτῆς εἰς τὰ ὀνόματά της, ἐν ᾗ ἡ δυστυχῆς Καίτη φύχος εἰς ὅλα της τὰ μέλη παγετώδης αἰσθανομένη, τὴν καρδίαν ἀλγούσα, καὶ καταβεβλημένη ὑπὸ τοῦ καμάτου, μόλις κατὰ πρότον κινήθησε νὰ ἐκταγῇ εἰς δάκρυα.

Ὅταν δὲ περὶ τὴν δειλὴν τῆς ἐπαύριον ὁ σύζυγός της ἐκάθητο κεφαλαλγῶν παρὰ τὴν ἐστίαν, ἡθεα τῶν ἐρυθρῶν ὀφθαλμῶν της τὴν ἔβλεπεν εἰς συγκίνησιν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐκήρυξεν, ὡς οἱ μέθυσοι κηρύττουσι πάντοτε, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἄλλοτε δὲν θέλει συμβῆναι ἐννοεῖται ὅτι, ὡς ὅλοι οἱ μέθυσοι πάντοτε, ἀπέδωκεν εἰς ἄλλους τὸ σφάλμα· ἐννοεῖται ὅτι εἶπεν, ὡς λέγουσιν οἱ μέθυσοι πάντοτε, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτον συνήθειά του, ἀλλὰ ἐτακτος μόνον περιστάσεως, ἀπᾶς συμβῆκεν, καὶ μὴ μέλλουσα ποτὲ νὰ συμβῆ πλέον· καὶ ἐννοεῖται ὅτι ἡ γυνὴ του τὴν ἐκίσταυσε, ὡς πάντοτε πιστεύουσιν αἱ νέαι γυναῖκες.

Ἐπὶ τινὰ καιρὸν ταῦτα πάντα ἐβραίνοντο ἀληθῶς, καὶ εὖθιμος ἦτον ὁ οἶκος. Κατὰ τὰς καλὰς ἡμέρας τοῦ ἔαρος αἱ ἐργασίαι τῶν ἀγρῶν ἦσαν ἀφθονώταται, καὶ μόλις ἐπῆρσαν εἰς αὐτὰς πενθερῆς καὶ γαμβρός. Τότων δ' ἐπισκευῶν εἶχον ἀνάγκη αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα, αἱ θέσεις καὶ αἱ ἀποθήκαι, αἱ τράπεζαι καὶ τὰ ἐργαλεῖα, ὥστε ὅλοι αἱ βρογχροὶ ἡμέραι ἐπὶ εἴς μῆνας δὲν ἐβόσταν διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ Ραΐβεν. Καθ' ὅσον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα δὲν ἐμεθύσαν εἰμὴ δις, ἀπᾶς μὲν ὅταν ἦτον ὁ καιρὸς θυελλώδης, καὶ ὁ Ραΐβεν ἐκλύθει ὅλην τὴν ἡμέραν ψυγόμενος, ἐμπρός τοῦ πυρῆς τῆς ἐστίας, καὶ ἀπὸ τὴν θυελλῶν διωχόμενος ἦλθον καὶ ὁ γαμβρός καὶ ὁ βουκόλος, καὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ χασμώμενοι ὅλην τὴν ἡμέραν,

ὡς οὐ ἐνόσταζεν ὅλη ἡ οἰκὸγένειά. Τότε δὲ Ραΐβεν ἐμακρύνθη ἐπὶ δύο ὥρας, καὶ ὅταν τὸ ἔσπερας ἦλθε ἀπὸ τὴν σιταποθήκην νὰ δειπνήσῃ, ἡ κατάσταση του δὲν ἦτον παντάπασιν κατάστασις νύφοντος. Ἀλλοτε δὲ πάλιν τῷ συνέβη τοῦτο ὅταν, τὴν ὀκτώβριον, εἶχεν ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν, νὰ πωλήσῃ κρηθῆν. Καθ' ὅσον δὲ τὸν ἄλλον καιρὸν ἦτον ἐργαστικῶς ἀγαθὸς πρὸς τοὺς γέροντας, καὶ ἀγαπῶν τὴν γυναῖκα του, ὥστε ἀληθῶς ἐδικαιοῖτο τὸν λόγον τοῦ γέροντος Φέλλ, κηρύττοντος συνεχῶς ὅτι τὴν ὅλα ἔσαν ἐν τάξει, καὶ λίαν εὐχάριστα.

Ὁ χειμὼν ἦτον ἡ ὥρα τῆς δοκιμασίας ἐνίοτε ἡ χιῶν ἔθικτε τοὺς κατοίκους τῆς οἰκίας τῆς Πάπης δάλης. Ἀλλοτε ὁ καιρὸς ἦτον τόσον κακός, ὥστε οὐδεμίαν ἐργασίαν ἦτον δυνατὴ εἰς τοὺς ἀγρούς. Οἱ ἄνδρες ἐβαρύνοντο καθήμενοι ὅλας τὰς ὥρας περὶ τὸ πῦρ τῆς ἐστίας, καὶ ἀκούοντες τὸν ἀνεμον σφύζοντα καὶ πλαταρίζουσαν τὴν βροχὴν, καὶ αἱ γυναῖκες ἐκρινόντο ἀκόμη περισσοτέρως τὴν διηκελῆ τῶν ἀδρῶν παρουσίαν. Βιβλία δὲν ὑπῆρχον, οὐδ' εἶχε καὶ νεὶ κατὰ νοῦν τὴν ἀνάγκησιν. Βίβλους τοὺς ταῖους ἐκρέμαντο τινὲς γελοιογραφίαι τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Παναγάρτη, καὶ μία εἰκὼν Γεωργίου τοῦ Γ', καὶ εἰς αὐτὰς περιερίζοντο ὅλοι τῆς οἰκίας αἱ διανοητικαὶ διαχύσεις, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἓνα τετραστάγιον ὄμμα, ὃν ἡ Καίτη εἶχε κεντῆσαι ὅταν ἦτον μικρὰ. Ὁ Ραΐβεν συνεχῶς ἐπήγγινεν εἰς τὴν σιταποθήκην, εἰμὴ ἐπὶ προφάσει νὰ ἐργασθῇ. Ἀλλὰ ὁ πρῶν καὶ ὁ ἀκέντητος του ἠκούοντο σπανίως καὶ πάντοτε σπανιότερον καὶ ἀντὶ εὐθύμως νὰ ἐρχεται εἰς τὸ δειπνῶν, πολλὰκις ἔμενον εἰς τὴν ἀποθήκην, κενώσας, διὰ νὰ μὴ φαίνεται τοῦ βήματός του τὸ ἀστέρας, καὶ ὠμίλει μὲ τῶν δυνάστεων πρὸς τὸν Φέλλ, καὶ μὲ θυμὸν πρὸς τὴν Καίτην.

Ἀλλὰ ποτὲ καλλήτερα δὲν ἐβρέθη, ποτὲ δὲν ἦτο ἐργατικώτερος, βοηθητικώτερος, προσημότερος καὶ ἐργατικώτερος ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν καὶ ἢ ὁ Φέλλ· ἐσθένησε καὶ ἀπέθανε, κατὰ τὸν πρῶτον δηλοῦν μῆνα τοῦ ἔαρος, κατὰ τὸν ὑποῖον καὶ ἡ Καίτη ἦτον λαμπρὰ. Ἡ Κυρία Φέλλ εἶλεγεν ὅτι ὁ Ραΐβεν ἦτον ἐνταῦθ' ὡς υἱὸς καὶ ὡς κόρη, καὶ ὡς ἰατρός ἀκόμη καὶ ὡς πρῶτος εἰς τὴν περιστάσειν ταύτην· καὶ ὁ πενθὴς του ἀπέθανεν εὐλογῶν αὐτὴν, καὶ εὐχόμενος αὐτῇ ἢ φροντίξῃ τὴν ἀγροικίαν, καὶ νὰ εὐδαιμονῇ ἐν αὐτῇ, ὅτι εἶχε μείνει ἐπὶ πεντακῶσια ἔτη εἰς τὴν οἰκὸγένειαν.

Ἀφ' οὗ δ' ἐτάφη ὁ γέρον, καὶ ἐβλάστησαν τὰ γυνήματα, καὶ ἠγέρθη ἡ Καίτη, ὁ Ραΐβεν οὐ μόνον ἦγεν ἀδρανέστερος, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς νομίζων ἢ τῷ ὠφέλιτό πως ἀποζημιώσας διὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτῃ καλὴν του διαγωγὴν. Τινὲς ἐπισκευαὶ εἶχον μέμνη εἰσεῖτε, καὶ ἡ Κ. Φέλλ ἐπεθύμει νὰ μὴ ἀναβλήθῃ περαιτέρω. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐπιμένουσα, ἀνεκάλυψε αἶφνης ὅτι ὁ Ραΐβεν εἶχε πωλήσει τὰ ἐργαλεῖα τῆς Πωλήσει τὰ ἐργαλεῖα του! — Ναί· τί νὰ κηρὶ δὲν εἶχον ὅλοι εἶπει ὅτι ἦτον ἀνάγκη ν' ἀλλάξουν τὴν γερωντικὴν ἀγροικίαν, καὶ ν' ἀγοράσουν νέον βεῖον ἀροῦτρα; Πῶς ἄλλως ἤθελε πληρῶσαι τὴν διαρκῆ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἂν δὲν ἐπώλει τὰ ἐργαλεῖά του; Ἀλλ' ἡ Καίτη ἤξευρε, καὶ τὸ ἤξευρεν ἐπίσης καὶ ἡ μήτηρ της, ἂν καὶ οὐδ' ἡ μία οὐδ' ἡ ἄλλη λέξιν δὲν ἔλεγε περὶ τοῦτου, ὅτι περισσότερον ἀργύριον κατέβη ἀπὸ τὸν λάβωγκά του ὅταν ἐκάθητο μόνος εἰς τὴν σιταποθήκην, ἀφ' ὅ,τι, ἔχρημάετο διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἐργαλείων.

Ἐντεῦθεν ἤρχισεν ἡ παρακμὴ τῆς ἰδιοκτησίας των. Ὅταν δὲ ἀρχίσει ἡ παρακμὴ παρὰ τοῖς ἰδιοκτηταῖς αὐτῶν τῶν κοιλάδων, σπανίως ἀναχαιτίζεται, καὶ ἐδῶ οὐδὲν ὑπῆρχε τὸ δυνάμενος νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ. Βίς μικρὸν ἀγροτικὸν κατάστημα, ὅπου ὁ ἰδιοκτητῆς ἔχει πάσης τῆς ὑγείας καὶ φιλεργίας του ἀνάγκη, ὅπως ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τὴν νεοτροπίαν καὶ τὰς βελτιώσεις τῶν μεγάλων ἀγρονομικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν πεδινῶν χωρῶν, καὶ ὅπου κεφάλαια δὲν ὑπάρχουσι πληροῦντα ἐνίοτε τὰ κενὰ, πάντα διάλκιψις δραστηριότητος εἶναι ὀλιθρία. Ἐντὺς δὲ δὴ αὐτῶν τῶν τριῶν ἐτῶν τοῦ Ραΐβεν ἡ ὑγεία κατεστράφη. Ἡ φιλεργία του πρὸ καιροῦ εἶχε χαλαρωθῆ· μετὰ ταῦτα ἡ ὀρεξίς του ἐξέλιπε, καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ ὑποφέρει τὴν ἀφελῆ καὶ μονότονον τροφὴν ἣν παρεῖχον τὰ ὄρη του, ἀλλ' ἐπεθύμει καρικέσματα σπάνια, ἀπερ μόνον διὰ χρημάτων ἐδύνατο νὰ προμηθευθῇ. Ἀπόλωσε δὲ καὶ τὸν τακτικὸν ὕπνον του, καὶ ἐκοιμήσατο διακεκομμένως, ἀνασῶχος, πυρετωδῶς, ἢ διαρκῶς ἐπὶ δεκαπέντε ὥρας ἐν εἰδῇ ναρκώσεως ἐντελοῦς. Οἱ πόδες του ἐξησθῆσαν, καὶ ρευματικοὶ πόνοι ἤρχισαν εἰς αὐτούς. Ἐπομένως δὲν ἐδύνατο νὰ ἐξέρχεται ὅλος δῆποτε καιρὸς καὶ ἂν ἦτον, νὰ ἐπιμελήται τὰ ποίμνια. Ἐντὺν καλλυπέρων προβάτων του ἔλειψε μετὰ τὴν πλημμύραν, καὶ ἔπειτα εὐρέθη συνεσφιγμένον μετὰ δύο βράχων εἰς τὸν χειμῶνον, ἂνω τὰ σκέλη, καὶ ἐννοεῖται, πνιγμένον. Ἀλλοτε τέσσαρα πρόβατα ἐγάθησαν εἰς τὴν γίνοα, διότι δὲν ἔγινε περὶ αὐτῶν ἐγκαίριος φροντίς. Ἐπειτα ἤρχισαν τὰ δανείματα ἐνὸς ἀρότρου. Πολλοὶ γεωργοὶ βεβαίως ἐδανείζοντο ἀροῦτρα, καὶ πρὸς τοῦτο οὐδεὶς εἶχε τί νὰ εἰπῇ, οὐδεὶς τὸ ἐσυλλογιζέτο, οὐδεὶς, πλὴν τῆς Κυρίας Φέλλ, ἦτις πολὺ τὸ ἐσυλλογιζέτο, διότι ὁ σύζυγός της, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ πατήρ του, πάντοτε μετεχειρίζοντο τὰ ὄρια ἐαυτῶν ἀροῦτρα. Ἐπειτα ἤρχισαν δανείματα χρημάτων ἐπὶ τῆς γῆς, δι' ἀγορὰν σπόρου. Πολλοὶ γεωπῶνοι βεβαίως ἐδανείζοντο ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν κτημάτων των, ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἤρχοντο στιγμὰ καὶ ἀσείχον δυσκολίαν εἰς τὴν ἀπόσιν τῶν τόκων, καὶ ἡ γῆ μετέβαινε εἰς ἔβνας χειρᾶς. Ἡ δὲ Κυρία Φέλλ στενάζουσα εἶλεγεν, ὅτι ἠλπίζε νὰ ἐνθυμηθῇ ὁ Ραΐβεν ὅτι ἡ ἀγροικία ἔμενον εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν ἐπὶ πεντακῶσια ἔτη εἰς τὸ ἀπεκρίνετο ὁ Ραΐβεν ὅτι ἀρκατὰ συνεχῶς τῷ ἐπανελήθη αὐτῷ, ὥστε νὰ μὴ τὸ λησμονήσῃ. Ἐκτοτε περὶ τοῦτου λόγος πλέον δὲν ἔγινεν· ἀπέθανε δὲ ἡ Κ. Φέλλ, ἔχουσα αὐτὸ ἐντὸς τῆς καρδίας της, καὶ διατηροῦσα τὴν ἐλπίδα ὅτι νέος ἀγρονόμος ἐκ τῶν πεδινῶν ἐκείνων, δὲν θέλει ποτὲ ἀργήσει τοὺς ἀρχαίους ἀγρούς πῆς οἰκογενείας τῶν Φέλλ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της ἡ Καίτη εὗρεν ὅτι ἦτον καταβεβαρυνμένη ὑπὸ ἐργασίας, ἐν ᾗ ἡ καρδία της ἦτον, ὡς ἐνόμισε, καταβεβαρυνμένη ὑπὸ θλίψεως. Δὲν ἤξευρε τότε πόσον πολὺ ἀνωτέρην θλίψιν ἠμπορούσε νὰ ὑποφέρῃ. Δύο παιδιὰ ὑπῆρχον τότε, καὶ τὸ τρίτον ἤρχετο. Ἦσαν ὡραία παιδιὰ, καὶ τὸ πρῶτον ἦτον ἡ γαρά· καὶ ἡ ὑπερφανειὰ της. Τότε εἶχεν ἀρχίσει νὰ ψελλίζῃ, καὶ ποτὲ δὲν ἠκούσθη γλυκύτερα γλῶσσαι. Ὁ πατήρ του τὸ ἠγάπα πολὺ, καὶ ἤθελε νὰ τὸ φέρῃ πάντοτε εἰς τὰς ἀγκαλίας του· καὶ πολλὰκις ὅταν πολὺ ἀπέγχε τοῦ νὰ εἶναι νήφον, τὸ παιδίον αὐτὸ ἐφαίνετο ἐξυπνοῦν τὸ λογικὸν του, καὶ μαγικῶς πρῆθον τὰς ὀρέας του. Τὸ μόνον δὲ κακὸν ἦτον ὅτι ὁ Ραΐβεν ἐπέμενε πολλὰκις νὰ ἐγῃ τὸ παιδίον, ὅταν ἡ κατάστασις του δὲν ἦτον παντάπασιν τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπιμελήται παιδίον τόσον μικρὸν. Ἀλλ' ἡ μήτηρ ἐπροσπάθει νὰ πείσῃ ἐαυτὴν ὅτι τίποτε κακὸν δὲν θὰ συμβῆ, ὅτι ὁ θεὸς θέλει ἐπαγγυητῆ ἐπὶ τοῦ ἀθῶου ἐκείνου πλάσματός, ἐπὶ τοῦ ἀγγέλου ὅστις προσεμεῖδια τὸν ἀμαρτωλὸν του πατέρα. Ἀλλὰ δὲν ἐνθυμήθη, ὡς οἱ περισσότεροι συνήθως δὲν ἐνθυμοῦνται, ὅτι αἱ ἐπαγγελίαι ἐδόθησαν ὑπὸ θεοῦ, καὶ ὅτι ἀσέβεια εἶναι νὰ καταπτώμεθα τῆς προνοίας ὅτι μᾶς πέμπει δυστυχήματα, ὅταν δὲ τηρῶνται οἱ ὅροι. Αἱ ἐπαγγελίαι, ὡς τὰς εἶχεν ἀκούσει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τῇ ἔμενον εἰς τὸν νοῦν, καὶ τὴν παρηγόρου εἰς τὰς σκοτεινὰς ὥρας τοῦ χρόνου, καὶ εἰς ἀπελπισίαν ἤθελε τὴν βυθίσει ὅστις τὴν ἐλεγε· ὅτι αὐτὰ δύνανται πολλὰκις νὰ μὴ ἐπαληθεύσων εἰς ἀμελείας καὶ ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τοῦτου τῇ ἐδόθησαν μαθήματα αὐστηρά. Εὐάριστος ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ ἀκούρ λεγόμενος παρὰ τοῦ ἱεροκήρυκος, ὅτι αἱ ἡμέραι καὶ νύκτες, ὅτι αἱ ὥραι τῆς σπορᾶς καὶ αἱ ὥραι τοῦ θέρους οὐδέποτε θέλουσι ἀύσει· καὶ ὅταν δυσχεραῖαι καταπέγουν, ἀπέβλεπε πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς ἀρχαίους ἀγρούς των, τοῦτους τοὺς στοχασμοὺς στρέφουσα εἰς τὸν νοῦν της. Ἀλλ' ἵνα μὴ εἴπωμεν τί ἦσαν δι' αὐτὴν πολλὰκις αἱ ἡμέραι καὶ τί αἱ νύκτες, αἱ ἡμέραι σκοτεινὰ ὡς αἱ νύκτες, καὶ αἱ νύκτες ἀγρυπνοὶ ὡς αἱ ἡμέραι, ὁ καιρὸς τῆς σπορᾶς ἦτον τίποτε δι' αὐτὴν, ἂν ὁ ἀνὴρ της ἦτον ἀσθενὴς ἢ οὐκ ἔμενον, καὶ δὲν ἐσπείρειν τοὺς ἀγρούς του· καὶ ὁ μὴν τῆς συγκομιδῆς τῇ ἦτον χεῖρων ἢ τίποτε, ἂν συγκομιδῆ δὲν ὑπῆρχεν. Ἀληθῶς ὅμως θρησκεία δὲν ἦτον νὰ φρονῇ ὅτι τὰ παιδιὰ της ἦσαν ἀσφαλῆ εἰς χεῖρας μεθύσου, ὅστις πιθανώτερον νὰ τὰ βλάψῃ παρὰ τὸ ἐναντίον. Καὶ τὸ λυπηρὸν τοῦτο μάθημα ἐπίσης τὸ ἐλαβε. Μίαν ἡμέραν ὁ Ραΐβεν ἐπέμενε νὰ φέρῃ τὸ παιδίον εἰς τὴν ἀποθήκην μαζῇ του. Ἀλλ' ἐκεῖ ἤρχισεν κλονούμενος, καὶ προσκόψας, ἐκτύπησεν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν θύραν, καὶ τὸ ἀφῆκε νὰ πέσῃ. Τινὰ λεπτὰ παρήλθον πρὶν τὸ παιδίον φωνάζει· καὶ ὅταν ἐφώνησε, ποῖα παρηγορία! Ἀλλ' οὐ! ἡ φωνὴ ἐκείνη! Ἐπειτα δ' ἠκολούθησεν ἀδιάκιστος πολυλογία, καὶ ὠμίλει, καὶ ὠμίλει ἡμέραν καὶ νύκτα. Ὅταν δὲ τέλος ἀπεκοιμήθη, καὶ ὁ ἰατρός εἶπεν ὅτι ἠλπίζε νὰ μὴ μείνῃ

διαρκώς κἀνὸν κἀκὸν ἀποτέλεσμα, ἐξηκολούθησε νὰ ὀμιλῇ καὶ εἰς τὸν ὕπνον του, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ παρκαλῆαι τὸν θεὸν νὰ σιωπήσῃ τὸ παιδίον, καὶ νὰ γίνῃ πάλιν ὡς πρῖν. Καὶ τῷ ὄντι ἐσιώπησε μέχρι τέλους, ἀλλ' ὡς πρῖν ποτὲ πλέον. Δὲν ἔγινε. Ἀφ' οὗ ἐφάνη ὅτι ἀνέλαβεν, ἐπρόφερε μίαν γλυκεῖαν λέξιν μετὰ τὴν ἄλλην, βραδύτατα, καὶ τοῦτο πολὺς ἐβδομάδας, πολλοὺς μῆνας κατὰ συνέχειαν, μέχρις οὗ τέλος κατήνησε βωβὸς καὶ εὐήθης.

Ὁ πατήρ του δὲν ἐστερεῖτο καρδίας καὶ συνειδήσεως, καὶ τὸ συμβῆν τοῦτο τὸν συνεκίνησε τόσον βαθείως, ὥστε ἀπιφάσιεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης νὰ πολεμήσῃ τὸ πόθος του. Ἐπὶ τινὰς μῆνας δὲν κατέβη διόλου εἰς τὴν κοιλάδα, ἐκτός διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θέλων ν' ἀποφύγῃ πᾶσαν ἀφορμὴν πειρασμοῦ. Ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐπαύσατο δεινῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἡ Καίτη ἤθετο νὰ ἐλάμβανεν ὁ θεὸς διὰ μιᾶς τὸ παιδίον, διότι ἐφίλειτο ὅτι ποτὲ ἡ σύζυγός της δὲν θὰ συνήρχετο, ἔχων πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ θέαμα τοῦτο. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ προτείνῃ μεταβολὴν τινὰ περὶ τὸν βίον τῆς διασκεδάσειεν τιν, φοβουμένη τ' ἀποτελέσματα. Πᾶσαν προσπάθειαν κατέβαλεν ὅπως φέρῃ εὐθυμίαν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ λαμπρὰ ἡμέρα δι' αὐτὴν ὑπῆρξε πρὸ πάντων ὅταν ὁ Βακχάου, εἰς τὴν ἐκρινὴν του περιοδεῖαν ἦλθε μὲ τὸ δέμα του ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ μεταξὺ ἄλλων προήγαγε προκηρύξεις τινὰς ἐντύπους περὶ συνελεύσεως τῆς ἐταιρίας τῆς Ἑγκρατείας, ἧτις ἐμελλε νὰ συγκροτηθῇ εἰς μίαν τῶν περκαλιμένων κοιλάδων. Ἡ ἀπόπειρα ὑπὲρ τῆς ἐγκρατείας εἶχε τέλος φθάσαι μέχρι τῶν ἀπωρισμένων τούτων κοιλάδων, ὅπου ἦτον ἀναγκιστάτη. Τόσον δὲ ἦτον ὁ βίος μονήρης εἰς τὸν ὑψηλὸν οἶκον τῆς Βαθενδάλης, ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτοῦ οὐδὲ κἄν εἶχον ποτὲ ἀκούσει περὶ τῆς ἐταιρίας τῆς ἐγκρατείας. Ἦδη ὅμως ἄλλο δὲν ἤκουον, διότι ὁ Βακχάου ἐπώλησε πλῆθος ταινιῶν καὶ ποικίλων ὑφασμάτων εἰς μέλη τῆς ἐταιρίας, μέλλοντα νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ἐορτὴν ὅταν δὲ ὁ πραγματευτὴς ὀμιλήσῃ περὶ παρατάξεων, καὶ περὶ μουσικῆς, καὶ περὶ δημοσίων ταπεινοῦν, καὶ περὶ δημηγοριῶν καὶ χειροκροτήσεων, μετὰ πολλοῦ γέλωτος καὶ ἐνίστα καὶ μετὰ χοροῦν, ἢ ἐστιάσεων ἐπὶ τῶν ὄρεων, ἡ Καίτη ὑπεργόρη διὰ τὴν εἰδησίαν ταύτην. Ἐκεῖ ὁ σύζυγός της θὰ εὕρισκε μεταβολὴν, καὶ συναναστροφὴν καὶ διασκέδασιν, οὐχὶ μόνον ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας συντελοῦνται εἰς τὸ νὰ μακρύνῃ τὸν κίνδυνον. Ὁ δὲ Ραίβεν ἦτον εἰς τοῦτο τοσοῦτον κέρθυμος, ὥστε ὅλος ὁ οἶκος, ὁ γεωργός, ὁ βουκόλος καὶ οἱ λοιποὶ, πανηγύρισαν αὐτὴν τὴν ἡμέραν. Τὸ πρόγευμα παρετέθη πρῶτ', καὶ μετὰ ταῦτα ἡ οἰκία ἐκλείσθη, καὶ πατήρ καὶ μήτηρ, φέροντες τὰ παιδιά, κατήλθον εἰς τὴν κοιλάδα. Μετὰ εὐθυμίαν δὲ δειλὴν, ὅλη ἡ συνοδεία ἐπέστρεψε, τακτικῶς ἐγγεγραμμένη εἰς τὴν ὑδροποτικὴν ἐταιρίαν.

Ἡ περίστασις αὕτη μεγάλην ἐπέφερε μεταβολὴν εἰς τοῦ Ραίβεν τὸν βίον. Τοῦ λοιποῦ ἐδύνατο πάλιν νὰ καταβαίῃ πρὸς τοὺς ἀρχαίους γυνήμιους του, διό-

τι ἐθεώρει ἐαυτὸν ἀσφαλῆ καὶ ἡ Καίτη ἐδύνατο τὸν προτρέπῃ νὰ καταβαίῃ, μὴ ἔχουσα φόβον περὶ τοῦ πῶς θέλει ἐπιστρέψῃ, διότι καὶ ἐκεῖνη ἐφίλει ὅτι παρῆλθον ὁ κίνδυνος. Ἀλλ' ἀμφότεροι ἠπαύθησαν ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐπιβροῆς τῆς ὀρκου ὑποσχέσεως.

Ἡ ἐνορκος ὑπόσχεσις ἦτον χρήσιμος, διότι ἐκράνε τὸν οἶνον ἀπὸ τὴν οἰκίαν, καὶ ἐκαθάριζεν αὐτὴν ἀπὸ τὴν δυσωδίαν, ἀπὸ τὴν ἔξιν καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἰδέαν τῆς οἰνοποσίας. Χρήσιμος ἦτον, διότι διδεν ἀφορμὴν εὐλόγου ἀντήσεως, ὅταν ἀγοραστὴ ἢ πωλητὴς κάτω ἐν τῇ κοιλάδι ἐπρότεινε νὰ σφραγίσῃ συνάλλαγμα τι διὰ πόσεως. Χρήσιμος, διότι καὶ τὴν γνῶσιν αὐτὴν τῆς οἰνοποσίας ἐμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἐπιμένην γενεάν ἐν τῇ οἰκίᾳ· χρήσιμος, διότι συνέστα ὅπως δῆποτε τὸν ὑποσχεθέντα παρὰ τοῖς γαίτοισιν καὶ παρὰ τῷ ἱερῷ. Ἀλλ' ἦτον πάντοτε, ἦτον ἀμυλῶς χρήσιμος ἐναντίον παντὸς πειρασμοῦ; Ἐνέπνευρε μὴ μαγικὴν καὶ ὅταν ἀνθρώπος ἀσθενῇ, — ἀσθενῆς κατὰ τὴν ὑγείαν, ἀσθενῆς πρὸς τὰς ἀρχαίας σχέσεις, ἀσθενῆς ὡς πρὸς τὴν ὑπόληψιν ἐαυτοῦ, — εὕρισκτο μεταξὺ ἀρχαίων συντρόφων, καὶ τοῦ οἰνοποτικῆς οἱ ἀτμοὶ τῷ περιεχόντο πανταγῆς ἐκβακχεύοντες τὸν νοῦν του, πρῖν ἐτι διέλθῃ καὶ διὰ τῶν χειλέων του; Ὁ Ραίβεν ἐδιδάχθη, ὡς τῶν ἄλλων πρὸ αὐτοῦ εἶχον μάθει, ὅτι ἡ αὐτοκαλάτης εἶναι ἄθλον δύσκολον, καὶ δὲν κατορθοῦται διὰ μιᾶς οὐδὲ δι' ἐνὸς ἀπλοῦ ὄρκου, καὶ ὅτι ἡ ἠθικὴ μεταβολὴ μίσις πρέπει νὰ εἶναι οὐχὶ στιγμιαία, ἀλλὰ βαθμιαία, νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ ὑψηλότερον ν' ἀναβῇ, πρὸς ὄρκου δειλῆ. Ἡ, ἂν τοιαύτη συμβῇ μεταρρύθμισις, ὄρκος εἶναι περιττός. Ἄν δὲ τις δὲν ἔχῃ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ συνέχῃ ἐαυτὸν, ὁ ὄρκος θέλει εἶσθαι πρὸς τὸν αὐτὸν, καὶ θέλει τὸν ῥίψῃ εἰς διὰ ἀμαρτίας καὶ μιᾶς. Ὁρκος ἐγκρατείας εἶναι ἐξαιρετικὸν πρῶτον καὶ τοῦς ἠθικῶς ἰσχυροῦς πρὸς τοὺς ἀδυνάτους ὅσοι μένει ἀμυλῶς πάντοτε ἂν θέλῃ χρησιμεύειν ἐπισημαίνον ἢ εἰς παγίδα. Ἄν ἐμπιστευθῶσιν εἰς αὐτὸν καὶ μόνον, πιθανῶς ἀποβαίνει παγίς, καὶ τοῦτο ἐν νύκτι καὶ πρὸς τὸν δυστυχῆ Ραίβεν. Ἀφ' οὗ ἀνηγήρησε μὲν ὁ ῥήτωρ τῆς ἐταιρίας, καὶ ἡ τελετὴ ἐτελείετο, καὶ ἀπεκαμίσθησαν αἱ σημαῖαι, καὶ ἐσθίετο ὁ ἴσθιασμός, ἐξηκολούθησαν πάντα αἱ καταβάσεις πρὸς τὰς ἀρχαίους συντρόφους ἀνευ φθῆου καὶ ἀνευ ἰδιαίτης προνοίας, αἱ περιστάσεις ἤρχισαν ὑπερῆσαν ὅσον ὄρκου, ὅταν αὐτὸς ἐπαύσατο ἂν νεαρός καὶ ἀκαμψὸς χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἤξωρῃ πῶς τοῦτο συνέβη, ἀπὸ εὐρέθη, ὡς ἔλεγον οἱ γείτονες, πτωχῆρας. Τὰ αἰθῆ τῆς τῆς οἰκίας καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν οἰκίαν, καὶ ὁ αἰθῆς ἀμαρτωλὸς ἐσθίετο εἰς κατὰστασιν τῆς πρῖν χειροτέρας.

Πολλὴν χειροτέραν, διότι ἡ ἀπόλαυσις καὶ τὸ πρῶτον ἐαυτὸν ὀρέσκει. Περιττὸν νὰ ἐνδιατρίβωμεν εἰς τὴν μέσους ἐπάμεινα ἔτη, εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν ποιμηνίων, εἰς τὴν σπατάλη τῶν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῆς ἀποθήκας, εἰς τὰς ἀνάγκαις νόσους καὶ κλονήσας, καὶ εἰς τὴν μερῶν

διάθεσιν τοῦ προκαιτίου ὄλων τούτων τῶν δυστυχιῶν.

Τετέλεσται πλέον πᾶσα χερά καὶ πᾶσα εὐθυμία! Τετέλεσται πᾶς λόγος πρὸς τὰ παιδιά περὶ χοροῦν καὶ ἐορτῶν εἰς τὸ μέλλον! Καὶ τόσαι ὀλίγοι ἀγοραὶ ἐγίνοντο πλέον παρὰ τοῦ Βακχάου, ὥστε καὶ αὐτοῦ ἐπαύσαν αἱ ἐπισκέψεις, καὶ ἡ οἰκογένεια ὅλη ἔμενε σχεδὸν ῥακενδύτης. Καὶ ἐπομένως ἐπαύσαν δι' ὅλους καὶ αἱ ἐπισκέψεις τῆς ἐκκλησίας! Ὅταν ὁ ἀνεμὸς ἔπνευσε ὥστε νὰ φέρῃ ἐπάνω εἰς τὸν οἶκον τὸν ἦγον τοῦ κώδωνος τοῦ παρεκκλησίου, ἡ Καίτη τὸν ἤκουσε μετ' εὐχαριστήσεως, ἂν καὶ δὲν τὴν προσεκάλει πλέον ν' ἀκούσῃ τὰς παρηγόρους ἐπαγγελίας. Ὁ ἦχος οὐτως ἀνεζωογονεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς αὐτῆς· ἀλλ' εἰς τί τὴν ἐχρησίμευον ἤδη; Μία περίττασις, φοβερὰ δι' αὐτὴν, τῆ ἐδειξεν αἰγνήθως πῶς πρέπει νὰ φρονῇ περὶ αὐτῶν. Ἡ μεγαλητέρα θυγάτηρ ἐκράτει μίαν ἡμέραν εἰς τὰ γόνατά της τὴν κεφαλὴν τοῦ εὐήθους τῆς ἀδελφοῦ, ἐν ᾧ τὰ μικρότερα ἐπαίζον. Τὸ πάσχον παιδίον ἔφερε τὴν κεφαλὴν του πλησιέστερον εἰς τὴν ἀδελφὴν του.

— Δάνη μου, εἶπεν αὐτῇ. Σὺ, δυστυχῆ, δὲν ἤμπορεῖς νὰ παύσῃ καὶ νὰ χαίρῃσαι καθὼς οἱ ἄλλοι. Ἐγὼ ὅμως πάντοτε θὰ σὲ ἀγαπῶ καὶ θὰ σὲ φροντίζω, δυστυχῆ Δάνη!

Ὁ μικρὸς Βίλλης ἤκουσε τοῦτο, καὶ ἐπαύσατο παίζων. Μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν τὸ πρόσωπόν του ἐφλέγεν, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐσπινθηροβόλου, ἐκτύπησε τὰς χεῖρας, καὶ ἀκόμη μὲ τὸν πόδα ἐκτύπησε τὴν γῆν, ἀνακραύζων.

— Μῆτερ, αὐτὸ δὲν ἦτον καλόν! Διὰ τί ὁ θεὸς δὲν ἔκαμεν τὸν Δάνην ὡς τὸς ἄλλους;

Ἡ μήτηρ ὑπὸ πανικοῦ τρόμου κυριευθεῖσα, εἶσε τὴν χερὰ της εἰς τὸ στόμα του· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἀπόκρισις εἰς ὅ, τι ἠρώτα. Ἐστοχάζετο δὲ ὅτι πρέπει ἡ ἰδία κακὸς νὰ εἶναι ἀνθρώπος, ὥστε τέκνον της νὰ ἐρωτήσῃ τοιαύτην ἐρώτησιν. Δὲν ἦτον σύνηθες εἰς αὐτὴν νὰ κλαίῃ· τότε ὅμως ἐκλαυσε πικρῶς, διότι ἀνεπόλησε τὴν ἀρχαίαν ἐπαγγελίαν τῆς σποράς καὶ τοῦ βουκόλου· ἀλλ' ἡ ἐπαγγελία καὶ ἐδῶ δὲν ἐπληθύνετο, διότι οἱ ἄλλοι ὅσοι ἐδόθη δὲν ἐτηρήθησαν. Ἡ ἐλπίς συνετρίβη διὰ συγκρούσεως μετὰ τῶν μεγάλων φυσικῶν νόμων, ὑπ' ὅσας μόνον δύναται πᾶσα ἐπαγγελία νὰ πληρωθῇ. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξηγηθῶσιν εἰς τὸν Βίλλην αὐτά; Πῶς νὰ μᾶθῃ αὐτὸς ὅτι ὁ οὐράνιος πατὴρ ἐποίησε τὸν Δάνην εὐγενὲς πλάσμα ὡς εἶτι καὶ ἄλλο, ὅτι δὲ ὁ ἴδιος πατήρ του τὸν κατέστησεν αὐτὸς εὐήθη;

Ὅταν δὲ εἰσῆλθον ὁ Ραίβεν, εἶδε καὶ ἐνόησε τὴν κατάστασιν τῆς γυναικὸς του. Συνέπεσε δὲ νὰ εἶναι πρῶτος διατεθειμένος, ὥστε ἡ Καίτη ἐτόλμησε νὰ τῷ διηγήθῃ πῶς προήρχετο ἡ θλίψις καὶ ἡ φρίκη της. Ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἔμεινε αὐτὸς ἀφανὸς· ἔπειτα δὲ ἤρχισε λέγων ὅτι πικρῶς ἐτιμωρήθη δι' ὅ, τι τῷ συνέβη χωρὶς νὰ εἶναι συνθηκὰ του, ἀλλ' ὅτι ὠρκίσθητο τοῦ λοιποῦ...

— Μὴ, μὴ! . . . μὴ ὄρκον! εἶπεν ἡ γυνὴ του ἐτι μᾶλλον τρομάζουσα. Περιβαλοῦσα δὲ τὸν τράχηλόν του μὲ τὴν ἀγκάλην της, τῷ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς,

— Δὲν τολμῶ νὰ σ' ἀκούσω πλέον νὰ ὀρκισθῇ. Ἡξέυρεις ποσάκις . . . ἡξέυρεις ὅτι καλλήτερον θὰ ἦτον ἂν δὲν εἶχες ὀρκισθῇ. Δὲν τολμῶ ν' ἀκούσω ὅτι ὀρκίσεσαι πλέον.

Καὶ ἔπειτα ἀρῆσασά τον ἀπὸ τὴν ἀγκάλην της, ἐκάλεσε πρὸς αὐτὸν τὸν Βίλλην. Ὁ δὲ Ραίβεν, λαβὼν τὸ πεφοβισμένον παιδίον μεταξὺ τῶν γονάτων του, τὸ ἤτένεσε κατὰ πρόσωπον, καὶ τῷ εἶπε·

— Βίλλη, δὲν πρέπει νὰ λέγῃς ὅτι ὁ θεὸς ἔκαμε τὸν Δάνην εὐήθη. Ὁ θεὸς εἶναι καλὸς, ἐγὼ εἶμαι κακός. Ἐγὼ ἔκαμα εὐήθη τὸν Δάνην.

Ἡ ἐκπληξὴς μὲν ἦς ὁ Βίλλης ἤκουσε τὰς λέξεις ταύτας, κατέβαλεν ἐντελῶς τὴν μητέρα του. Ἀναβῆσα δὲ δραμαίως τὴν κλίμακα, ἐβίβη εἰς τὴν κλίνην της, καὶ πολλὴν ὥραν ἤκούσθη ὀλοφυρομένη, ὡς ἂν ἐμελλε νὰ διαβῆ ἡ καρδία της.

— Πάτερ, εἶπεν ὁ Βίλλης, δειλῶς, ἀλλὰ περιέργως. Σὺ ἔκαμες καὶ τὴν μητέρα νὰ κλαίῃ;

— Ναι, Βίλλη, ἐγὼ. Ὅλ' αὐτά, ἐγὼ τὰ ἔκαμα.

— Λοιπὸν μὲ φαίνεται πῶς εἶσαι πολὺ κακός.

— Ναι εἶμαι, πολὺ κακός εἶμαι. Πρὸσεξε νὰ μὴ γίνῃς καὶ σύ. Πρὸσεξε ποτὲ νὰ μὴ εἶσαι κακός.

— Ναι, ὅλα προσέξω. Δὲν ἤμπορῶ νὰ βλέπω τὴν μητέρα νὰ κλαίῃ.

ΚΕΦΑΛΑ, Δ'.

Ἡ Καίτη κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀναχαίτῃ τὸν προφανῶς ἐπιειμένον ὀλεθρον. Ἡ μεγάλη της ἐπιτυχία ἦν ἡ ἀνατροπὴ ἢ κατώρθου νὰ διδῇ εἰς τὴν πρωτότοκον θυγατέρα της, τὴν μικρὴν Μαίρην. Τότε ἦτον περίπου δωδεκαετής, καὶ ὅμως δραστηριωτάτη καὶ χρησιμωτάτη ἐντὸς τῆς οἰκίας. Χαρὶς αὐτῆς θὰ τοῖς ἦτον σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃσι τὴν τελευταίαν ἀγγελίδα ἧτις εἶμεν, καὶ πολλάκις αὐτῆς αἱ φροντίδες ἀφῆνον τὴν μητέρα της ἐλευθέραν νὰ ἐπιμελήται καὶ προστατεύῃ τὸν πατέρα της, ἐν ᾧ ἄλλως ἢ τῶν παιδιῶν φροντίς ἔπρεπε νὰ τὴν ἀπασχολῇ ἐντελῶς. Ἰψηρέτης τοῦ βουκόλου δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ ἡ μήτηρ πολλάκις ἐξέπληρου τὰ ἔργα τοῦ γεωργοῦ, διὰ νὰ μὴ παρέλθῃ ματαίως ἡ ὥρα τῆς σποράς ἢ τῆς συγκομιδῆς. Ἀνάκουστον ἦτον εἰς τὴν ἐπαρχίαν γυνὴ νὰ ἐργάζηται εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀλλὰ πῶς ἄλλως νὰ γείνη; Τοῦ Ραίβεν τὰ καταπεπονημένα καὶ τρέμοντα μέλη δὲν ἤρχοντο εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὸ ὀλίγον ὅσον ἐδύνατο αὐτὸς νὰ πράξῃ, τὸ ἐπραττε τοῦλάχιστον ὅταν ἐδοῦναι καὶ ἡ γυνὴ του. Τότε ἡ Μαίρη ἐπεμελεῖτο τὸν δυστυχῆ Δάνην καὶ τὰ τέσσαρα μικρότερα παιδιά, καὶ ἐζύμονε τὸν κρῖθινον ἄρτον, βοηθεῖα τοῦ Βίλλη, καὶ ἐβράζε τὰ γειώμηλα, καὶ ἔτρεφε καὶ ἤμεγε τὴν ἀγγελίδα, καὶ εἰς τὰς ἀργὰς στιγμὰς ἐπλεκε. Διότι καλτίων εἰς τὰς δραμαίως ὥρας τοῦ γεμιῶνος οὐδεμίαν ἄλλη ὑπῆρχεν δι' οὐδὲν μέλος τῆς οἰκογενείας ἐλπίς, ἐκτός τῶν ὄσων ἐπλεκεν ἡ Μαίρη. Τὰ παιδιά εἶχον συνηθῆσαι νὰ εὐχαριστῶνται ὅταν εἶχον νὰ φάωσιν ἐν εἰρήνῃ τὸν κρῖθινον ἄρτον καὶ τὰ γειώμηλα. Ἀλλὰ τίποτε σπανίως εἶχον, οὐδ' ἐζήτουν δὲ

άλλο όταν εδύνατο να τρώγαι και αυτά χωρίς πρόμου. 'Αλλ' ο πατήρ των ένότε ήταν ήδη παράφορος. Η δε παραφορά του ήταν ιδιαίτερου είδους, ή ήκουσαν τον Ιατρών ονομάζοντα δια μικρού Ακτινικού νόσηματος delirium tremens, και έφρόνουσαν ότι έπρεπε να είναι το τρομερότερον είδος της παραφοράς, αν και ή παροξυσμός αυτού προήρχετο πάντοτε μετά διάρκειαν μιας ή μέρους μέχρι μιας έβδομάδος. Ο Ιατρός είπεν ότι δεν θα παρέλθη πάντοτε, αλλά μία των προσβολών θέλει ελαθεί θανατηφόρος. Ο φόβος δέ ήταν μη φονεύση τινά πριν έλθη ή ημέρα εκείνη, διότι επί της μανίας του ήν άχαλίνωτος, ως οι κινδυνώδεστεροι των διακρινόμενων, και είχε γιγαντιαίας δυνάμεις, αν και πριν ήταν τόσοσν αδύνατος.

Όταν ήταν δυνατόν, τὰ παιδιά κατέδινον εις την κοιλάδα, και έπεμπον δυνατούς άνδρας να τον κρατήσωσαν. 'Αλλ' αν ο κυριός ήταν θελλωδης, ή αν ο πατήρ των τοίς έκλειε την οδόν, τότε έφουγον και εκρύπτοντο εις τους βράχους της γκαράδας, ή άνω εις την κορυφήν ή άλλαχού, και ήξευρον τότε τί ύπέφρασαν ή δυστυχής μήτηρ των απ' αυτόν. Μέχρι τέλους σχεδόν άλλο σκευός δεν έμεινε εις την οικίαν, πλην των βαρέων και παλαιών ξυλίνων κινών. Τη τελευταίον πηλινόν των άγγειών εθράυθη, όταν αυτός άνέστρεψε την χωλήν πρόπέζαν έφ' ης έγευμάτιζον. Τότε ή μήτηρ των είπε στενάζουσα ότι πρέπει να εύρωσι τρόπον ν' αγοράσωσι τινά πράγματα πριν του χειμῶνος, διότι δεν είχαν πῶ ὄντι πλέον οὐδ' εν πινάκιον δια να τρώγωσι. 'Ηθελε ν' αγοράση μερικά ξύλινα πινάκια και ποτήρια από πάφιλαν, δια να μη θασύωνται. 'Αλλά πῶ να εύρη τὰ χρήματα; Όλοι ή γη ήταν δεδομένη εις υποθήκην.

Όλίγα τινε χρήματα τοίς ώφέλιοντο εκ πωλήσεως κριθών, και ο αγοραστής είχε μνησεί ότι θα εύρεθῆ ρητήν τινε ήμέραν εις την αγοράν της Πηγδάκις, και ότι αν ο Ραίθεν θέλη να έλθη εκεί, ήμπορούν να θεωρήσωσι την δροσηλίαν των. Η ποσότης αυτη ήταν προσδιορισμένη δια την απότισιν μέρους των τόκων των ύφειλομένων κατά τὰ Χριστούγεννα. 'Αλλ' αν ο Ραίθεν απήρχετο εις την αγοράν, όπου κατά πᾶν έαρ και πᾶν φθινόπωρον συναπηγόντο πάντοτε οι γνώριμοι της κοιλάδος, ήθελε σπαταλήσει και απολέσει τὰ χρήματα, διότι πρό πολλού είχε παύσει φέρων χρήματα εις τον οίκον, εκτός όταν σινωδούετο υπό της γυναικός του, και τότε εκείνη τὰ έφερε, και, ει δυνατόν, χωρίς αυτός να ήξεύρη. 'Επρεπε λοιπόν ν' απέλθῃ μετ' αυτού, και να διαβέση άμέσως την ποσότητα προς τὰ χρειώδη του οίκου, πριν ο σύζυγός της την δαπανήση, κατά τρόπον πολύ χείρονα ή αν την έρίπτεν εις την θάλασσαν.

Ανεχώρησαν λοιπόν την αυγήν καθαράς και ψυχρῆς ήμέρας του Νοεμβρίου. Ο Ραίθεν είχε κρατηθῆ μίαν ή δύο ήμέρας, άφορών εις την σπουδαιότητά της περιστάσεως, και μη θέλων να κατιστα ήνικανός του να παρευρεθῆ μετά τοσοῦτον καιρόν άπασπάλιον εις σύνοδον πολλῶν ανθρώπων, άκουσίως υπέ-

φέρων κατά νοῦν και τὰ ποτήρια του, οίνοπινηματος τὰ κατά δυστυχίαν εις τὰς τοιαύτας άρρηθ συνεχέστατα περιγόμενα. 'Επειδή δέ ο δρόμος ή δύσκολος δι' άνθρωπον άσθενή ως αυτόν, και ει ήμηναι ήσαν βραχέαι, και ή αγορά βραχύλα, να διαμείνη δύο ήμέρας, άπερσάσθη να μείνωσι τὰ πένθια μίαν νύκτα μόνη. 'Αφέθησαν δέ εις τον άνω κριθινός άρτος και γεώμηλα δια δύο ήμέρας, και θάνατοι τινε ως καυσόξυλα. Ο Βίλλης ύπεσχηθή έπιμελήται το βρέφος όταν ή Μοίρης έφρόντιζε επί της άγγελάδος. Η μήτηρ ύπεσχηθή εις τὰ μικρά ήραια τινά πράγματα δια τον χειμῶνα, αν εν θαύσειπεν ήσαν φρόνιμα, και ο πατήρ των τὰ έφίληθη όλα, και είπεν ότι θα είναι φρόνιμα.

Και τῶ ὄντι φρόνιμα ήσαν όλα την πρώτην ήμέραν, και καλῶς έγευμάτισαν, αφ' ου έπείχαν όλην την προίαν, και έπειτα, άμα ένίκαται έπῆγαν όλα να κοιμηθῶν έντός της Μοίρης, ής έμεινεν άκόμη μίαν ώραν πλέουσα εις τὰ πένθη έρυθρόν φῶς των θύμων. Η επάυριον δεν ήταν τῶσον ώραια ήμέρα. Αί κορυφῆ των όρειων ήσαν καθαράί τον ούρανόν όμως έκάλυπτον βράξα φάλαγγες, και μετά την μεσημβρίαν ήρχισεν όλίγη γαίη ήτις ήψησε κατ' όλίγον, και τὰ μικρά παιδιά ήρχισαν να δυσασεστῶνται, διότι δεν εδύνατο να πιάζωσιν έξω, και δεν ήξευρον τί να κάμωσι. Η μήτηρ τὰ διασκεδάζε λέγουσα ότι ή μήτηρ θα έλθῃ τυχῶς ή μήτηρ όμως δεν είχαν έλθει μέχρι της στιγμῆς καθ' ην τὰ μικρά άπνηυδημένα και βαρυνόμενα έπῆγον να κοιμηθῶν. Ουτε μετά ώρας άκόμη διήλθον, όταν και ή Μοίρη αρ' ου έπερίμεινε, ήθελε ότι νυστάζει. Πολλάκις εκύτταζεν έξω από την θύραν τῶσση χιῶνα έσφενδόνισεν ο άνεμος εις τὰ σσωπῶν της, ώστε έπαύθη ότι ο πατήρ και ή μητηρ δεν θα έλθουν εκείνην την νύκτα. Βεβαίως άπερίσταν να διανυκτερεύσωσιν εις την κοιλάδα, και ή έλλωσι το πρωί εις τὸ πρόγευμα. 'Εξήψη λοιπόν και άλλον θάμνον εις την έστίαν, δια να διατηρησῆ πῦρ, και έκοιμήθη.

Τὸ πρωί, όταν τὸ βρέφος ήρχισε να κλαίῃ θέλει να έγερθῆ, έφαινετο ότι ήταν σκότος, άκόμη. Παρήχετο όμως τὸ σκότος αυτό από την χιῶνα, ήτις έκλειε τὰ παράθυρα ως επάνω. Όταν δ' ήνεύξαν την θύραν, μέρος του τοίχου της χιῶνος εκρημαίνετο ενθις εις την οικίαν, και τὸ μείναν υπερέβαινε τὸ Βίλλης τοὺς ώμους. Η πρώτη των φροντι; ήταν να έλθωσιν εις την άγγελάδα, να τῆ δώσωσιν τὸ πρόγευμά της, και να έτοιμασθῆ και του βρέφους τὸ πρόγευμα. 'Επομένως ή Μοίρη έξήψηεν εις την έστίαν τον τελευταίον στεγνόν θάμνον, και έθεσε τὸ ὕδωρ να θεορμηθῆ. 'Επειτα δέ εκείνη με τον Βίλλην επεχείρισαν ν' ανοίξωσι τον δρόμον εως εις τον σταύλον, αφήσαντες τὸ βρέφος εις τὰ μικρά. Μία ώρα τοίς εγχειρίσθη να ως φθάσωσιν εις την άλλην άεραν της αυλῆς. Ο Βίλλης έπρεπε να φέρῃ όλίγον χόρτον αλλά τὸ γόρτον ήταν εις τὸ άλλο μέρος του οίκου, και, ως είδαν τότε, τῶσση καλυμμένον υπό χιῶνος, ώστε ήταν αδύνατον να φθά-

σωσιν εις αυτό. Τὸ γάλα ήταν εδῶ, όλίγον όμως άλειον κριθινόν τὸ όποίον έμεινε, ήταν εκεί, καθώς και όλίγα γεώμηλα. Η Μοίρη έλυπειτο ότι δεν είχε κρατήσει περισσότερα πράγματα από την αποθήκην, αλλά τίς εδύνατο να στοχασθῆ ότι θα χρειασθῶν περισσότερα; Καθώς έλθῃ ο πατήρ, εκείνος ήμπορεί να τὰ φέρῃ.

'Αλλὰ κῆνες δὲν ήλθε δι' όλης της ήμέρας. 'Εξώμας την νύκτα όλα τὰ παιδιά, πλην μόνης της Μοίρης εκοιμήθησαν τέλους, αν και τὸ ψύχος και ή πείνα δεν τὰ αφήσαν ν' αποκοιμηθῶσιν ήσυχῶς ως άλλοτε. Τὸ πῦρ είχε σβεσθῆ ήδη την μεσημβρίαν, και πρό της έσπέρας είχαν φαγωθῆ τὰ τελευταία ψυχρά γεώμηλα. Η Μοίρη έπειτα κατεκλιθῆ έχουσα τὸ μαρῶν σρικτωῶς εηγκαλισμένον δια να τὸ θερμαίνῃ, και τέλος αποκοιμήθη και αυτή, αν και βαθῶς τεθλιμμένη. Την αυγήν ένώητην ότι ή θέσις των ήταν άπεγνωσμένη, και άπεράσιεν ότι, όση και αν ήταν ή χιῶν, ο Βίλλης έπρεπε να κατέβῃ εις την κοιλάδα, και να είπῃ εις κῆνενα εις ποίαν κατάστασιν ήσαν. Διότι τώρα πλέον δεν εδύνατο να φέρῃ τροφήν εις την άγγελάδα, και εκείνην την αυγήν έδωκε πολύ όλίγον γάλα, και άλλο τίποτε δεν υπήρχε. Πρό μερικῶν ώρων δεν έπιπτε χιῶν πλέον, και ο Βίλλης τῶσση καλῶς εγνωρίζε την οδόν, ώστε, βρεγόμενος, έννοείται, ως τον λακμόν, και περῶν δις και τρις, έφθασεν όμως εις την κοιλάδα, και άμα ήλθεν εις την πρώτην άγορικήν, άμέσως εύρε βοήθειαν. Η αγαθή οίκονόμος αυτης, έλαβε μεθ' αυτης ένα των γεωργῶν, φέροντα τροφῆς, και εν' καλαθιον καυσόξυλων, και ύπεσχηθή να καθαρῆσῃ τον δρόμον προς τὸ χόρτον και τὸ άχυρον, δια την τροφήν της άγγελάδος. Ο δέ ιδιωτικῆς απήλθε να συμβουλευθῆ τῶς γείτονας περι τὸ πῶ να ζητήσωσι τον Ραίθεν και την παιδικά του. Η δέ λοιπή οίκογένεια εζήρανε τὸ παιδιου τὰ ενδύματα, και τῶ έδωκε να φάγῃ πολτόν.

Μετ' όλίγον ήλθοι οι άνδρες της κοιλάδος και όλοι οι κῆνες είχαν εζέλθει εις ζήτησιν επί της χιῶνος, και έφαινοντο ως κινούμενα κηλίδας επί λευκῆς σινδόνης. Δύο εξ αυτών, οτινες ήσαν εις την αγοράν, ήξευρον ότι ο Ραίθεν και ή γυνή του είχαν αναχωρήσει δια να επιστρέψωσιν εις την οικίαν των, πολύ πριν της έσπέρας την δευτέραν ήμέραν. Ένοσῆται ότι ο Ραίθεν καλῶς δεν διεκείτο εκ του ποσοῦ, ούχι τῶσον όμως, ώστε να μη δύναται να βαδίξῃ, όταν ή γυνή του τον ώδηγεῖ εντός της άτραποῦ. Πιθανόν να επεστρεψαν οπίσω, πιθανώτερον όμως να επλανήθησαν. Πριν νυκτώσῃ ήλθεν ή βαβαίκα εἰδήσις ότι εις Παγδαίλιν δεν είχαν πλέον φανῆ, μετά δύο δέ ήμέρας, εφ' ὧν όλοι της κοιλάδος οι κάτοικοι εζηκολούθηον τὰς ερεύνας των ή εδαψέλειον φροντίδας εις τὰ παιδιά, ή τύχη των γονέων εγνωσθη. Του Ραίθεν τὸ σῶμα εύρεθῆ όλίγον έξω της άτραποῦ, κείμενον ως άνθρώπου οστις εκοιμήτο της μέτης τον ύπνον. Μετά τινε δέ ώρας ύλακαί ενός των κυνῶν έφρασαν τοὺς ζητούντας εις τὸ μέρος όπου έκειτο και ή Καίτη, εις τῶς πρόποδας κρημνοῦ, έχοντας τριακόντα ποδῶν ύψος. Ο θάνατός της ήταν στιγματίας αναμειβῶλος.

Φαίνεται δέ ότι ο σύζυγός της καταβλήθεις υπό της έπιφόρης του ψύχους, αν και δεν ήταν πολύ δριμύ, επί του μεθύντος εγκεφάλου του, έπασεν εις ύπνον ή μάλλον εις νάμωσιν και ότι ή Καίτη, μη κατορθώσασα να τον εξυπνήσῃ, ήθέλησε να εύρη μόνη της τον δρόμον, και να επιστρέψῃ εις τὰ όπίσω. 'Αλλά μακρυνθεῖσα τινὰς πήχεις από την άτραπὸν, εντός της χιῶνος ήτις τὰ πάντα έκάλυπτεν, είχε κρημισθῆ από τον βράχον. Πιχρόδοξος και φοβερά σγῆσις υπήρχε μεταξὺ της άρχτης και της πρώτης ήμέρας της εγγάμου ζωῆς της. Ουτός ο στοχασμός επήλθε και εις την αρχαίαν φίλην και παράνομόν της, την Μαίριν, ήτις ήλθεν εις τον ένταφικόν της, και ήτις αναδιψῶσα τὰ ελεεινά λείψανα των ενδυμάτων της Καίτης, εύρε τοὺς κλάδους της πορτοκαλλέας έπιμελῶς τετυλιγμένους εις χόρτιον, και περιυλαγμένους εις τὸ βάθος του κιδωτίου της.

Εις τὰ παιδιά δέ τίποτε δεν έμεινε, πλην του δεινοῦ μαθήματος της ζωῆς του πατρός των και της μνήμης των δινηκῶν της μητρός των άγώνων. Οι παρικοί δεν ήθέλησαν να τ' αφήσωσιν όμως να τραφῶσιν ως εγκαταλειμμένα παιδιά, δαπάνη της ενορίας. Ουτε αυτόν την άδηνην δεν αφήσαν. Ήτον προφανές ότι πολύ δεν ήθελε ζῆσει, και εις την ιδιωτικῶν ελεημοσύνην δεν ήθελε βαρύνει πολύ. Τὰ δέ λοιπά παιδιά διενεμήθησαν μεταξὺ των γεωπόνων της κοιλάδος ταύτης και των παρακειμένων, και άνετρέφθησαν ως γεωργοί. Οι δέ άγροί και τὰ οικοδομήματα, διότι ύποθήκην ανώτερη της αξίας των εζάρωνον επ' αυτών, μετέβησαν άμέσως εις ζένας χείρας.

ΠΕΡΙ ΦΑΙΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Ο Όλιμπίδωρος, (εν τῶς Ελληνικοῖς Σχολοῖς) και ο Διογένης Λαέρτιος (Γ'. α. 38) μαρτυροῦν εκ συμφώνου, ότι πρώτον διάλογον έγραψεν ο Πλάτων τον Φαίδρον, ο δεύτερος μάάλιστα προσθέτων και τον λόγον, ότι έχει μειρακιώδες τι τὸ πρόβλημα. Δικαίταρχος δέ και τον τρόπον της γραφῆς διοικε έπιμέμεται ως φορτικόν. Εύτυχῆ τὰ προοιμιάζοντα δια τοιούτων φορτικῶν λόγων μειράκια! Περὶ τοιαύτης υπέρ φύσιν πρωτόμότητος άπορῶν ο Σταλβάουμος υποπτέεται την άκριβείαν των δύο τούτων μαρτυριῶν, και λαμβάνων τεκμήριον τὸ περιεχόμενον του λόγου, δι' ου άναπτύσσονται τὰ κυριώτερα δόγματα του Πλάτωνος περι φύσεως της ψυχῆς, περι ιδεῶν και περι αληθείας, καταφεύγει εις εικασίαν, δι' ης συγχρόνως προσπαθεῖ να συμβιάσῃ και τὸ όφειλόμενον εις αρχαίους μάρτυρας εδῶς, λέγων, ότι πιθανῶς δι' αυτού του διαλόγου ο Πλάτων, επιστρέψας 2.

ἐξ Ἰταλίας καὶ ἀρχόμενος τῆς ἐν Ἀκαδημία διδασκαλίας, ἐξέθεσε τὰς ἰδίας περὶ φιλοσοφίας ἀρχάς, ἐνθ' ἡμεῖς διὰ τῶν πρὸ τοῦ Φαιδρου διαλόγων περιοριζόμεθα ἐξεκονίζον πιστῶς τὸν Σωκράτην καὶ μιμούμενος ἢ ἐλευθερίως ἀπομνημονεύων τοὺς λόγους του, ζῶντος ἐτι, ἢ ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, δεῖ ἴσμεν ἐτι εἰς αὐτὸν ἐναυλοῦν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι τάχα μὲν κερὸν ἔργον καὶ νεανικῆς ἡλικίας ἰδίων, τὸ νὰ δύναται τις νὰ ἐνοῆ τὰς ἰδέας ἄλλου μὲ τοιαύτην συστηματικὴν συνάφειαν, ὥστε, καὶ τοι μὴ ἐξιστορῶν πραγματικὰ συμβάντα, ἀλλὰ μᾶλλον ποιητικῶς ἐξουσιῶν αὐτὰ, νὰ παριστῇ ἐναργῶς τὰ προσέσωον αὐτὰς πρόσωπον καὶ διαλεγόμενον δραματικῶς; διὰ τὸν ἀπεκδύμενος τῆς ἰδίας προσωπικότητας, νὰ ὑπνοῖται τὸ πρόσωπον ἄλλου μετ' ἐναργείας, διότι ἀπαιτεῖται αὐταρχικῶς τῆς συνειδήσεως καὶ διακρίσεως τοῦ ἰδίου ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου, τῆς ὁποίας ἐτι στερεῖται ὁ σπυδαῖος εἰς τὴν ἐκταυτὴ μύθησιν καὶ τεινῶν πρὸς συγγέντουσιν ὄλων τῶν δυνάμεών του. Ἡρίκτις ὡς ποικίλῃ μου κατεφέθειθ' ὁ κραιλακασί λέγοντι ὅτι ἐξεφώνησεν ὁ Σωκράτης (Διογένης Λαέρτ. Γ' α. 35) ἀκούσας τὸν Πλάτωνα ἀναγνώσκοντα τὸν Λύσιον. Δὲν ἀπέχει ἕως τῆς πιθανότητος ὅτι διὰ τὴν ἀπαγγελίαν παρόντος τοῦ Σωκράτους, καὶ πολλῶν ἄλλων βεβαίως, τὸν ἀπεικονίζοντα τὸν τρόπον καὶ τὰς ἰδέας τοῦτου διάλογον, πολλῶς ὁ Πλάτων ἐμελέτησε τὸ ἔργον του συγγέντων τοὺς χαλινοὺς τῆς φαντασίας, ἐνθ' ἂπο βυτίρος ἐλαύνων ἐγράψεν τὸν Φαίδρον. Ἄν ἐγράψεν ἄρα νέος τὸν Λύσιον, ἴσως νεώτερος ἐγράψεν τὸν Φαίδρον, καὶ μετὰ πολὺ ἀκριβοτέρας μελέτης καὶ προφυλάξεως ἐκείνου, γυμνασθεὶς ἤδη εἰς τὸ γράφειν καὶ ἀποκτῆσας τὸ θάρρος ν' ἀπαγγέλλῃ ἰδίας συνθέσεις εἰς ἐπιήκουσιν πολλῶν, δι' ὧν ἔγινε καὶ ὁ Σωκράτης πειραγὸς ν' ἀκούσῃ τὰ περὶ ἐκταυτοῦ.

Ἐνδίδει καὶ ὁ Σταλβάνουμος ὅτι ὁ Φαίδρος ἐγράφη πρὸ τοῦ Συμποσίου, τεκμαίρων τούτου ἐκ τῶν περὶ Ἀθηναίων (XIII. 562) στίχων τοῦ Ἀλέξανδρου συνθέσαντος Φαίδρον, ἐν ᾧ ὅμως ἀναφανίσκει τὰ ἐν Συμποσίου περὶ Πλάτωνος λεχθέντα, ὥστε τοῦ Φαιδρου τὸ ὄνομα, ὡς πρῶτος γενόμενος γνωστοῦ, προσωποποιεῖ ἀμφοτέρω. Ἀλλ' ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Συμποσίου — διωκίσθημεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ Ἀρκίαιδες κατὰ Λακιδαιμονίων (193. Α), προδίδεται ἡ ἐπισημάντις συγγραψῆς του, διότι ἐν ἔτει 385. Π. Χ. (Ὀλυμπ. 98. 4) καθρέθη τὸ τεῖχος καὶ διωκίσθη ἢ Μαντινέια τετραγῆ (Ξενοφ. Ἑλλ. Β' β'. Ἀριστοτ. πολιτ. Β' α. Διόδ. ΙΒ' ε) ἐν καὶ ἡ παραβολὴ αὐτῆ εἶναι κατ' ἀναγκασμόν, καθότι ὁ διάλογος πλάττεται πρὸ τοῦ Ἀγάθωνος, ὁ δὲ Σωκράτης ἐπιτελεῖ τὸ κῆρυξ ἐν ἔτει 400 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 95. 1). Νομίζομεν ἐν τούτοις ἄξιον ἀμνηστῆσαι τὸν Πλάτωνα ἐνεκα τοιαύτης πράξεως, κατὰ τοὺς καθαρῶτα ἀξιοποῖνον (Hornelius), ἀφ' οὗ δι' αὐτῆς προσδιορίζεται ἡ γλώσσα, μεθ' ὧν εἶναι ἐνδεχομένη ἡ συγγραφή. Ὁ Στάλβανος (II. III. β' σελ. 532) εἶναι ἔτοιμος νὰ καταδικάσῃ καὶ τὸν Ἀριστοτέλην παίζοντα μὲ εἰκόνα

ἐκ τοιούτων ἀλγεῖων συμβάντων ληφθεῖσαν, ἂν δὲ δεχθῆ τις, ὅτι μετὰ τὴν συνοίκεισιν πάλιν τῶν Μαντινέων ἐν ἔτει 370 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 102. 3. Ξενοφ. Ἑλλ. ΣΤ' 5) ἔκαμε χρῆσιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς εἰκασίας ταύτης εὐρέθη μέσον νὰ σωθῆ ἢ ὑπὸ ληψίς του διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ξενοφάντος (Ἑ. β'. 7) βεβαιούντος, ὅτι ὀλίγον μετὰ τὴν διάσπασίν των οἱ Μαντινέες ἦσαν τοῖς πεπραγμένοις. Ἐνθ' λοιπὸν διὰ τὸ Συμπόσιον ὑπάρχει βεβαιότης, ὅτι ἐγράφη μετὰ τὸ ἔτος 385, ὁ Σταλβάνουμος φησὶ δὲ διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φαιδρου μᾶς χρῆσιν αὐτῆς ἢ μαρτυρία τοῦ Πλάτωνος ἐπαναφέροντος τὸν Πλάτωνα εἰς Ἀθήνας ἐν ἔτει 389 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 97. 4) ἐξ Ἰταλίας, ὅθεν ἐπορίσθη ἀκριβῶς γινώσκων τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας, ὅπως δεικνύει ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ. Ἄν ὅμως μετ' ἐπιστασίας διέλωμεν τὰ περὶ παρα χωρία τοῦ Φαιδρου, εἴθα λέγεται πυθαγορεῖον, βέλομεν ἰδεῖν ὅτι καὶ πρὶν ἐπισκεφθῆ τὴν Ἰταλίαν ἤβηνατο νὰ γράψῃ ὡς ἐγραφεῖ, ἰδίῳ δὲ ταῦτα.

α. Τὸς λόγους τοῦ Σωκράτους περὶ ψυχῆς παραβάλλοντος αὐτὴν μὲ σύμφυτον δυνάμειν ὑποπτεῖν ζεύγους (246. Α) συνδιᾶζον πρὸς τὰ παρ' ἑρμηνείας ἐν ὑπομνήματι εἰς τὰ Χριστῶ ἔπη λεγόμενα (στ. 69), ὅτι ἀνθρώπου ψυχὴ λογικὴ μετὰ σφραγίδος ἀθανάτου σώματος· καὶ τοῦτο τῶν Πυθαγορείων ἦν δόγμα, ὃ δὲ Πλάτων ἔσπερον ἐξήγησεν ἀπεικονίσας ἐν τῷ Φαίδρῳ ἡλικίαν ἡλικίαν ἡλικίαν. — Ἀλλ' ὁ Πλάτων (246. Β) μόνον τὸν ἄνθρωπον ἀποκαλεῖ ἐξ ἀθανάτου ψυχῆς καὶ ἐξ ἀθανάτου σώματος, ὅστις ἀντὶ νὰ ὑπάρχῃ ἡμοιότης, ὑπάρχει μόνον ἀναλογία τις.

β. Οἱ Πυθαγορικοὶ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς διέφρον τὴν ἀστρον εἰς αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, καὶ τοῦτοι ἐπικρατοῦν ἀνάλογα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον τῆς Φαιδρου (246. Β' καὶ ἐπ.), καθ' ὅν αἱ ψυχαὶ ἀπολυθῶσαι ἐν ὑποπτεῖν ζεύγους τὰ ὄχηματὰ τῶν ἐπιθέτων θεῶν, (διότι ἡ Ἥστια μένει ἐν θεῶν ἐκαστῆ) προποσεισμένον τῶν Αἰθῆς, μάλιστα μετὰ κόπον ὀψοῦνται φθάνουσι ἐπὶ τὸν νότον τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ τελευτῆς ἢ περιφορᾶ αὐτοῦ ποτὲ μὲν ὑψοῦμενοι τὰ δὲ δύνουσι, ὅθεν ῥίπτουσι τινὰ βλεψύματα εἰς τὸν ἔξω τόπον ἀσφαρῆς καθαρῶσαι τὰ ἄντα, διότι ἐν τῷ ἡ ἐσθὶν ἢ ἄντιος ἐπιστήμη. ἢ τοῦτο καθ' ἐκταυτὴν καὶ οὐχὶ ἄποια εἶναι ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ ἢ ἡμῶν νῦν ἄντων καλοῦμεν, ἢ τοῦτο ἐρημοσύνην Πτεροφόρησασαι δὲ κατέρχονται εἰς τὸν γῆιν βίον κατὰ βελῶν τῆς δοξαστῆς σοφίας, ἢ ἔτιγον, ἀλλὰ εἰς γῆν φιλοσοφίαν, ἢ μουσικῶν, ἢ ἐρωτικῶν, ἢ λαί εἰς βασιλικῶν καὶ οὕτω καθέξας. Ἀλλ' εὐθὺς βλάπτειν πότον ἢ διαποτῆ τὸν κόσμον εἰς αἰσθητῶν καὶ νοητῶν ἀπέχει ἀπὸ τῆν διόστασιν τῶν καθ' ἑαυτῶν, κατοικουμένων εἰς τὸν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ τόπον ὡς τόπον, ἐνθα τὰς καθαρῶσαι καὶ θεοὶ καὶ ἀνθρώποι Οἰδεὶς δίνονται νὰ φιλοσοφῶν ὅτι ταῦτα εἶναι διακλατωτικά. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην μάλιστα τοῦτο εἶναι ἰσχυρῶς τῶν Πυθαγορείων, ὅτι τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἀκείρον καὶ τὸ ἐν οὐχ ἑτέρας τινος φήσιν

ἔτερον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀκείρον καὶ αὐτὸ τὸ ἐν οὐρανῷ εἶναι τούτων ὡς κατηγοροῦνται.

γ. Ἡ πρὸς τὸν Τισίαν ἀποστροφή πρὸς ὑπόμνησιν τῆς γνώμης τῶν σοφωτέρων, καθ' ἣν πρέπει τις νὰ μελετᾷ παρέρως μὲν ν' ἀρέσκη εἰς τοὺς ἡμοδούλους κυρίως δὲ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐξ ἀγαθῶν δεσπότας, (274. Α) δὲν περιέχει τι τόσον μυστηριώδες, ὥστε νὰ δύναται μόνον διὰ τῶν ἀπορήτων τῶν Πυθαγορείων νὰ ἐξηγηθῆ.

δ. Ἐπὶ τέλους τὸ κατὰ μυθικὸν τρόπον διήγημα περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Λιγυπτοῦ Θαμοῦ ἐπιτιμησάντος τὸν ἐφευρόντα τὰ γράμματα θεὸν Θεῶν, ὅτι οἱ μαθόντες αὐτὰ δι' ἀμελετησίαν μνήμης θέλουσι περιπέσει εἰς λήθην (274. Β) ἐθεώρησαν ὡς Πυθαγορεῖον διδάγμα (Πλουτάρχου Νομ. κβ'),

Αὐτὰ λοιπὸν, διότι ἄλλα δὲν μνημονεύονται, δὲν εἶναι φύσεως νὰ μᾶς ἀναγκάσουν εἰς ὁμολογίαν ὅτι μόνον ἐπανελθὼν ἐξ Ἰταλίας ἠδύνατο νὰ τὰ γνωρίζῃ ὁ Πλάτων, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς μαρτυρεῖ ὅτι πρὸ τοῦ Σωκράτους ἤκουσθη ἄλλων φιλοσόφων (Μεταφυσ. Α' 6). Διὰ τοῦτο ἀφίαντες ὅλα τὰ τεκμήρια ὡς ἀνεπαρκῆ προβαίνοντες εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῆν διὰ τὰ δεξιῶμεν ἀναλύοντες τὴν ὑπόθεσιν τῶν διαλόγων, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ φιλοσόφου.

Συνάπτοντες ὅλα τὰ μέρη εἰς τὴν κοινὴν ἰδέαν, ἥτις φαίνεται ἐπικρατούσα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ διαλόγου, βλέπομεν ὅτι ἔχει ὑπόθεσιν τὴν ῥητορικὴν πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἄνευ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς παντοίας τεχνολογίας, εἶναι ἀσθενῆς καὶ ἀνεπιτηδεύα, λανθάνουσα τοῦ σκοποῦ τῆς, διότι τὸν ἀγνοεῖ. Διὰ νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ἐνοίας τοῦ συγγραφέως, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ποῖα διδάγματα εἶχεν ὑπ' ὄψιν, δηλαδὴ ὅποια τις ἦτον ἐπ' αὐτοῦ ἡ ῥητορικὴ. Ὅταν ὁ Γοργίας ὁ Λεοντίνος ἤλθον εἰς τὰς Ἀθήνας συμπεσθειῶν μετὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ Τισίου, ἐξέπληξε τοὺς ἀκροατὰς του. (Παιρ. Στ' ε'. 8. Διον. βίος Λυσίου. Διόδ. ΙΒ' 53). Τοῦτο συνέβη ἐν ἔτει 427 π. χ. (Ὀλυμπ. 88. 2 Θεουκιδ. Γ' 86). Οἱ λόγοι του, οἵτινες ἐπωνομάσθησαν λαμπράδες (ὅσα Σχολ. Ἑρμογένους), δὲν ἐδήλουν τὴν πολιτικὴν ἐμπερίθειαν, ἢ κατὰ τὸν Φαίδρον τοῦ Πλάτωνος τὸ ὑψηλόνου καὶ τελεσιουργῶν τῆς εὐφυίας τοῦ Περικλέους, ὅστις ἐνεκα τούτου ὠνομάσθη Ὀλύμπιος, ἀλλ' ἀντὶ τῆς σοβαρᾶς ἀπλότητος τούτου ἐσομοῦντο διὰ λέξεων ποιητικῶν, ἢ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην (Ῥητορ. Γ' 1 καὶ 3) διπλῶν ὀνομάτων πρῶτον εἰς διθυραμβόν (Ποιητ. 22) καὶ γλωσσισμῶν (Διον. Ἄλ. Λυσίου βίος). Ἀποβλέπων κυρίως διὰ τῆς ἁρμονίας τοῦ ἤχου νὰ προσηλωσῆ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του ἐπέκλεε τὸν λόγον του διὰ παραγομασιῶν καὶ παραρηγήσεων ἢ τοῖς διὰ λέξεων σχεδὸν ὁμοιοφώνων, τῶν ὁποίων ἢ σύμπτωσις ἐδέσμευε τὸν νοῦν καὶ ἄνευ τῆς ὑπάρξεως σοβαρᾶς ἐνοίας, ἢ δὲ φράσις τοῦ προβάδαινε κατὰ βυθίων, διὰ τῆς συμμέτρου διακρίσεως ἐκαστῆς περιόδου εἰς ἴσα μέρη, ἢ τοῖς εἰς ἰσάκωλα, πᾶρσια καὶ ὁμοιστέλευτα, ὥστε ἡ ἀντίθεσις τῆς ἐνοίας νὰ δηλοῦται καὶ διὰ

τῆς ἀντιθέσεως τοῦ λόγου. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπικρατῆ δι' ὅλου τοῦ λόγου ἀντίθεσις ἐνοιαῖων, ἦτον ἐπόμενον ὅτι ὡς ἐπιτολὴ ἢ ἀντίθεσις ἐνοιαῖα μόνον εἰς τὰς λέξεις. Ἀλλ' ἐνθ' τότε ὁ ἔμμετρος τῆς ποιήσεως λόγος ὑπερέτερον, ὁ δὲ πρὸς ἴστον, ἐθρηναίετο δι' αὐτοῦ ἢ μελωδία, τῆς ὁποίας ἢ ἀντικειμένη λέξις εἶναι ἀπομίμησις (Ἀριστ. Ῥητ. Γ' 1.) Τὸν κενὸν ἀλλ' εἶχον τούτον κόσμον τοῦ λόγου ἀνύψωνεν ὁ Γοργίας διαλεκτικῶς φιλοσοφῶν, ἀλλ' εἰς τὸν τρόπον ὥστε μᾶλλον νὰ ἐναπέλθῃ διαταραχῶν, παρὰ νὰ μεταδιδῆ ὑψηλοτέρην πεποιθήσιν. Ὁ Ἀριστοτέλης (περὶ Γοργίου) καὶ ὁ Σέξτος ὁ Ἑμπειρικὸς (πρὸς λογικῶν) μᾶς διέσωσαν τὰς ἐν τῷ περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως συγγράμματι ἰδέας του, ἐνθα τρία τινὰ προτίθετο νὰ δείξῃ. Οὐκ εἶναι οὐδὲν· εἰ δ' ἔστιν, ἀγνωστον εἶναι· εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ γνωστον, ἀλλ' οὐ δηλωτὸν ἀλλοίως. Ὅλος οὗτος ὁ τρόπος τοῦ Γοργίου ὠνομάσθη Γοργιάσειον, διότι καὶ ὡς ἐκ τῆς νεότητος τοῦ πράγματος καὶ τῆς τάσεως πρὸς τὸ λέγειν ἐπιτηδεύει τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς μεγάλης ἡλικίας εἰς ἣν ἐφθάσεν ὁ Γοργίας μετερχόμενος τὸν διδάσκαλον, ἀπέκτησε πολλοὺς ὁπαδοὺς. Τὸν Γοργίαν, ὡς ἔπομεν, ἐδίδάξεν ὁ Τισίας καὶ τοῦτον ὁ Κόραξ. Μετὰ τὴν ἐξῶσιν τῶν τυράννων ἐν Συρακούσαις (π. χ. 466, Ὀλυμπ. 78. 3) ἀφῆθησαν ἐλεύθεροι πάλιν αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι καὶ ὡς ἐκ τῆς συσσωρεύσεως αὐτῶν ἢ δικανικῆ εὐγλωττία ἔλαθεν ἀφορμὴν ν' ἀναπτυχθῆ (Κικέρ. Πρῶτος 12. 46), τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον ἰδίῳ τῶν Συκελῶν ἦτον ἡ εὐφυία καὶ ἀγγίνοια. Ὁ Κόραξ οὐχὶ μόνον διέτρεφε διὰ τῶν λόγων του καὶ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς λογογράφος, ἀλλὰ κατέγινε νὰ προσδιορίσῃ καὶ τοὺς κανόνες τοῦ λόγου συγγραψῆς τέχνην ῥητορικὴν, ἢ ἀπλῶς τέχνην (αὐτόθι), καὶ Ἀριστοτ. Ῥητορ. Β' 24). Περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν μόνον ὅτι διήρει τὰ μέρη τοῦ λόγου ἀκριβοῶς ἀπαιτῶν πάντοτε νὰ προηγῆται κολλοκαυτικὸν καὶ θεραπευτικὸν προοίμιον, δι' οὗ νὰ προπαρασκευάζεται ἡ εὐνοία τοῦ ἀκροατοῦ καὶ ὅτι ἐπραγματεύετο καὶ περὶ τόπων ὡς τῶν ἐξ εἰκάτων, ἢ καθὼς τοὺς ὠνόμασαν μετὰ ταῦτα, περὶ ἐντέλλων κλισίαν πρὸς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀτέχνους Π. Χ. ἂν ὁ αἰκίσας ἦτον ἀσθενέστερος, τὸ ἐκ τῆς ἀσθενείας τεκμήριον, ἂν δὲ ἰσχυρότερος, ὅτι δὲν ἤθελε πράξει αἰκίαν, μᾶλλον νὰ φανερωθῆ ὡς ἐκ τῆς ῥώμης του. (Ἀριστ. αὐτ. καὶ Φαίδρ. 273. Β.) Τὸ ἐξῆς ἀνεκδοτὸν πολὺ εὐφυῶς ἀπεικονίζει τὴν μέθοδον ταύτην. Ὁ Κόραξ συνεφώνησε μετὰ τινος νέου νὰ τὸν διδάξῃ ἐπὶ μισθῷ, τὸν ὅποιον ἐμελλε νὰ λάβῃ ἄμα ὁ νέος οὗτος νικῆσῃ τὴν πρώτην δίκην. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ καιρῶν ἤρνετο τὸν μισθόν, ὁ Κόραξ τὸν ἐνήγαγε λέγων ὅτι πρέπει ἐξ ἀπαντος νὰ λάβῃ τὸν μισθόν, ἐάν μὲν νικήσῃ, διότι ἐνίκησεν, ἐάν δὲ νικηθῆ διότι ἐκπληροῦται ὁ ὄρος τῆς μετὰ τοῦ νέου συμφωνίας. Οὗτος δὲ ἀπελογεῖτο ὅτι ἐξ ἀπαντος δὲν πρέπει νὰ πληρωθῆ, ἐάν μὲν νικήσῃ, δι' αὐτὸ τοῦτο, ἐάν δὲ νικηθῆ διότι δὲν ἐξεπληρώθη ὁ ὄρος. Οἱ δικασταὶ θορυβήθητες ὡς ἐκ τῶν διλημμάτων ἀπέπειψαν ἀμφοτέρω

ρους λέγοντες εκ κακού κέραιος κακόν ωόν, (Σέξτος προς ρήτορας).

Ο Τισίας μαθητής και κατάπιν εφάμιλλος του Κόρυκος, συγγράφας και αυτός τέχνην, δέν αφήκεν ἔχνη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του διὰ τὸν ἐκτιμήσαν ὅπως οἱ σύγχρονοὶ του, ὑπῆρξε δὲ διδάσκαλος τοῦ Γοργίου. Ἄλλ' οὗτος ὑπερέβη τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν, εἰς ἠνέπαιδευθὴν πρὸς τοῦ Ἐμπεδοκλέους καὶ τῶν Ἐλεατῶν. Ἡ βία αὐτῆς ἦτον ὅλως ἀρνητικὴ, ὅτι οὐδὲ τὸ εἶναι ὑπάρχει οὐδὲ τὸ μὴ εἶναι, διότι βέβαια οὐδὲν τούτων ἔχει ἀφηρημένως καὶ περὶ ἁπλοῦς ὑπαρχῆν ἐντὸς τοῦ κόσμου, ὅποιον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἢ δὲ ἀντινομία αὐτῶν εἶναι ἀδιάνωτος, ἐνόσω ὁ νοῦς μεταπίπτει ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἕτερον χωρὶς νὰ ἐνοῆ ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του κενὴν ἀφαιρεσίαν, οὐδὲν ἄλλο περιέχουσαν, εἰμὴ ὅτι ἡ καθὰ καὶ κενὴ νόησις. Ὡς ἐκ τῆς διαλεκτικῆς τάξεως ἦτον ἐπόμενον νὰ περιπέσῃ ὁ Γοργίας εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει καθαυτὸ ἀλλ' ὅλα εἶναι φαινόμενα, τὰ ὅποια δύναται νὰ παραστήσῃ διὰ τῆς δεξιότητός του, ἥτοι τῆς σοφιστικῆς, ὅπως θέλει. Ἄς ἀρήτωμεν νὰ κοιμῶνται, λέγει ὁ Σωκράτης ἐν Φαίδρῳ, τὸν Τισίαν καὶ Γοργίαν, οἵτινες ἐπρότιμην τὰ εἰκότα εἰς τ' ἀλήθῃ, σμικρύνοντες τὰ μεγάλα, καὶ μεγαλοποιῶντες τὰ σμικρὰ διὰ ῥώμην λόγου, ἢ τὰ κινὰ ἀρχαίως καὶ τ' ἀρχαία κινῶς λέγοντες. Ἦτο φυσικὸν αἱ πρῶτοι ἐρευνᾶν τῆς τέχνης νὰ περιστραφεῖν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ νὰ ἐκλάβουν οἱ ἱεροφάνται αὐτῆς τὴν διακόσμησιν ἀντί τῆς οὐσίας, οἱ δὲ χρονωτούμενοι εἰς τὴν νεότητά τοῦ πράγματος θράμβου ἐξήψαν τὴν ἀλαζονείαν, ὥστε νὰ ὀνομάζονται ἡ ῥητορικὴ πειθὸς δημιουργοὶ ἥτις ἀπίστας τὰς διηγήσεις οὐλοῦσιν ὑπ' αὐτῆ ἔρει. (Πλάτ. Γοργ.)

Μεταρτυθεῖσα ὁμως ἡ τέχνη εἰς Ἀθήνας, ἐνθὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχεν ἡ πλείστη ἐξουσία τοῦ λέγειν (Πλάτ. αὐτόθι), ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ πραγματικώτεραν τάσιν καὶ ν' ἀπεκρίσται τὸ περιττὸν τοῦ κόσμου, πρὸ πάντων διὰ τοῦ Ἀντιφῶντος, ὅστις ἐχρημάτισε λογογράφος, διότι ἐν ἰδιωτικῆς δίκαις ὁ δικάσιμος ὄφειλε μόνος ν' ἀγορεύῃ. Ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ἦτο μαθητὴς του τὸν μνημονεύει μετὰ θαυμασμοῦ ὡς ὑποβλεπόμενον διὰ τὴν δεινότητά του, μολοντί δὲν παρίστατο εἰς τὸν δῆμον οὔτε εἰς ἄλλον ἀγῶνα ἐκουσίως, ἐνθ' ἦτον ἀριστος σύμβουλος (διὰ λ. λογογράφος ὡς Βίων Ἀντιφ.) τῶν ἀγωνιζομένων ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ὑπερέχεν ὄλους εἰς τὸ νὰ ἐνοῆ, καὶ νὰ λέγῃ ὅσα ἐνόησεν, μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τῶν τετρακοσίων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐγκατάστασιν συνετέλεσε, δικαζόμενος ἐπὶ θανατικῆ δίκῃ ἀπήγγειλε τὴν τελειωτέραν μέχρι τῶν ἡμερῶν ἐκείνου ἀπολογία (Ἠ. κεφ. 68). Κατὰ δυστυχίαν ἀντὶ νὰ μᾶς διασωθῇ ἡ ἀπολογία αὕτη, μᾶς διασώθησαν ἄλλοι τινες λόγοι ἥτοντος ἄξιως, ἱκανοὶ ὁμως νὰ δεῖξουν τὴν τέχνην τῆς ἐποχῆς.

Ἐκ τῶν διακεκλιμένων ἀπολογημάτων οἱ δώδεκα ἀνάμουν εἰς μελέτας ἀποτελούμενοι τρεῖς τετραλογίας, εἰς ἑνὲς ἑκάστη, περιστρεφόμεναι εἰς τὸ αὐτὸ θέμα, περιέχει ἀνὰ δύο λόγους κατηγορίας καὶ δύο ἀπολογίας, τοὺς μὲν προτέρους, τοὺς δὲ ὑτέρους. Ἡ πρώτη συνίσταται εἰς ἀνεύρεσιν κοινῶν τόπων πρὸς ἀρχὴν τῆς ἰδανικῆς κατηγορίας, οἵτινες ὡς σχετικαὶ καὶ ἀπτόμενοι μόνου τοῦ πιθανοῦ, ἀναστρέφονται διὰ τὸν προτέρου λόγου τῆς ἀπολογίας, ἔπονται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ ὑπτεροι λόγοι ἐξαντιλοῦντες τὰ ἐπιτέρωθεν τεκμήρια. Ὁ Κυντιλιανὸς μᾶς βεβαίως ἐπιγράφει τὴν πρώτην συνένεγκτον λόγους πρὸς κοινὰ ἀναγνώσιν (Oratio nem primus omnium scripsit), ἐνοῶν δὲ οὐχὶ μόνον τὰς τοιαύτας μελέτας, ἀλλὰ καὶ καθαυτὸ δικανικοὺς, ὅποιοι εἶναι αἱ τρεῖς σωφιστικοί, ἀναγόμενοι εἰς φωνικὰς δίκαις, καθότι τῶν ἀρχαίων αἱ συλλογαὶ ἦσαν διετηρημέναι κατὰ τὰ εἰρητῶν δικαίων, ὥστε τοῦ Ἀντιφῶντος διετηρηθῆσαν μόνον οἱ τῶν φονικῶν ὡς τοῦ Ἰσάκου οἱ περὶ κλήρον.

Ἐνθ' ἐκ τῶν τετραλογιῶν μανθάνομεν πῶς ὁ ἐπινομασθεὶς Νέστωρ ἐδίδασκε τοὺς νέους ἐν τῇ διατριβῇ του εἰς τὸ νὰ τρέπουσι ἐπιτηδεύειν καὶ πρὸς τὴν σοφιστικώτερον τὰ εἰς εἰκότων τεκμήρια, διὰ τῶν τριῶν περὶ φονικῶν δικαίων λόγων, εἰς ἃν εἰς εἰς αὐτὴν κατηγορία φρονικαίως κατὰ τῆς ἡμετέρας, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἀπολογητικοὶ ἔβλου περὶ τοῦ Πρωδοῦ φόνου καὶ τοῦ χορευτοῦ περὶ τοῦ φαρμακευθέντος ἐν τῇ οἰκίᾳ του παιδὸς, βλέπομεν τὸν Ἀντιφῶντα συγγράφοντα μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ δι' ἀγῶνα πραγματικῆς ἀποσκευασίας πλεον τοὺς ἀρχαίους τοῦ Γοργίου καὶ τὰς ποιητικὰς λέξεις, προτιθεῖται τὴν κριτικὴν κρίσιν, ὥστε ὁ στοχασμὸς νὰ ἐκφράζεται σαφῶς καὶ κριτικῶς. Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι ἀκριβολογίαν, ἡ χρημάτισε διδάσκαλος ὁ Πρωδικός (Μαρκέλλ. βίβ. ὄπισθ. 38), δι' αὐτῆς δὲ φαίνεται ἡ πραγματικὴ τάσις, ὥστε νὰ μὴ κρούσῃ μόνον ἤχος ἀσυνήθης τὸ ὡς τοῦ ἀκουστοῦ, ἀλλ' ἐξουσιάζει νὰ μεταδύῃ εἰς τὸ νοῦν του καθαρὰ διὰ γῶνας, ἐρ' ἢ διορῶν τὰ πράγματα νὰ πεισθῇ.

Τὸ ἐπόμενον ἔθῃμα εἶναι ἡ διεγερσις τοῦ πάθος τοῦ ἀκουστοῦ διὰ τοῦ πάθους τοῦ ῥήτορος, ἐντέχνως ἐκπαιζόμενον διὰ τῆς ἀνωμαλίας τῆς φράσεως ἀκολουθούσης τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ μῆξι αὐτοῦ δὲν προσέβη ὁ Ἀντιφῶν, ὅστις, ὡς λέγει ὁ σύγχρονος τοῦ Κικέρωνος Κικελίος, τοῦ ὁποῦ εἰς ἀρθρὰς κρίσεις ἀπῆλθισαν οἱ ἀρχαῖοι, Ἐπιδοκλουτῆρος καὶ Φώτιος, δὲν ἐγνώριζεν ἔτι τὰ σημήματα τῆς διανοίας ἢ τὴν τροπήν ἐκ τοῦ παυοῦρου καὶ ἰσχυροῦ, ἀλλὰ μόνον τὰ τῆς λέξεως. (Φωτ. 259).

Ἡ κατασκευὴ τῆς περιόδου ἐξακολουθεῖ ἐπομένως νὰ εἶναι συμμετρικὴ, διὰ τῶν ἰσοκάλων καὶ πηρῶν καὶ τῆς ἀντικειμένης λέξεως τείνουσα πρὸς τὴν ἐνταρμύριον αἰνέσασιν, ὡς τὴν ὀνομαζομένην ὁ Κικελίος, ἥτις μὴ δολοῦσα πάντοτε ἀντιθέσιν ἰδέων ἀποβαίνει μονότονος. Χάριν αὐτῆς τῆς ἀκριβολογίας καὶ τῆς ἐναρμονίου συνθέσεως ἀποδίδει εἰς τὸν Ἀντιφῶντα ὡς καὶ εἰς τὸν Θουκυδίδην ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς (περὶ συνθ. ὄπισθ.) τῶν αὐστηρῶν πραγματικῶν ἢ τῶν ἀστυερῶν ἄρρωτων, ὁ δὲ Κικελίος (Ἀντιφ. βίβ. κατὰ Πλούτ.) λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἡ τρεῖς λόγους ἀκριβῶς καὶ πιθανῶς καὶ δεινῶς ἀφ

τὴν εἴρεσιν καὶ ἐν τοῖς ἀπὸροις πιθανός. Ἡ εἰς εὔρεσιν τεκμηρίων ὁμως ἐπιτηδεύειν κινδυνεύει νὰ εἶναι φορτικὴ, διότι αἱ πολλαὶ πιθανότητες, αἵτινες δὲν ἀντισταθμίζουσιν τὸ ἐλάχιστον ἄμεσον ἀποδείξιμα, ἢ ἀτέχνου πίστεως καθίστανται ὑποποιοὶ καὶ φορτικαί. Ἄλλ' ὁ Ἀντιφῶν ἐγνώριζε τὸ ὀρθὸν μέτρον, τοῦ εὐπραγοῦς μάλιστα ἀσχαλίσματος.

Ὁ Ἀνδοκίδης ὀλίγον διεπέρεψεν, οὔτε ἐπέφερον ἀνάπτυξιν τινὰ ἀξιοσημείωτον, ὅπως ὁ Λυσίας, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν Φαίδρῳ. Ἄλλ' ὁ Λυσίας ἔχει δύο ἐποχὰς ἀκριβῶς διαστελλομένης κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἀκολουθεῖ τὰ ἔχνη τῶν πρὸ αὐτοῦ, διδάσκων τοὺς αὐτοὺς κανόνας ὡς σοφιστικῆς (Δημοσθ. κατὰ Νεκίρας 1351), κατὰ δὲ τὴν δευτέραν παρίσταται ὡς ῥήτωρ, ἢ πρακτικὸς λογογράφος προπαρασκευάζων τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, ἥτις ἐμελλε νὰ γίνῃ παρὰ δεῖγμα καλλοῦς δι' ὄλους τοὺς χρόνους, ὅπως τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου, τοῦ Ἰκτινίου, τοῦ Καλλικράτους καὶ τοῦ Μινσικλέους. (Περὶ τῶν δύο τούτων ἐποχῶν βλ. Μύλλερ, ἱστορ. τῆς φιλ. κεφ. 35.)

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη μὲν ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ Συρακουσῶν πατρὸς, τοῦ Κεφάλου, μετακινήσαντος αὐτοῦ κατὰ προτροπὴν τοῦ Περικλέους (Λυσ. κατὰ Ἐρατοσθ. Β'). Ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ἑλληνὴ Ἑλλάς ἐστελλαν ἀποικίαν εἰς Θουρίους (Ὀλυμπ. 84. 1 π. χ. 444), ἀπέπλευσε καὶ αὐτός, πενταεκαδικετικῆς τότε, μετὰ δύο ἀδελφῶν, εἰς ἃν εἰς ὁ Πολέμαρχος, διὰ νὰ κοινωνήσῃ αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν τῶν Ἀθηναίων ὡς ἀττικῶν ἐφυγε πάλιν ἐπαναρχόμενος εἰς τὸν τόπον τῆς γεννηθείας του, (Ὀλυμπ. 92. 2 π. χ. 412) ἐνθα ἐξῆσεν ὡς ἰσοταλῆς (Διον. βίβ. Λυσίου). Ἐρρηλθεὶς ἐν Σικελίᾳ εἰς τῶν μαθημάτων τοῦ Τισίου καὶ Νικίου τινος ἐπηγγέλλετο ἐν Ἀθήναις τὸν διδάσκαλον τῆς ῥητορικῆς (Πλούτ. βίβ. Λυσίου) ἥτοι τὸν σοφιστὴν, μετὰ οὗ οἱ πράκτορες τὸν κατεδίωξαν διὰ τὸν ἀρχαῖον τὰ πλοῦτή του, καὶ αὐτὸς μὲν διασώθη εἰς Μίεγαρα, ὁ δὲ ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐπὶ τὸ κώτειον. Ἐπανελθὼν μετὰ τοῦ Θουκυδίδου καὶ συντελέσας εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας διὰ τῆς περιουσίας ὅταν διέσωσεν (Φωτ. 261), ἔπνευεν ἐκδιέσιν κατὰ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὀπαδῶν των. Ἐκ τούτων τῶν τριάκοντα ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐδίωκεν εὐθύμως πρὸς ἀπάλασιν τῆς ἀμνηστίας. Τοῦτο ἐξήγαγε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Λυσίου, ὅστις οὐδέποτε ἀλλοτε πρῶτος ἢ ἰδία ἢ ἀλλότρια πράγματα ἐνώπιον τοῦ δήμου (κατὰ Ἐρατοσθ. Ζ'), τότε πρῶτον παρέστη ἐκθέτων τὰς ἀπιστίας τας τοῦ Ἐρατοσθένους πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰς πρὸς τὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν ἀπικηρωπίας του μετὰ γνησίου πάθους, ὁποῖον ἐμπνεύει ἡ δύναμις τοῦ αἰσθηματος. Βίς τοιαύτας στιγμὰς οἱ μετ' ἀκριβείας μελετηθέντες κανόνες δὲν ἐξουσιάζουσιν πλέον, ἀλλ' ὑπαγορεύουσιν εἰς τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς. Ἐκτοτε ὁ Λυσίας ἐγνώρισε τὴν ἀληθῆ δύναμιν καὶ τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τῆς ῥητορικῆς. Ἀποδιδομένου τῶν φορτικῶν καὶ περιττῶν κόσμων, ἐτρέπη πρὸς τὸ ἀφελές καὶ φυσικόν, ἐγγῶν ὅτι οὐδὲν εἶναι πλέον κ

ταπειστικὸν ὅσον ἡ ἀλήθεια, καὶ αὐτῆς τὴν γνησίαν ἐκφρασίαν πρέπει νὰ μιμηθῇ ὁ ῥήτωρ, ὁμιλῶν μᾶλλον διὰ τῆς σαφούς καὶ ἀνεπιτηδεύτου παραστάσεως τῶν πραγμάτων παρὰ διὰ τοῦ ἤχου τῶν λέξεων, ὅθεν ὁ χαρακτήρ του ὀνομάσθη ἰσχυρὸς καὶ ἀφελῆς. Μολοντί ὅτι ὄλοι οἱ σωζόμενοι λόγοι τοῦ Λυσίου εἶναι μεταγενέστεροι τῆς κατὰ τοῦ Ἐρατοσθένους κατηγορίας, οὔτε μᾶς σώζεται μελέτη τις προγενεστέρη, ὥστε ἐκ τῆς συγκρίσεως νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν πεποιθῆσιν μας, ὅτι ὁ Λυσίας προβάς εἰς τὸ βῆμα εἶρε τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα καὶ ἔκτοτε μετελλάξε τὴν τέχνην, μᾶς πείθουν ὁμως αἱ εἰρηστικὴς περιπτώσεις περὶ τούτου. Πρῶτον ὁ περὶ Λυσίου θαυμασμός τῶν ἀρχαίων δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὰ ἐν Φαίδρῳ τοῦ Πλάτωνος, ὡς θέλωμεν ἰδεῖ, ἐν δὲν δεχθῶμεν ὅτι ὁ Λυσίας ἐν τῇ πρώτῃ του περιόδῳ ἐξηκολούθησε τὰ ἔχνη τῶν πρὸ αὐτοῦ σοφιστῶν. Τοῦτο τὸ τεκμήριον συνάδει μετὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὁ Φαίδρος εἶναι ἐκ τῶν πρώτων διαλόγων τοῦ Πλάτωνος. διότι ἡ κατὰ τοῦ Ἐρατοσθένους κατηγορία ἀπηγγέθη κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς 94 Ὀλυμπ. (Π. Χ. 403), δηλ. ὀλίγον χρόνον μὲν πρὸ τοῦ Φαίδρου, ἀλλὰ πρὶν ἀπακτῆσθαι τὴν μεγάλην ὑπόληψιν ὁ Λυσίας ὡς λογογράφος, τοῦ ὁποῦ οἱ ἀρχαῖοι μνημονεύουσιν 495 λόγους, εἰς ἃν 250 γνησίους, (εἰς ἡμᾶς ἐφθκσαν 25). Δεύτερον τεκμήριον ἔχομεν ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δικαίως θαυματούμενος λόγους του ὑπάρχουσιν ἐπὶ ἔχνη τῆς παλαιᾶς μεθόδου, διότι δυσκόλως ἐξαλείφει τις ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα διὰ πολλοῦ χρόνου ἐλάτρευεν ὡς προτερήματα. Οὕτω ἔχομεν ἐν αὐτῇ τῇ κατὰ τοῦ Ἐρατοσθένους κατηγορίᾳ ψευδεῖς ἀντιθέσεις ὡς τὴν ἐξῆς (ιδ'.) εἰ δὲ μὲν τοῦ ἡμετέρου πλῆθους ἀδελφῶν ἡγούνηται τοὺς τριάκοντα σώσειν, διὰ δὲ Ἐρατοσθέην καὶ τοὺς συναρχόντας αὐτοῦ δεῖν ἢν καὶ τῶν τετρεσίων ἐπ' ἐκφορὰν ἐλθεῖν. Ἄλλ' ὁ ἐπιτάμιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς, ὡς λόγος ἐπιδικτικῆς καὶ πανηγυρικῆς εἶναι κατὰ τὸν φορτικὸν τρόπον γεγραμμένος, πλήρης ἐπιτηδεύσεων καὶ σχημάτων λέξεως, ὡς τῆς περὶ τῆς ἀντιθέσεως, τῶν μὲν σοφιστῶν ἀπειθήσαντες, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐ φιλοφρονήσαντες (ζ') καὶ ἄλλων τοιούτων. (Καὶ ὁ Διονύσιος δὲν ἐπαινεῖ τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους του. Βίβ. Λυσίου).

Ἡ ὅλη αὐτὴ τοῦ λόγου δὲν διακινεῖ ἐπιτηδεῖαν ἐκλογίαν. Κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἀπομνημονεύονται αἱ μεγάλαι πράξεις τῶν Ἀθηναίων μυθικαὶ καὶ ἱστορικαί, μετὰ πλείστον ἐπαίνου ἐπ' ἀνδρείᾳ μὲν ὁ κατὰ τῶν Ἀμαζόνων πόλεμος, ἐπ' εὐσεβείᾳ δὲ ἡ κατὰ τῶν Καδμείων ἐκστρατεία καὶ ἐπὶ φιλοξενίᾳ ἢ ἐνοπλος ὑπεράσπισις τῶν Πρακλέους παιδῶν ἐπονται τὰ Μηδικὰ, τὰ δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μόνις μνημονεύονται, ἀλλὰ δὲν παραλείπονται οἱ ἔξοι οἱ βοηθήσαντες κατὰ τῶν τριάκοντα, ἐν οἷς καὶ ὁ ῥήτωρ. Περὶ δὲ τῆς προκειμένης πράξεως οὐδεμίαν ὑπάρχει διήγησιν, ἀλλ' ἀπλῆ μνεία μετὰ τοῦ ἐπαίνου καὶ οἰκτιρμοῦ, δι' ὃν ἀποπερατοῦται ὁ λόγος, ἐπιστεφανούσης τῆς ἀντιθέσεως, ὅτι οἱ διὰ τὴν φύσιν ἀθηναῖοι ἐγένοντο ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετήν.

Τοιαῦτα δεσμά μετὰ βίας διέβραζεν ὁ Λυσίας πρὶν ἀναπτύξῃ τὰ προτερήματά του, περὶ τῶν θέλων ἀκολογήσει τὴν κρίσιν τοῦ Ἀλικαρνασσεύς, εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς. Πρὸ πάντων οἱ λόγοι του εἶναι ἀριστος κανὼν τῆς Ἀττικῆς γλώσσης τῆς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐπιχωριαζούσης. Ἡ λέξις του εἶναι λελυμένη ἐκ μέτρου καὶ ἀπλῆ, ὡς οἱ ἰδιώται διαλέγονται, ἀλλὰ κυριολεκτικῆ. Ἡ σαφήνιά του δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὰ ὀνόματα, διότι δὲν εἶναι ἀήθη, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα, διότι διὰ βραχέων ἐκφέρει τὰ νοήματα ἔχων τὴν δύναμιν νὰ θέτῃ ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις τὰ λεγόμενα καὶ νὰ διηγήται φυσικῶς. Μιμώμενος τὸν ἀπλοῦν λόγον τοῦ ἰδιώτου καὶ τὴν φυσικὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκφέρει τὴν στοχασμὸς του, προσήρμοζε τοὺς λόγους εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου, ὑπὲρ οὗ τοὺς ἔγραφεν, αὐτὴ δὲ ἡ τέχνη ὠνομάσθη ἠθοποιία.

Ἀλλ' ἡ λελυμένη φράσις του καὶ αἱ μικραὶ περιοδοὶ του, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκάλει, ἐσιωματοποιούντο εἰς τὴν οὐσιώδη καὶ τὰ νοήματα καὶ περιγραφήν ἐκφέρουσαν λέξιν. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὁ Ἀλικαρνασσεύς ὀχυράζει τὸν Λυσίαν διὰ τὴν ἀρμονίαν καὶ χάριν τῶν λόγων, τὴν ὁποιῶν καὶ ὁ ἰδιώτης καὶ ὁ τεχνίτης αἰσθάνονται, δυσκόλως δὲ δύναται τις νὰ δηλώσῃ. Αὐτὸ τὸ ἐπαφρόδιτον τοῦ λόγου μεταχειρίζετο ὁ Ἀλικαρνασσεύς ὡς κρητῆρον τῆς γνησιότητος καὶ ὁσέως ἐδέσσετο, εἰς ταύτην τὴν ἀρετὴν κατέφωγεν ὡς ἐπὶ ψήφων ἐτάχτην. Τὰ μόνον τῶν ὁποιῶν στερεῖται ὁ Λυσιακὸς λόγος, εἶναι τὸ ὑψηλὸν, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ καταπληκτικόν. Εἰς ταῦτα προσέθετον καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Καικιλίου, ὅτι καὶ τοὶ ἐπιτήδειοι εἰς εὐρείαν καὶ ἐκλογὴν ἐπιχειρημάτων, δὲν ἤθον ὅμως ἱκανὸς εἰς τὴν ἀκροατικὴν τὴν ἐπιβέντα (ψάτ. 261). Πραγματικῶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Λυσίου λαίπει κοινὴ ἰδέα συνδύουσα ὅλα τὰ μέρη καὶ προβαίνουσα πάντοτε δι' αὐτῶν πρὸς κατακρίσειν τοῦ ἀροατοῦ. Πολλῆς ὁ σύνδεσμος εἶναι ὅλος ἐξωτερικὸς καὶ ἡ μετέθεσις ἀπλῆ μὲν, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἢ εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ σχέσις των νὰ καταδεικνύεται διὰ προκατασκευαστικῆς σιδήσεως, ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους διὰ προκατασκευαστικῆς καὶ ἐφόδου. Καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς ζηλοῦντος τοῦ Λυσίου Ἀλικαρνασσεύς ὁμολογεῖ, ὁμιλῶν περὶ Ἰσίου, ὅτι οὗτος δευρότερός ἐστιν οἰκογενήσας Ἀσίου καὶ ἄλλους τοὺς λόγους καὶ τὰ μέρη αὐτῶν.

Τοιαύτην ἔχοντες κατὰ νοῦν εἰκόνα τῆς τοτε βραχέως τεχνικῆς καὶ ἰδίας τοῦ Λυσίου, ἴσως ἐνοησώμεν σφαιρῆστον τὸν Πλάτωνος Φαῖδρον, ἐν ὀλίγοις δὲ ἀνακεφαλαιωθέντες λέγομεν, ὅτι ἡ τέχνη ἀρξάμενη ἐκ τῆς Σικελίας ἀπέβλεψεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν ἢ εἰς τεχνάσματι περὶ τὴν λέξιν, καὶ συνεκράθεισα διὰ τοῦ Γοργίου ἐποίησε ὅτι ἀπάσας τὰς θοιρῆμας συλλεβούσα ὑπὲρ αὐτῆς ἔχει, καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ ὅτι θέλει. Ἐν Ἀθήναις ὅμως συνηθροῦντο τὸ φορτικὸν τοῦ περιττοῦ κόσμου τῆς διὰ τοῦ Ἀντιφῶντος, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τοῦ Λυσίου ἐτρέπα πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ πρὸς μίμνησιν τοῦ ἀληθοῦς. Ὁ Λυσίας βραδέως ἀνέπτυξε τὰς ἀληθεῖς ἀρχάς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν

λοῦς τὰς ἐφήρμοσεν, εἰς τρόπον ὥστε οἱ λόγοι ἐν παντὶ καιρῷ εἶναι ἀξιοὶ θαυμασμοῦ. Ἰπὸ τῆς αἰτίας ἐντυπώσεις προβαίνοντες εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Φαῖδρου, θέλωμεν σπουδάσαι νὰ σκεψώμεν ὅλους τοὺς στοχασμοὺς του, διότι τότε μόνον δύναμεθα νὰ ἐφυσήσωμεν, ὅταν οὐδὲν μέρος μὴ ἀνεξήγητον.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον Φυλλάδιον.)

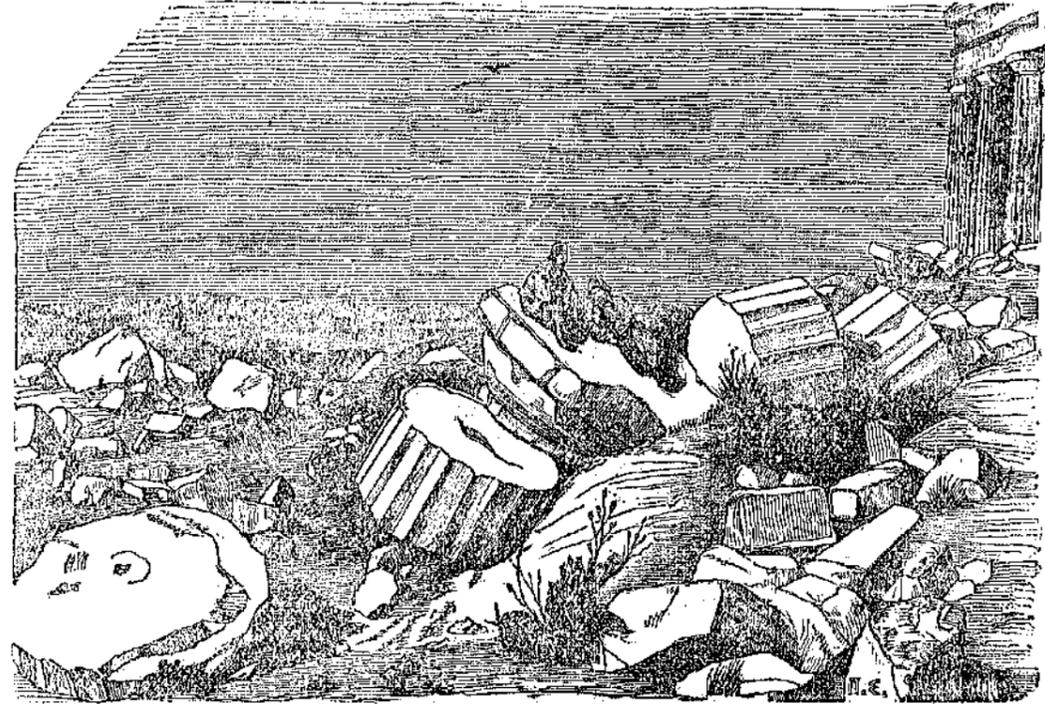
Οἱ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

Μόνος ἀνέβη ὁ Περικλῆς τὴν ἀπότομον τῆς κροτύλου ἀνοδὸν, καὶ ἐκάλυψε ἐφ' ἑνὸς λίθου τὸ ἀρχαῖον ἑκατομπεδόν. Ἰπὸ τοὺς πόδας του ἔκειντο τὸ εὐρὺ πεδίον, κομῶν τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθῆναι καὶ ἡ πόλις ἐρ' ἤ; ἔλαμπε ναορὰ ἡ δόξα τοῦ μαρτυρίου ἀνδραγαθίματος, καὶ ἀπώστεω ἡ θάλασσα ἀντηχοῦσα ἐπὶ τοὺς παιάνας τῆς Σαλαμίνας καὶ ἔσπερος ὡς τινῶν ἀκορῆτων καρδιῶν ἡ φιλοδοξία, καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του ὁ οὐρανὸς, στιλπνὸς ὡς ὁ σίφιφρος, καὶ αἶθρας ὡς ὁ ὀφθαλμὸς μειδιῶσης παιδος. Αἱ μεγάλαὶ σιγναὶ τῆς φύσεως κατακλύονται τὰς ψυχάς, καὶ μάλιστα τὰς μεγάλας καὶ τοῦ Περικλέους ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἐπιβρόχην τῆς μεγαλοπρεπείας ἧτις πανταχόθεν τὸν περιεσπάζει, καὶ ἐβύβισθη εἰς ἀνεκροπολήσεως ἑκτασιν. Βίβη τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Θερμιστοκλέους τὰς σιαεὶ σιαεὶ προσομιλοῦσας αὐτόν, καὶ διὰ τοῦ δικτύου ἐκκινούσας αὐτῷ τὴν ἥλιον εἰς τὸ κατακρύψειν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἠτένισε τὸν ἥλιον ἀσπρὸς μνηκτι, καὶ ἡ καρδιά του ἐπλήσθη ὑπερηφάνου ῥοδοξίας. Εἰς τὸν ἥλιον λάμποντα ὑπὲρ τοὺς ἀστῆρας νὰ ὑψώσῃ τὴν πόλιν του ὑπερῶν τῶν ἡλλήνων πόλεων, τὴν ἄφρον τῆς Σπάρτης καταβαλῶν, καὶ ὡς ὁ ἀστὴρ τῆς ἡμέρας, μὴ γνωρίζων ἐφῆμιλλον, ἢ κάμψῃ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὰς Ἀθήνας, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα, τοιαῦτα ἐσπάζει ὁ μεγαλεπήβολος νοῦς του, ἐν ᾧ εἰς τὸν βῆμα ἐρίχοντα διέκρινε προσπλευσάσας τῶν νασιωτικῶν κρημνίσεις, καὶ τῆς ὑποταγῆς των φεροῦσας τὸν φῶς εἰς τοὺς πόδας τῆς ἐνδόξου ἡγεμονίδος των καὶ ἡδραστήριός του διάνοια, τὸ μεγαλομυθὸν αὐτῷ ἔδιδον διὰ μιᾶς συλλαβούσα, ἐκάρυττεν ἡδὴ τὸν πᾶλεμον κατὰ τῆς Πελοποννήσου, προσήρτα τὴν Σικελίαν εἰς τὴν πρῶταν τῶν Ἀθηνῶν, ἀπ' αὐτῆς ἀφῆμενος καθυπέταττε πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα περιέπερε τὴν δόξαν καὶ τὰ ἀνίκητα δόγματα τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Κυρηναικὴν, εἰς τὴν Ἀλγυπτικὴν, εἰς τὴν Φοινικίαν, τὴν ἐκτὸς καὶ τὴν ἐντὸς Ἀσίαν, καὶ ἐνεποίηε τῆριμον εἰς τὸν μέγαν βασιλέα ἐπὶ τὸν ὀνόματι του. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἦσαν ὁ

πυρρῆνοι οἱ ὀφθαλμοὶ του, κατεβίβασεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ καρδιά του ἀνδρικῆς ἐπλήσθη ἀγαπηκτικῆς, διότι τὴν πόλιν του, ἣν ἠθέλει βασιλεῦσαι τοῦ κόσμου, εἶδεν ἐν ἐρείπιοις κειμένην, καὶ τὰς πληγὰς ἐπὶ φέουσαν τῆς μηδικῆς αὐθαλείας· εἶδε τὰ τεῖχη τῆς καταρρέοντα, καὶ πεπονημένους τὰς πύλας τῆς, καὶ τοὺς ναοὺς τῆς ἐρείπια, ἀπὸ τῶν βυρβύρων τὴν δάδα πυρποληθέντα, καὶ ἀπεφάσιζε νὰ κοσμήσῃ αὐτὴν αὐθις ὡς οὐδέποτε ἐκασμῆθη πόλις, νὰ τὴν περιβάλλῃ στέμμα λαμπρότερον παντὸς βασιλικῆς στέμματος, τὸν κόσμον καὶ τὸ στέμμα τῶν ἀθανάτων ἐμπνεύσεων ἀμυμήτου καλλιτεχνίας.

Ἡ φύσις εἶναι φιλοπρόσωπος πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνδρας. Ὅταν πέμπῃ ἐνὰ τῶν ἐλλεικτῶν τῆς ἐπὶ τὴν γῆν πρὸς ἐπιβείξιν καὶ πρὸς ἰδίαν τῆς δόξας, καὶ τὰ ἔργα εὐδοῦντο καὶ ἀνέδαινον ὑπερήφανα μὲν

τῆς καὶ ὁ Ἰκτῆνος, ὁ μέγας οἰκοδόμος, ὅστις καὶ τῆς Ἐλευσίνος τὸ πῆγμαρον, καὶ τὸν ἐν Φυγαλείᾳ κνὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνήγειρε· διότι ὁ Φειδίας εἶχε τὴν ὑπερτάτην τῶν ἔργων ἐπιστάσιαν. Ἰπ' αὐτὸν δὲ γλίπτται, τέκτονες, τραπεῖται, λιθοξόοι, καὶ πλάσται, βαρβῆς, χρυσοῦχοι, ἐλεφαντουργοὶ, ξυλοποροὶ, καὶ μηχανοποιοὶ. καὶ οἱ τούτων ὑπουργοὶ, ἐμποροὶ, ναῦται καὶ κυβερνήται, ἀμαζοπηγοὶ, ζευγοτροφοὶ καὶ ἡνίοχοι, σχοινοπλόκοι, ὑφανταί, σκυτοτόμοι, μεταλλεῖς καὶ ὁδοποιοὶ, ὅλος ὁ γλος βιομηχανίων, ἠργάζοντο ἀνεκδοῦτοι ἡμέραν καὶ νύκτα, μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἐν τοῖς ἐνέπνευεν αὐτοῦ τοῦ Περικλέους καὶ αὐτοῦ τοῦ Φειδίου ὁ λόγος καὶ τὸ παράδειγμα, καὶ ἡ πόλις ὅλη ὡμοιάζεν ἀπέραντων ἐργαστάσιον, καὶ τὰ ἔργα εὐδοῦντο καὶ ἀνέδαινον ὑπερήφανα μὲν

Παρθενών.

δὲν τὸν ἐγκαταλείπει μόνον, ἀλλὰ τῷ δίδει καὶ συναντιλήπτορας ἐπαξίους του, ὡς τὴν μεγαλοφυῶν προκαλεῖ ἡ μεγαλοφυῶν του. Ὁ Περικλῆς εἶπεν εἰς τὸν Φειδίαν ὅτι θέλει τὰς Ἀθήνας κεκοσμημένας ἀξίως τῆς ἀρχαίας των δόξης καὶ τῆς δόξης ἣν ἐμελέτα αὐτό· νὰ ταῖς περιάψῃ, ὅτι θέλει τὴν ἀκρόπολιν βρομῶν πελώριον τῶν θεῶν, καὶ ὁ Φειδίας ἐπεσώχεσε τ' ἀρχιτεκτονικὰ ἐκείνα μεγαλοφυῶντα, ὡς τὴν καλλονὴν οὐχὶ νὰ ὑπερβῇ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ μιμηθῇ τις τῶν ἀρχαίων ἢ νεωτέρων καλλιτεχνῶν ποτὲ ἐδουλήθη, καὶ ἐν οἷς διαπρέπει ὁ Παρθενῶν ὡς τῆς τεχνικῆς καλλονῆς καὶ μεγαλοπρεπείας ὁ ἀνυπέρβλητος ἄρος.

Ἀρχιτέκτονες αὐτοῦ ἀνεδείχθησαν ὁ καλλιμαρ-

κατὰ τὸ μέγεθος, ἀμίμητα δὲ κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν χάριν, καὶ ἐν ὀλίγοις ἔτεσιν ἐπιτελοῦντο ὅσα διὰ νὰ μείνωσιν ἐπὶ αἰῶνα· ἠγείροντο, καὶ ἐραίνοντο μάλιστα δι' αἰῶνα δύναμενα νὰ συντελεσθῶσιν. Ἀλλὰ τοιοῦτον ἦτον τὸ ἀξιοπρεπὲς αὐτῶν κάλλος, καὶ τοιαύτη συγχρόνως ἐπέπνευεν ἐπ' αὐτῶν ψυχὴ ἀγῆρωσι καὶ πνεῦμα ἀειβάλλετο, ὥστε ἀρτίδημητα τότε, εἶλον πᾶσαν τῶν γεγηρακότων μνημείων τὴν μεγαλοπρεπείαν, γηρόσαντα δὲ ἦδη, καὶ εἰς σφῶν κατακαίμενα ἐρακίλων, ἔχουσαν εἰσέτι νεκρικὴν ἐκπενοῦσαν τὴν καλλονὴν (α).

Ἐπὲρ ἀνέγειρον δὲ τοῦ Παρθενῶνος ἐξελέγη ἡ ὑπερ-

(α) Πλούτ. Β. Π.ρ. εἶ'. καὶ γ'.

τάτη τῆς Ἀκροπόλεως κορυφή, ἐπ' ἣς ἴσταντο καὶ ποῖν αὐτοῦ τὸ ὑπὸ τῶν Περσῶν πυρποληθὲν Ἐκκ- τώπεδον εἶναι δὲ θαυμασία ἡ θέσις αὐτή, διότι αἱ βάσεις τῶν κίωνων τοῦ Παρθενῶνος εἰσὶν ἰσοῦφεις μετὰ τῶν ἐπιστήλιων τῶν προπυλαίων, καὶ ὁ δι' αὐ- τῶν εἰσφερόμενος, ἐν ᾧ ἐβλάπεν ἐνώπιόν του τὸν ἱε- ρὸν λόφον, ὅλον ὑπὸ γλυπτικῶν μνημείων καὶ νεῶν κατακαλυμμένον, ἐβλάπε συγχρόνως ὑπὲρ αὐτὰ πάντα καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὸν Παρθενῶνα διαγγραζόμενον ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς ὠκεοδόμη- νον ὑπερῶνα τῆς γῆς. Προσέτι δὲ ἴτατο ὁ αὐτὸ δι- ελλῶν διὰ τῶν προπυλαίων οὐχὶ ἀπέναντι μιᾶς τῶν πλευρῶν, ἀλλὰ μιᾶς τῶν γωνιῶν τοῦ Παρθενῶνος, συγ- χρόνως δὲ καὶ μιᾶς τῶν τοῦ ἐρεχθείου γωνιῶν, ὡστε ὅλη ἡ καλλιτεχνικὴ πολυτέλεια τεσσάρων πλευρῶν τῶν ἐντελεστέρων οἰκοδομῶν ἀφ' ὧσας ποτὲ ὀφθαλμῶς ἀνθρώπου εἰσάμμεσαν, ἀνεπίσταστο ἐνταυτῇ ἐμπρὸς του· διότι οἱ μεγαλοτέχναι οἱ τότε ἐπεζήτησαν οὐχὶ τὴν μαθηματικὴν συμμετρίαν, ἀλλὰ τὴν ζωγραφικὴν συναρμολογίαν.

Ἰγέρθη δὲ ὁ Παρθενῶν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου στερεοβά- του τοῦ ἑκατομπεδίου, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ ὅτι τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ στερεοβάτου οἱ ἀξῶνες δὲν συν- τανύζονται ἐντελῶς, ἀλλ' ἀποτελοῦσι μιαν ἄνισαν, εὐδιάγνωστον ὅμως γωνίαν. Πρὸς ἀνατολὰς ἐξετάθη ἡ βάσις, διότι ὁ νεὸς νεὸς, ἔχων 227 ποδῶν μῆκος καὶ 101 πλάτος, ἐγένετο, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων (β) πεντήκοντα ποδῶν τοῦ ἀρχαίου μακρο- τερος.

Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης, ἥτις εἶναι ἐκ πάρου, στη- ρίζονται βαθυμίδεις μαρμάριναι τρεῖς, διότι τῶν νεῶν αἱ βαθυμίδεις ἦσαν πάντοτε ἀριθμοῦ περιττοῦ, ὡστε ὁ διὰ τοῦ δεξιοῦ ποδῶς τῆς πρώτης ἐπιβάς, διὰ τοῦ δεξιοῦ κατ' ἀρχὰς νὰ πατῆ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ. Ἀπέναντι τῆς εἰσόδου ὅμως, αἱ τρεῖς βαθυμίδεις, ἐ- παιδῆ εἰσὶ λίαν ὑψηλαί, ὡστε ἡ ἀνάβασις καθίσταται δυσχερής, διατεμνόνται δὲ ἄλλων δύο παρεντεθει- μένων. Ὁ βοθητὸς τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ δώριος, καὶ οὐδὲν οἰκοδόμημα δύναται τόσον δικαίως νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ τύπος τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀφελείας, ἥτις εἶναι τοῦ ρυθμοῦ τούτου ὁ χαρακτηριστῆρ. Βίνκι δὲ ἀκτῆστατος, ἦτοι εἰς ἑκατέρωθεν τῶν δύο ἐλασσόνων πλευρῶν του ἔχει ἀνὰ στήλας ὀκτώ ραβδωτάς, καὶ εἶναι ὁ μόνος τοιοῦτος σωζόμενος δώριος, διότι πάντες οἱ λοιποὶ εἰσὶν ἐξάστουλοι τὸ πολὺ. Ἢ εἰσοδος αὐτοῦ δὲν εἶναι, ὡς ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκλαμβάνεται, ἡ τὴν σήμερον ὑπάρχουσα πύλη πρὸς δυσμᾶς, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, ἡ νοίετο εἰς τὴν ἀντιπέραν, τὴν πρὸς ἑὼ πλευρῶν. Με- τὰ τὰς ὀκτώ πρώτας στήλας εἴποντο ἐξ ἄλλαι, αἵτι- νες συνεδέοντο μετὰ τῶν ὡς καὶ μετὰ τῶν ἀντι- στοιχουσῶν εἰς τὰς δύο ἐξωτάτας παρεστάδων τῶν πλαγίων τοίχων διὰ κινηλῶν ἐπιγρῶσεων, σχεδὸν ἰσοῦφῶν μετὰ τῶν κίωνας, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ μέγρι- τοῦδε ἐπὶ τῶν κίωνων καὶ ἐπὶ τῶν παρεστάδων σω- ζόμεναι ὀπταί, μάλιστὰ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρᾶν. Τὸ περικαλυπτόμενον τοῦτο μέρος ἐκλείπει ὁ πρό-

1) Πισυ.

ραος, καὶ ἦτον κεκοσμημένον διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυ- ρῶν στεφάνων, φιαλῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων, ἡ κάστη δὲ τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ εἶχε ἐν- μίαν σειρὰν δεκαεπτὰ κίωνων, ὡστε ὅλοι οἱ κίονες οἱ ἐκτὸς τοῦ περιστευλίου, ἦσαν τὸν ἀριθμὸν 62, βίαι- μὲν οὐκ ἔχοντες, ὡς πάντες οἱ δώριοι, ὑψηλοὶ δὲ τρεῖς ποδῶν 3½, καὶ παχεῖς κατὰ τὴν κᾶτω διάμετρον ποδῶν 5 2/3, ἐνῷ ὁ νεὸς, ἀπὸ τοῦ στερεοβάτου ἔχει τῆς τοῦ αὐτοῦ κορυφῆς, ἔχει ὕψος ποδῶν 6½.

Ἐσωτερικῶς δὲ ὁ νεὸς ἦν δέχα κατὰ πλάτος ἀρ- ρημένος, καὶ ἡ πρὸς ἀνατολὰς ἦν ἡ μεῖζων πλά- κιδέσειων. Ἀπὸ περιεῖχε τὸ τεσσαρακοντάπενον τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα, τὸ ἀριστουργημα τοῦ Φειδίου, ἡ ἐλέφας ἦν τὸ σῶμα, σάπφειρος οἱ ὀφθαλμοί, καὶ χρυσὸς τὰ ἐνδύματα, καὶ ὁ ἐξήσπρακτε μυριαὶς ἀπει- ὄταν τὴν αὐγὴν ἠνοίγοντο τοῦ ναοῦ αἱ πύλαι, αἱ τὸ κράνος εἶχε σφίγγας ἐπηρεασημένας, ἡ ἄσπις ἐπι- ροῦθεν ἀμαζονομαχίαν καὶ γιγαντομαχίαν, τὰ δὲ σὺ δὲ ἄλλα κενταυρομαχίαν. Ἰπὲρ τὸ ἄγαλμα ἦν ὑπε- ἄνω δὲ δακτύλου, ἴτοι: ἵνα δέχηται τὸ ὄμμα τῶν κίωνων καὶ διατηρῆ ὑγρασίαν ὑπέλειπον εἰς τὴν κόλλαν τῆς συνδέουσαν τὸν ἐλέφαντα.

Περὶ δὲ τὸ ὑπαίθριον ἴτατο ἐσωτερικῶς στολῶ- ρίων κίωνων, μικροτέρων τῶν ἐξωτερικῶν, ἐχόντων μόνον 3' διάμετρον, καὶ ἀνεχόντων πύρρον δὲ ἑκατέρωθεν ἐδωνάτο τις νὰ προσέλθῃ πρὸς τὴν κερ- λῆν τοῦ ἀγάλματος. Ἀπὸ δὲ τῆς παρῶν τῆς ἄλλαι κίονες, πιθανῶς ἰωνικαί, ἀνήρχοντο μέγρι- ὀροφῆς, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς στολῆς ἐξέτεινον ὑπὲρ τὸν τοίχον τοῦ ναοῦ μέγρι τινὸς ἐκείνου εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Τὸ μέρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ ἐσωτερικῆς στολῆς περιλαμβάνομενον, ἦτον τὸ κρῖν λεγόμενον ἐκκτόμπεδον, ὡς καὶ ὅλος ὁ νεὸς διέβη τὸ αὐτὸ ὄνομα παρὰ τοῦ ἀρχαιοτέρου ναοῦ, ἦτοι ἦτο τὸ μῆκος του πολὺ μεῖζον τῶν ἑκατὸν πε- δῶν. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ διακρίτετο διὰ τῶν κινηλῶν κινη- δῶν, ὧν τὰ ἔχνη φαίνονται ἐπὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους: ἡ μέρη τὸ περιεῖχον τὸ ἄγαλμα, καὶ κυρίως Παρθῆνὴ καλούμενον, ὡς καὶ κοινῶς ὄλος ὁ νεὸς ἐκείνου Ἀμφότερα ταῦτα τὰ μέρη, τὸ τε ἐκκτόμπεδον καὶ ὁ Παρθενῶν, ἦσαν ἐπίσης λαμπρότατα κεκοσμημέ- να διὰ πολυτελῶν ἀναθημάτων, ὡς ἀποδεικνύουσιν ἀπο- ρεθεῖσαι ἐπιγραφαί. Ὅπτιω δὲ τοῦ ἀγάλματος τὸ ζετεινέτο ἡ ἄλλη διαίρεσις τοῦ ναοῦ, ὑπόστεργας ἔ- χουσα δὲ τὴν ὀροφὴν ἐπὶ τεσσάρων μεγάλων ἰων- κῶν κίωνων στηριζομένην, καὶ τὸ φῶς δεχομένην μὲγρι πρὸς δυσμᾶς ἀνοίγομένην θύραν. Οὕτως ἡ ἀποδομή, ἐν ᾗ διατηρεῖτο ὁ ἱερός ἠεροῦς ἐνταυτῇ ὁ δὲ δώριος.

Τοιαύτη ἦν ἡ ἀρχιτεκτονικὴ διάταξις ἡν ὁ νεὸς εἶχε εἰς τὴν κοινὴν καὶ μετ' ἄλλων, οἷον τοῦ ἐν Πισυ Ὀλυμπίου. Ἀλλ' ὅτι ἴδιον εἶχεν, ἦν ἡ θαυμαστὴ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἀρμονία, ἡ τῆς λιθοργίας ἀπὸ δευγμάτων τελειότητις, ὡστε ὁ μᾶλλον ὀφθαλμῶς ὀφθαλμῶς: πολλὰ μὲν δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τῶν ἄλλων τὰς ἀρμονίας, αἱ ἀναλογίαι του ἐξ ὧν ἀποδεί-

ἔκφρασις καὶ τὸ κάλλος του, καὶ ἡ σοφὴ τῶν γραμ- μῶν του διαγραφῆ, περιέχουσα μυστήρια, ἃ οὐδ' ὑπᾶπτευσέ ποτε, οὐδὲ δύναται εἰσεῖτι νὰ λύσῃ ἡ ἐ- πιστήμη· οὕτω πρὸ τινων ἐτῶν ἀκριβῆς καταμετρή- σεις ἀνεκάλυψαν, πρὸς μεγίστην ἐκπληξίν τῶν ἀρ- χιτεκτόνων, ὅτι ὅλον τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα δὲν εἶχε οὐδεμίαν γραμμὴν ἢ ὀρίζοντιαν ἢ κλίσην, ἀλλ' ὅτι αἱ μὲν, ὅλον ἡ τοῦ θρηγοῦ, ἡ τῆς βάσεως, εἰσὶν ὅλοι καμπύλαι, ἡ τμήματα κύκλου, εἰς ὧν τὴν κατα- σκευὴν ἀπαιτοῦνται βαθεῖαι μαθηματικαὶ γνώσεις, αἱ δὲ, οἷον αἱ τῶν κίωνων, τῶν παρεστάδων, τῶν τοίχων, εἰσὶ προκλινεῖς πρὸς ἐν κοινὸν κέντρον, ὡστε ἂν ὑπετίθεντο ἐξκακλοθεῖσαι πρὸς τὰ ἀνω, ἦθελον ὅλοι συντρέψῃ εἰς μιαν κορυφὴν, καὶ ὁ Παρ- θενῶν ὅλ' ἐλάμψαν σχῆμα πυραμίδος. Τοῦτο καὶ δι' ἀπλοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ διὰ τῶν τυχόντων ἐργα- λείων εὐκόλως παρατηρεῖται· διότι ὅλοι οἱ σπόνδυ- λοι, οἱ ἀποτελοῦντες τὰς κίονας, εἰσὶν ὑψηλότεροι πρὸς τὰ ἔξω καὶ τὸ μέρος τὸ ἐστροκαμμένον πρὸς τὴν πλησιεστέρην γωνίαν ἢ τ' ἀνάπαινον. Αἱ μετὰ το- σούτης δ' ἐπιδειξίότητος γενόμενα κατασκευαὶ τῶν δυσκόλων τούτων γραμμῶν, διπλοῦν ἔχουσι τὸν σκο- πόν, καὶ ὀπτικῶς νὰ ἀρέσωσιν, διότι αἱ καμπύλαι εἰς καθάρως εὐθείας διὰ τῆς ὀπτικῆς ἀπάτης μεταβάλλ- λονται, καὶ καμπύλαι φαίνονται πάντοτε αἱ εὐθείαι, καὶ στερεότητος νὰ δίδωσιν ἐμφρασίαν συγχρόνως καὶ ἔντασιν εἰς τὸ οἰκοδόμημα.

Ἄλλ' εἰς τὴν ὑπερτάτην τοῦ ναοῦ καλλονὴν συνε- τέλουν οὐκ ὀλίγον τὰ καθωρεζόντα αὐτὸν ἐξαισία γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ κοσμήματα.

Αἱ ζωγραφίαι, ἐν εἴδει πολυχρόων καὶ λαμπρῶν μαιάνδρων, ἀνθεμίων, λαοβίων ἀστραγάλων, ὧων καὶ ἀστέρων, ὧν προφανέστατα ἔχνη διακρίνονται μέγρι τοῦδε, διεποικιλῶν τὰ διάφορα κοσμητικὰ τοῦ ναοῦ μέγρι, ὅλον τὰ κυμάτια, τὰς ταινίας, τὰς προμάρχους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν ᾗ ἄλλα μέρη, αἱ τρίγυφοι, τῶν μετοπῶν τὸ ἐμβαδόν, ἦσαν δι' ἀρμονικῶν βεδαμμένα γραμμάτων. Προσέτι δὲ παρετηρήθη ὅτι καὶ τὰ σω- ζόμενα μέρη τοῦ τοίχου εἰσὶν ὡς ἐπίτηδες ἐξεσμένα δι' ἐργαλείου ὀξείας, ὅπερ φαίνεται ἀποδεικνύον ὅτι καὶ αὐτοί, πιθανῶς καὶ οἱ κίονες, ὡς τοῦτο ἀνεκα- λύφθη ἐν ἄλλοις ναοῖς, παραδείγματος χάριν ἐν τῇ τῆς Ἀτίνης, ἦσαν κεκαλυμμένοι διὰ χρωμάτων δια- φανῶν, κατ' οὐδὲν παραβλαπτόντων τὴν τοῦ μαρμά- ρου στιλπνότητά, ποικιλλόντων δὲ μόνον αὐτῆς τὴν διακασίαν, καὶ θερμότερον τόνον εἰς αὐτὴν χρη- γούτων.

Αἱ δὲ γλυφαὶ εἰσὶν ἀριστουργήματα ἐμπρέποντα ἐπ' ἀριστοτεχνίας καὶ τοι δ' ἐπ' αὐτῶν διάφοροι φαίνονται ἐργασθέντες τεχνίται, οἱ μὲν κατὰ τὸν αὐ- στηρότερον ἀρχαῖκόν τρόπον, οἱ δὲ πρὸς τὸν μᾶλλον ἀνεμῶν ἀποκλίνοντες τοῦ νέου ἐργαστηρίου, οὐχ ἦττον ὅμως ἔχουσι κοινὸν χαρακτῆρα τὴν ἀκριβῆ τῆς φύσεως μίμησιν, μέγρι τῶν ἐλαχίστων αὐτῶν μερῶν, τῆς κόμης, τῶν φλεβῶν, τῆς ἀνατομικῆς ἀναπτύξεως, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν ἰδανικὴν ἐκφρασίαν, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ζωροφῆτος τῶν κινήσεων μὴ καταστροφόμε- νην ψυχικὴν ἠρεμίαν, καὶ τὸν λεπτὸν σύνδεσμον τοῦ

ἀξιοπρεποῦς μετὰ τοῦ ἐνθέου, τῆς ἀφελείας μετὰ τῆς ποικιλίας, οὗ μόνον ἡ ἀρχαία τέχνη ἐγνώριζε τὸ μυστήριον· καὶ βέβαιον μὲν εἶναι ὅτι πᾶσαι αἱ γλυ- φαὶ αὐταὶ ἐποικίθησαν ὑπὸ τὴν ἐπιβροχὴν καὶ τὴν ἐμ- πνευσιν αὐτοῦ τοῦ φειδίου, σχεδὸν δ' ἀναμφισβήτη- τον φαίνεται ὅτι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εἰσὶ τῶν διαγράμ- ματων αὐτοῦ ἀκριβῆς ἐκτίσεις, καὶ ἂν αἱ μέγρι- σται δὲν εἴην ἀμεσα προύοντα τῆς θαυματουργῶν ἐκείνου γλυφῆς, πρέπει αὐτὲ νὰ παραδεχθῶμεν ἐς τὴν ἀρχαιότητι καὶ ἄλλον ἀριστοτέχνην, οὗ ἡ ἀδικο- ἴστορία δὲν διετήρησε τὸ ὄνομα, εἰς αὐτὴν τὴν ἐντέ- λειαν δὲν δύναται οἱ νεώτεροι οὐδὲ μακρόθεν νὰ πλησιάζωσι.

Τὰ γλυπτικὰ ταῦτα κοσμήματα εἰσὶ τριῶν τάξεων. Ἰγέρθη τῆς ἐξωτερικῆς σειρῆς τῶν κίωνων καὶ τῶν ἐπιστήλιων αὐτῶν ἀρχαῖα ζώνη ἐκ τρίγυφων καὶ με- τοπῶν ἐνθάλλῃ· καὶ αἱ μὲν πρώται, παριστώσαι ἐν τῇ λιθοδορίᾳ τὰς ἐν ταῖς συνήθεσι οἰκοδομαῖς προ- χούσας κεφαλὰς τῶν ὀροφῶν ὀροφῶν, οὐκ ἐκείνου εἰς τριῶν καθέτων ἀναγλύφων ῥαβδῶν μετ' ὀρίζοντιαν πλατείας ταινίας, καὶ μετὰ ἐξ' ἑσταγόνων ὑπ' αὐτῆν αἱ δὲ, παριστώσαι τὰς μετὰ τῶν δοκῶν ὀπάς, καὶ συνίστανται ἐκ πλακῶν κεκοσμημένων δι' ἀμμήτων ἀναγλύφων, ἰσχυρῶς προσχόντων, καὶ ἐχόντων τὰ δύο τρίτα τοῦ φυσικοῦ ἀναστήματος (1' ὕψος). Ὅσαι αἱ μετόπαι ἦσαν 92 τὸν ἀριθμὸν, καὶ παριστῶν μετὰ μεγίστης ποικιλίας καὶ ζωροφῆτος, καὶ μετ' ἀμι- μῆτου τεχνικῆς ἐντέλειας, κενταυρομαχίας, πελο- μαχίας καὶ ἵππομαχίας, ἀρπαγὰς γυναικῶν ὑπὸ κεν- ταύρων, καὶ ἄλλα μυθικὰ ἀντικείμενα, ἰδίως τὴν Πηλέαδα, ὡς φαίνεται, ἀφροδίτην, ἀλλ' ὧν, εἰς ἂν κατάστασιν ἀνευρέθησαν, φαίνεται ἀμύχανος ἢ ἐξί- γητις.

Τὴν δὲ δευτέραν ἢ ἐνδοτέραν σειρὰν τῶν κίωνων τῶν ἐλασσόνων πλευρῶν, ὀμοῦ μετὰ τῆς κορυφῆς τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν τοῦ τοίχου, περιλαμβάνει ἄλλη ζώνη, συνεχῆς αὐτῆ, ἡ ζωροφῆτος λεγομένη 3' 4' ἔχουσα ὕψος, εἰς μῆκος μὲν 528' ἐν τμήματι δὲ 97 παριστώσαι τὴν ἐν ἀναπλύφους ἐπιπεδωτέροις Παναθηναϊκῶν πυρᾶν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, ὑπερῶνα τῆς εἰσόδου τοῦ Παρθενῶνος, παρί- στατο ὁ ἀρχὸν Βασιλεὺς, παραλαμβάνων ἀπὸ χειρὸς παιδὸς τὸν ἱερὸν πέπλον, ὅστις ἐμελλε ν' ἀντικατα- στήσῃ τὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ με- γάλου ἀγάλματος, καὶ ἡ ἱερεῖα δεχομένη παρὰ τῶν δύο ἐρηφόρων τὰ μυστικὰ κανὼ τῆς θεᾶς, προκα- λημένων τῶν θεῶν, τοῦ Ἑρμοῦ, Ἰριποτολέμου, Διμή- τρου, Ἄρειος, Διός, Ἡραὸς καὶ Πόνης πρὸς νότον, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τῆς Ἰγείας, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Θη- σέως, τῆς Ἀγρᾶλου, Πανδρόστου καὶ μικροῦ Ἑρμῆου. νίου πρὸς βορρᾶν, μετ' οὗς εἴποντο οἱ διάφοροι ἀρ- χοντες. Μετ' αὐτοῦ δ' ἐβάδιζον περνενοημένας αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες, φέρουσαι σκεπὴ τῶν θυσιῶν, καὶ ἔχουσαι κατόπιν ἐν εὐτελεστέρᾳ τάξει τὰς τῶν μετοπίων γυναῖκας, φερούσας τὰς ὑδροίας αὐτῶν καὶ τὰ σκιάδια. Ἐπειτα δ' εἴποντο ἑκατέρωθεν τὰ ἱερεῖα, κροὶ καὶ ταῦροι ὀδηγοῦμενοι ὑπὸ τῶν θυσιῶν, καὶ μετ' αὐ- τῶν οἱ τῆς ἐστιάσεως ὑπερέται, οἷον μὲν ἐν ἀμφρο-

ρεθισιν, αἶτον δ' ἐν σιλάφαις φέροντες, καὶ ἔπειτα οἱ αὐλήται, μεθ' οὓς ὁ πεζὸς ὄγκος, κλάδους ἔχων διὰ χειρῶν. Μετὰ δὲ τοῦ πεζοῦ ὄγκου τὰ τεθριπτα, τὸν ἠνίογον ἔχοντες καὶ ἕνα προσαναβάτην ἐκ τῶν ἐν τῷ σταδίῳ προαγωνισαμένων, καὶ προσέειπεν ἕνα πεζὸν, ὅστις προηγουμένος, δι' ἐπιδικτικῆς χειρονομίας ὀδηγεῖ καὶ ῥυθμίζει τὸν δρόμον τῶν. Καὶ μετὰ τὰ ἄρματα τελευταίως ἤρχετο ὁ ὄμιλος τῶν ἱππέων, ἐπιβάτης ἱππων γοργῶν καὶ λαμπρῶς σχηματιζομένων, καὶ κατείχον ἐκτός τῶν περάτων τῶν δύο μικρῶν πλευρῶν, καὶ πᾶσαν τὴν δυτικὴν, ἅπου περιείχετο τῆς παρατάξεως ἡ ἀρχή, διότι ἐνταῦθα τινεὶ τῶν ἱππέων φάνηται οὐχὶ ἔτι ἀναβάτης, ἀλλὰ

φρανῶν ἀγαλμάτων, μειζόνων τοῦ φυσικοῦ μεγέθους καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπιλάμπει πᾶσα τῆς φειδατικῆς φιλοφροσύνης ἢ σεμνότητος, καὶ ἡ ἀπαρχηγώριτος καλλοῦ καὶ ἡ χάρις. Τὸ δυτικὸν αἶτιμα παρίστα, καὶ Πανστανίαν, τὴν ὑπὲρ τῆς Ἀττικῆς γῆς ἔχον τῆς ἠθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ κατὰ τὰς ζωγραφικὰς φιλοτεχνήσεις ἐν 1674 ὑπὸ τοῦ Γάλλου ζωγράφου Καρβιῦ (Carrey), ἐν μὲν τῷ μέσῳ τῶν ἱππευδῶνα ὄρθιον, περιεργισμένον, καὶ τὴν γῆν παύσασθαι τῆς τριάντη, παρ' αὐτὸν δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐν ὑπερῶν θέσει θριάμβου, καὶ ἀριστερώς μὲν τοῦ Ποσειδῶνος τινεὶ θεοτύπας, αἰτινες ἐνομιόθησαν ὡς ἐκ τῶν ἐπιλάμπων καὶ θεοτύπων τῶν, ἡ Γ' καὶ ἡ Θάλασσα, ὁ Λαῖος

Ἀγγεῖον ἀρχαῖον.

προαρχηγώριτος μόνον. Ἡ περιπέτεια αὐτῶν τεχνικῶν, ἡ μακρὰ αὐτῶν σιμὰ ἀλλοφρονῶν ἀριστοτεχνικῶν, οὐδὲν ἔχει τὸ συγκρινόμενον πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ τέχνῃ οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν τῶν ἄλλων.

Ἀλλὰ πάντων τῶν γλυπτικῶν ἔργων ὅσα κοσμοποιήματα, θαυμασιώτατα εἰσὶν ἀναμορφωτικῶν καὶ τῆς τριπλῆς καταγωγῆς, τὰ ἐν τοῖς αἰετοῖς, ἦτοι τοῖς τριγωνικοῖς περάσι τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τεθειμένα. Ταῦτα εἰσὶ συμπλέγματα περι-

ἡ Ἐρμῆς καὶ ἡ Μελίη, ἡ Βετία, ὁ Ἄρκος καὶ ἡ Ἀρκτοῦρα. Δεξιῶς δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Κεραυβὸς μετ' ἄρματι ἠνοχομένου ὑπὸ τῆς Νίνης, ὁ Κέρκυρ μετὰ τὴν τριάντη θυγατέραν του καὶ τοῦ Ἐρμῆος, καὶ ἐν τῇ γωνίᾳ κείμενος ὁ Θησεύς, ὁ μόνον σώζεται εἰκονισθῶν σχεδόν, ἀλλ' ἀέφαλον τὸ ἀγαλμα, διακινῶν ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου τοῦ ἱπποῦ θαυμάσιον συλλογὴν καὶ ἀλλοτρῶν τῶν κέτωμα τούτου.

Ὁ δὲ ἀνατολικὸς αἶτος παρίστα, κατὰ Πανστανίαν τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ὑποχρῆσθαι

ῥεῦ ἐπαδήσει ἐν Ἀθῆναις, τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων τοῦ αἰετώματος τούτου εἶχον καταστραφῆ, καὶ μόνον ἐκ τοῦ ἐνταῦθα περισταμένου ἀγγείου τῆς συλλογῆς τοῦ Ὀπῆ, ὅπερ φαίνεται ἀντιγραφὸν ἐξ ἐκεῖνου τοῦ αἰετοῦ, δυνάμεθα νὰ λάβωμεν τῆς διαθέσεως αὐτοῦ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν. Ἐν τῷ μέτῳ ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου ὁ Ζεὺς, δεξιῶς δ' αὐτοῦ ἵστατο ὁ Ἡρακλής, ἐπὶ τοῦ ὤμου ἔχων τὸν πέλεκυν, καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ἵστατο ἡ ἐξ αὐτῆς προκύψασα Ἀθηνᾶ ἐν πλήρει πανοπλίᾳ, παρισταμένων ἐκατέρωθεν τῶν ἐπιλάμπων τοῦ Ὀλύμπου κατοίκων, καὶ ἐξεστηκότων πρὸς τὸ παράδοξον θέαμα.

Σέβας δ' ἔσχε πάντας ὀρώντας ἀθανάτους·
 κινήθη δ' ἄρα πόντος,
 κῆμασι πορφυρέοις κυκώμενος. Ἔσχετο δ' ἄλμα
 ἑκαπίνης. Σίγησε δ' Ἰπερίωνος ἀγλαὸς υἱὸς
 ἱπποῦ ἀκύποδας δῆρον χρόνον. (Ὀμ. Ἰμν. ΚΗ')

Καὶ τῶν ἱππῶν τοῦ Ἰπερίωνος αἱ κεφαλαί, προκύπτουσαι τῶν κυμάτων καὶ καταδύμεναι εἰς αὐτὰ, σώζονται εἰσέτι εἰς τὰς γωνίας τοῦ οἰκοδομήματος. Μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν περισσώζομένων τεμαχίων, ὑπάρχει ἀγαλμα γυμνοῦ νεανίου, λαμπρότατον ἔργον, ὃ καὶ μόνον ἐδύνατο νὰ τιμήσῃ τὸν ἐργασθέντα αὐτὸν τεχνίτην, ὑπὲρ ὃ ὅμως πολὺ ὑπερέχει τὸ αἰμίμητον σύμμιγμα τριῶν καθήμενων ἢ ἀνακλιμένων παρθένων, τῶν τριῶν Μοιρῶν κατὰ τινεὶς, καὶ ἄλλους τῆς Δήμητρος, τῆς Περσεφόνης καὶ τῆς Ἰστίας, ὃ μεγαλοπρεπέστερον καὶ τερπνότερον ἔργον δὲν ἠδυνήθη βεβαίως νὰ παραγάγῃ ἄλλο οὐδ' αὐτὴ ἡ γλυφίς τοῦ φειδίου. Θεῖα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπινος εἶναι ἡ καλλονὴ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων πλασμάτων, τῶν νεανικῶν ἐκείνων μελῶν, ἅτινα ἐλαφρῶς κυρτοῦνται καὶ ἀπκλῶς ἐπανίστανται κατὰ τοῦ εἰς ὕψος διαφανῆς λεπτοεργηθέντος μαρμάρου, ὅπερ ἐλέγχει μᾶλλον ἢ συγκαλύπτει τὸ κάλλος αὐτῶν.

Ὁ ναὸς οὗτος ἦν τὸ ἐγκαύχημα τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς δόξης τῶν Ἀθηναίων, καὶ οἱ ῥήτορες εἶχον αὐτὰ συνεχῶς διὰ στόματος. Ἐπὶ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ ἐχρησίμευσεν εἰς κατάλυμα τοῦ ἡγεμόνος τούτου, δι' ἡ ἀσεβῆς τῶν τότε κολακεία συνώκισε μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς. Ὁ τύραννος Λάχαρις μετ' ὀλίγον παρέλυσε τὸ φειδαῖον ἀγαλμα, καὶ ἔρπασεν αὐτοῦ τὸν χρυσὸν, συμποσοῦμενον εἰς 44 ἢ 50 τάλαντα.

Εἰσαχθέντος δὲ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ἀθῆναις, ὁ ναὸς τῆς Παρθένου μετεσκευάσθη εἰς ἐκκλησίαν τῆς ἀειπαρθένου, καὶ πρὸς τοῦτο ἡ ἀνατολικὴ θύρα ἐκλείσθη, καὶ πρὸ αὐτῆς κατασκευάσθη τὸ ἱερόν ἡμικυκλικῶς, ἵσως διὰ τῶν μαρμάρων τοῦ διατελισμοῦ τοῦ ἐπιποδοῦ, ὅπερ καταδαρῆθη τὸ δὲ ὑπαίθριον τοῦ ναοῦ ἐδέξατο ὄροφον, καὶ πολὺχρως κίονες ἐστήθησαν πρὸ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ὁ θόλος αὐτοῦ ἐκοσμήθη ψευδοστήμασι πολυχρόοις, καὶ εἰς τοὺς τοίχους ἐξωγραφῆθησαν εἰκόνες ἁγίων. Διηγούνται δ' οἱ σύγχρονοι πῆν πολυτέλειαν τῆς ἐκκλησίας ταύτης, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, καὶ τῶν τεθριππῶν ἐφ' ὧν

αἱ κομφαὶ τῶν Ἀθηναίων κυρεῖ ἀνήχοντο εἰς αὐτήν. Τὸ δὲ 1843, ὅταν αἱ Ἀθῆναι ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ ἐκκλησία μετεσκευάσθη εἰς προσκύνημα τοῦ Μωῦσεως, καὶ μετὰ τῶν δύο μετρηθῆναι κίονων τῆς ἐνδοτέρας δυτικῆς στοᾶς, πρὸ τοῦ ἐπιποδοῦ, ἐνωθέντων μετὰ τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ, ὠκοδομήθη τότε μινωεὶς ἔχων τὴν ἀνοδὸν σχολείων. Τότε βεβαίως καταξίσθησαν, ἢ ἀσβέστη καταξίσθησαν αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων Χριστιανικαὶ εἰκόνες.

Ἐν δὲ 1687, ἐν Σεπτεμβρίῳ μηνί, ὁ Ἐνετὸς ναύαρχος Μοροζίνης ἐπολιόρει τὴν ἀκρόπολιν, οἱ δὲ Ἰουρακοὶ ἐντὸς τοῦ μαρμαροκτίστου αὐτῶν προσηκνύματος, ὡς εἰς θέσιν ἀσφαλεστάτην, εἶχον καταθέσει τὴν πυρίτιν αὐτῶν. Ἀἶφνης βόμβα βεβήσασα ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Μουσειοῦ κανονοστάσια τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μοροζίνη, Κοινιγμάρκου τοῦ Σουληδοῦ, ἐπέσκησε εἰς τὸν Παρθενῶνα, καὶ ἀνήψε τὴν πυρίτιν, καὶ τὸ μέχρις ἐκεῖνου ἀκατάστροπον ἐκεῖνο ἀριστούργημα, καὶ οὐ οὐδὲν εἶχε δυνήθη δεκαοκτὼ αἰώνων τὸ δρέπανον, κατέπεσεν εἰς σωρὸν ἐρείπειων, καὶ πρὸ πάντων τῶ μέσον αὐτοῦ, ἐφ' οὗ οἱ κατακτετῆται ἀνήγειραν μετὰ ταῦτα ἄλλο εὐτελεὶς οἰκοδομήμα, ἀναλογώτερον πρὸς τὴν τότε τῶν πραγμάτων αὐτῶν κατάστασιν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ Μοροζίνης ἐκυριεύσει τὴν Ἀκρόπολιν, κατάρτησιν λυπηροτάτην διὰ τὴν τέχνην, ἀλλοίως δὲ ἄσκοπον καὶ ἀγονον διότι μετὰ ἐνὸς μηνὸς κατοχῆν, μόλις οἱ Χριστιανοὶ ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ἐγκατέλιπεν αὐτὴς τὰς Ἀθῆνας, ἀφῆκε τοὺς κατοίκους αὐτῶν εἰς τῶν νέων αὐτῶν ἀρχόντων τὴν ὄργην καὶ τὴν ἐκδικήσιν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ, ἠθέλησε νὰ λάσῃ καὶ τι τρόπιον ἄξιον τοῦ τοιούτου του κατορθώματος, καὶ ἐν τῇ βαρβάρῳ κενοδοξίᾳ τοῦ πατριωτισμοῦ του, ἀπεφάσισε νὰ γυμνώσῃ τὸν Παρθενῶνα τῶν ἐσχάτων κοσμημάτων ἃ ἔμενον ἐπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ληλατήσῃ τὴν δυστυχῆ πόλιν ἢν πολλαχῶς κατέστρεψε, πρὶν τὴν καταλίπη εἰς τὴν δεινὴν τύχην τῆς. Καὶ τοῦ μὲν ἀνατολικοῦ αἰετοῦ τὰ πλεῖστα ἀγάλματα ἦσαν ἤδη προκατεστραχμμένα τοῦ δυτικοῦ ὅμως ὑπῆρχον ὅλα ἀκέραια, καὶ εἰς ταῦτα προσέφερε τὰς μηχανὰς του. Ἀλλ' οἱ ἀνεπιδέξιοι ὀπαδοὶ του, ἐνῶ τὰ κατεβίβαζον, τὰ ἀρῆκαν καὶ ἔπασαν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου, καὶ συντρίβησαν ὅλα εἰς κόβην. Ἐκεῖ τὰ ἀρῆκεν ὁ Μοροζίνης, καὶ ἀπέλθε μετὰ τὰς χεῖρας κενάς.

Κατὰ τὰ 1811 ἄλλος ἦλθεν εἰς Ἀθῆνας τῶν μηχανεῶν αὐτῶν βεβηλωτῆς, ὁ ποσέβυς τῆς Ἀγγλίας εἰς Κωνσταντινούπολιν Λόρδος Ἐλγιν, ὅστις, φερμάνιον προμηθευθεὶς, νὰ λάβῃ τοὺς παρὰ τὸν ναὸν τῶν εἰδύλων ἐν Ἀθῆναις κατὰ γῆς κειμένους λίθους, οὐ μόνον αὐτοὺς ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ διὰ πρίνου ἐκοψεν ὅσας ἠδυνήθη τῶν μετοπῶν καὶ τῶν τμημάτων τῆς ζωοφόρου, καὶ ὅλα τὰ σωζόμενα ἀγάλματα τῶν αἰετῶν ἀράσας, ἐπάλησε τὴν ὅλην συλλογὴν εἰς τὴν κυβερνήσιν του τριακονταπέντε χιλιάδων λιρῶν. Τέλος δὲ μετὰ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτησίαν φροντὶς ἰδίᾳ ἐλήφθη τοῦ σεβαστοῦ τραυματίου, καὶ διάφορα αὐτοῦ μέρη ἀνεστηλώθησαν, καὶ πολλὰ τῶν τμημάτων αὐτοῦ ἐν ἀγνοκαφαῖς ἀνευρέθησαν. Ὡστε τὴν σήμερον

σώζονται μετόπισι μὲν 15 ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσείῳ, μία δ' ἐν Γαλλίᾳ, μία ἐν Ἀθήναις ἀνευρεθείσα, καὶ 38 ἐπὶ τοῦ ναοῦ, αὐταὶ ἀμυδρὰ αἰ πλείστα· τῶν δὲ τιμημάτων τοῦ ζωοφόρου 61 ἐν Ἀγγλίᾳ, 21 ἐν Ἀθήναις ἀνευρεθέντα, καὶ 14 ἐπὶ τοῦ ναοῦ, καὶ τέλος ἐν ἐν Γαλλίᾳ τῶν δὲ ἐν τοῖς ἀστοῖς ἀγαλμάτων, ἐκ μὲν τοῦ ἀνωτολικοῦ 11 ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐκ τοῦ δυτικοῦ 6, καὶ ἕτερα 6 εὐρεθέντα ἐν Ἑλλάδι, πλὴν ἐνός συμπλέγματος τοῦ δυτικοῦ ἀστος καὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἵππων τοῦ ἀνωτολικοῦ, σώζομένων ἐν χῶρᾳ.

Τοιοῦτος εἶναι σήμερον ὁ οὐχὶ ὑπὸ τῶν αἰώνων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς βαρβαρότητος τῶν ἀνθρώπων καταβληθεὶς οὗτος γίγας, ὠρσιότερος ἐν τῇ μεγαλοπρεπῆ του καταστροφῇ ἀπὸ ὅλα τῆς γῆς τὰ οἰκοδομήματα ἐν τῇ ἀκραιότερα τῶν καλλωνῆ.

—*—
ΟΠΩΡΑΙ ΚΑΙ ΦΥΤΑ
 ΤΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλ. 3. Α')

Ἄλλοι τὰ δένδρα εὐθυτενῆ καὶ ὑψηλότερα, γυμνὸν μὲν ἔχοντα τὸ στέλεχος ὡς κυπρίσσοι, στερούμενα δὲ κλάδων πλαγίον, μηδὲ συνεχόμενα δι' οὐδενὸς παρασίτου φυτοῦ, ἀποτελοῦσιν εἶδος κτηρίου θωλιτοῦ ὑποβασταζομένου ἀπὸ ἀπέρητον κινουστοίχην. Ἡ γλῶσσά ἐστὶν ἐπιτοχὴ λεπτή καὶ εὐσχημὴ ὡς νομίζει τις ὅτι ἐπιτοχὴ ἀπὸ χειρὸς ἐπιτηδίου κηπουροῦ. Καὶ πλῆθος πηθίκων καὶ ψιττακῶν ζωογονοῦσι τὴν βαθυτάτην ἐκείνην ἔρμην.

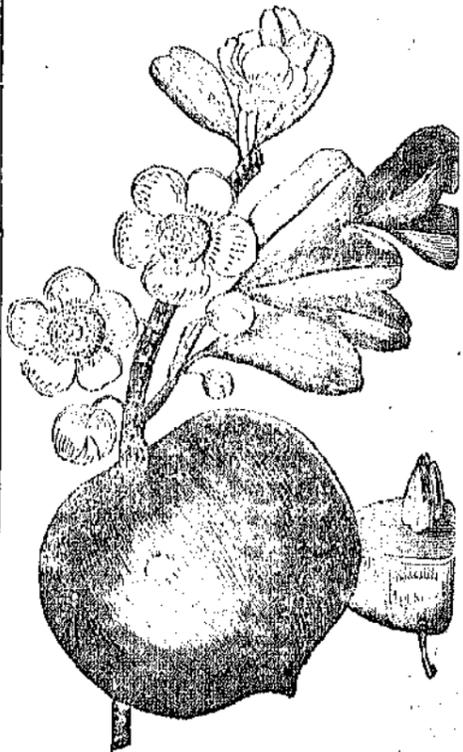
Πρὸς τοὺς πρόποδας τῶν Κορδιλλέρων ἢ τῶν Ἀνδῶν (*), ἐκεῖ ἔβην ἄχρονται αἱ ἀγνεύστεραι τῆς γῆς πεδιάδες, ἀναβλύζοντι ποταμοὶ οἴτινες, εἰσοῦ φθασοσίνεις τὸν Πικανόν, διατρέχουσιν ὑπὸ τῆ δέκα χιλιάδ σταδίων. Ἐκεῖ φαίνεται, ὅτι ἡ φύσις κατέλιπεν εἰς τὸν ἀνθρώπον δείγματι τῆς προκινετακισμαίης ἰσχύος· διότι ἐκεῖ ὑπάρχουσι καὶ δένδρα παραπλήσια ἐκείνων τῶν ὁποίων λείψανα εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖ καὶ ἡ γιγαντιαία στροβιλοφόρος ἰμμοκάρια, ὑψηλότερα καὶ αὐτῶν τῶν ὑψηλοτέρων ρουκίων.

Κατὰ τὰς ζοφράς ἐκαίνας· πεδιάδας ἢ θερμότητος καὶ ἡ ὑγρασία γεννῶσι μυριάδας ἐντόμων καὶ ἔρπετων, ἡ ζωὴ διαδέχεται τὸν θάνατον μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος, καὶ τὸ στέλεχος ἐκάστου δένδρου ξηρανομένου καλύπτεται, ἔχι ἀπὸ χόρτου βραχύν καὶ σπάνιον ὡς εἰς τὰ ἡμέτερα δάση, ἀλλ' ἀπὸ φυτὰ εὐβλαστῆ καὶ πυκνότερα. Ἐκεῖ εἰσδύοντες οἱ ἀτρό-

(*) Cordillères καὶ Andes ὀνομάζονται οἱ κατακλιταὶ τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς Ἰσπανοί, αἰετὰς ὑψηλοτάτων ὄρειων.

μητοὶ βοτανικοὶ ἀναζητοῦσι τὰ ὄχιονα τῶν φυτῶν, διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ διαφιλῆ ἀνοσφύραν τὴν γλυκίσαν ὄσμην καὶ τὴν περιεργον τοῦ σχήματος καθιστάνονται ἀξία τῆς προτιμήσεως τῆν ὅπου αἱ κνύσαι δι' αὐτάς οἱ Εὐρωπαῖοι ὡς καὶ οἱ ἄγριοι.

Ἡ εὐκαρπία τῆς γῆς εἰς τὰς Ἀντιλλὰς, τὰς ἀληθεῖς ἐκείνας τῶν Μικάρων νόστος εἶναι τῶν ἀκατανόητος· οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ οὐκ ἐπιβῶν τρέφονται, καὶ νὰ τρέφονται καλῶς, χωρὶς νὰ ἐργάζονται. Γάλλοι τινες μάλιστα βεβαίως οὐκ ἐργάζονται τὸ οὐνόπνευμα καὶ τὸ κυνήριον, καὶ ἐκατὸν φράγγων τὴν ἡμέραν δὲν ἤβηλον αἰμα-

Μήλον ἡρμενικακὸν τῆς Ἀμερικῆς.

τίθεσθαι νὰ πωλοῦσι τὴν ἐργασίαν τῶν. Ἡ φύσις ἀγχι οἰκοθεῖ πλοῦτην ἱκανὰ ἔχι μόνον νὰ ἔχη, ἀλλὰ καὶ νὰ πλουτίσῃ αὐτοὺς, ἀρκεῖ μόνον λαμβάνουσι τὸν κόπον νὰ τὰ συνάξωσι. Ἡ δάση ὁλόκληρα κακκοδέητων, ἀπὸ τοῦ κακοῦ ὁποῖον δύνανται νὰ φορτίσῃσιν ἑκατοστία τῶν.

Ἡ πολυφορία τῶν καρποφόρων δένδρων εἰσπράγματικῶς ἀπίστευτος. Ὑπάρχει τι δένδρον κληθὲν οὐλοπυλῆ, ἀληθῶς γιγαντικόν, ἐν ἑκάστῳ ὁποῖον καὶ αἱ μεγαλύτεραι μηλέαι, καὶ αἱ μικροτέραι ἄπιοι τῆς Εὐρώπης φαίνονται ὡς εὐκλείου τοῦ ὄλμου. Διὰ νὰ ὠρμάσῃ ὁ ἐπιζῆντος ἀεὶ καρπὸς χρειάζονται τέσσαρες μῆνες, τὸ δὲ ἐπιβλαστάνει εὐθὺς μετὰ τὴν συγκομιδὴν μετ' ἑ-

(**) Νῆσοι τοῦ ἀνωτολικοῦ ὠκεανοῦ ὑπὸ τὴν 8000 τοικουόμενοι ὑπὸ 2,500,000 περίπου.

τατος ἀπαρδειγματίστου. Ἐκατὸν ἐκ τῶν καρπῶν τούτων ὁμοιάζοντων ὠραία μῆλα μεγάλα, τιμῶνται μίον καὶ ἡμίσειαν περίπου δραχμῆν, καὶ ἐνίοτε ἐν μόνον δένδρον ἀποφέρει δύο καὶ τρεῖς χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος. Ὁ Κ. Tussac, συγγραφεὺς Γάλλο· γνωστός καὶ ἀξιοπαιστος, γράψας τὸ 1808 περὶ τῶν φυτῶν τῆς Ἀμερικῆς βεβαίως ὅτι ἴδεν εἰς Ἁγίον Δομίνιον ἀποκειλέρην, ἣτις, κατὰ τὰ κατάστιχα τοῦ ἰδιοκτῆτος τὰ ὅποια παρετήρησεν ἰδίως ὀφθαλμοῖς, ἔδωκεν ἐπὶ ἐν ἔτος 6,600 δραχμῶν! Ἄν αἱ διακρίσεις χελιάδες οἰκογένεια αἱ κατοικοῦσαι ἐν Ἑλλάδι, εἶχον, πλὴν ὀλίγων τινῶν, ἀνά ἐν τοιοῦτον δένδρον, ἤβηλον βεβαίως λογιζέσθαι εὐτυχέσταται.

Αἱ Ἀντιλλιαὶ ἔχουσι καὶ ἄλλους καρποὺς ὁμοιάζοντας κατὰ τὴν γέσιν, τὸ κρέας, τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε οἱ εὐρωπαῖοι οἱ γευόμενοι ἐξ αὐτῶν παρεσκευασμένων μαγειρικῶς, πιστεύουσι τῶντι ὅτι τρώγουσι κρέας.

Συνήθως αἱ ὀπώραι τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ὀγκωδέστεραι τῶν ἡμετέρων, ὡς τὸ ἀρμενικὸν μῆλον (βερικόκκον) τῆς ἀντικρῆ εἰκόνας, ἢ καὶ ἀλλοῦ σχήματος.

(Ἔπεται συνέχεια.)

—*—
Ο ΠΡΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΝ ΕΡΩΣ.
ΕΝ Τῇ ΝΗΣῶ ΛΕΥΚΑΔΙ.

Ἰνα δώσωμεν τοῖς φιλομαθέσιν ἰδίαν τινὰ τῆς ἐν τῇ μικρῇ ἡμῶν πόλει καλλιεργίας τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν γένει, καὶ ἰδίως τῆς Νομισματικῆς, ἀρκεῖ ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν τοὺς ἐνταῦθα μετ' ἀφοσιώσεως αὐτῇ ἐπομένους, καὶ περιγράψωμεν βραχέως ὅσον τὰ πόδ πολυῶν ἤδη ὑπάρχοντα ἐν αὐτῇ ἀξιολογώτερα Ἀρχαιολογικὰ Μουσεία, ἅτινα, καθ' ἃ ἐκ νομισμάτων μάλιστα συγκεκριτημένα, παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀφορμὴν τοῦ προτάξαι λέξεις βραχείας τινὰς καὶ περὶ τῆς ἐρημνυόσης αὐτὰ Ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐκ ταύτης ὠφελείας πρὸς τοῦ ἀρχαίου βίου τὴν διαφώτισιν, τοῦ συνιστάντος τὸ ἀντικείμενον πάσης Ἀρχαιολογίας, μὴ νομίζοντες τὴν ἀφορμὴν καὶ τὸν τόπον κατάλληλον πρὸς πλείονα περὶ τούτου Φιλολογικῆν ἀκριβολογίαν.

Ἡ Νομισματικὴ, ὡς καὶ τὸ αὐτῆς ἐμφαίνει ὄνομα, εἶναι Ἐπιστήμη, σκοπὸν προτιθεμένη τὴν σπουδὴν καὶ ἐρμηνίαν τῶν νομισμάτων καὶ μεταλλίων ἢ νομισματοσημῶν [Médailles]. Ἀδύτη, κλάδος τῆς Ἀρχαιολογίας, διέσωσεν ἡμῖν οὐκ ὀλίγας εἰδήσεις περὶ τῶν θεσπευμάτων καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀρχαίων καταστάσεως, τῆς Γεωγραφίας καὶ Χρονολογίας καὶ Ἱστορίας λαῶν, ὧν ἐν τοῖς Συγγραφεῦσιν, τ' ὀνομαζόμενοι οἶδαμεν, ἑκάστον Νομισματικὸν μνημεῖον καὶ

διότι σύγχρονος τοῦ πρὸς ἃ ἀναφέρεται γεγονότος· ὁμοίως, καὶ διότι μὴ ὑποκείμενον, ὡς τὰ χειρογράφων χωρία, νὰ διαφθαῖ ἢ ἐπιτηθηξῆται χερσίν, ἀποβαίνει βέβαια παντὸς ἄλλου ἀξιοπιστότερον. Τὰ μεταλλία δὲ χρησιμεύουσι προσέτι ἰδίως καὶ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς Ἀρχαίων καλλιτεχνίας, ἅτε προσφέροντα ἡμῖν τὴν παράστασιν πλείστον ἀξιολόγων μνημείων, οἷον τὸ φέρον τύπον τοῦ βασιλεῦς λεγομένου Ἰρκαλέους, τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης καὶ ἄλλα· καὶ δὴ καὶ τῶν διαφόρων τῶν τεχνῶν φάσεων, τῆς γενέσεως αὐτῶν, τῆς προόδου καὶ τῆς παρακμῆς των, πρὸς δὲ παρέχουσι καὶ πλουσίον φιλολογικῶν γνώσεων πηγὴν, δι' ἣν πλείστα μετρημένοντα χωρία τῶν κλασικῶν Συγγραφέων. (α)

Ταῦτα καὶ τὰ πολλὰ ἄλλα τῆς Ἐπιστήμης ὠφελήματα καὶ οἱ Λευκάδιοι Ἀρχαιομαθεῖς πρὸ πολλοῦ ἤδη αἰσθανθέντες, οὐ σκιαρὸν ἀπέδειξαντο ζῆλον ἐν τῇ συλλογῇ καὶ μελέτῃ παντὸς μνημείου τῆς Ἀρχαιότητος, μάλιστα δὲ τῶν νομισμάτων, ὅθεν [ἵνα παραιοπήσωμεν τ' ἀτελείεστα ἄλλα καὶ ἀρτιστάτα] συνεκροτήσαν ἐξ ὁποσούν πλοῦσια Ἀρχαιολογικὰ Μουσεία, κοσμοῦντα ἤδη καὶ τιμῶντα τὴν μικρὰν πόλιν μας, καὶ γενναίως πάντοτε προσφερόμενα τοῖς τῶν ἐπιστήμην θεραπεύουσιν. Ταῦτα δ' εἶσι τῶν ΚΚ. Δρ. Δ. Πατρισοπούλου (β), Δρ. Σπ. Ζαμπελίου, Δρ. Π. Κατσαῖτου (γ), Κυρ. Φ. Δάστονος, Κυρ. Ν. Ζαυπελίου, καὶ Κυρ. Ἀνδ. Σταύρου. ἐν αἷς, ὡς λέγεται, πρόχει τὸ τοῦ πρώτου, καὶ διότι πλουσιώτατον, καὶ διότι παλαιότερον. Λυπούμεθα δὲ ὅτι, περὶ τῆς μὴ ἔχοντες ἐξαρτώμενοι, παρεμπόδισαν ἄχρι τῆς ὥρας τὴν ἀπάντων τούτων ἐπίσκεψίν μας, ὅπως οὕτω δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν τοῖς φίλοις τῆς ἐπιστήμης τὴν ὅσον οἷον τε σαφῆ αὐτῶν καὶ πλήρη περιγραφὴν. Ἐπαρκεθῶμεν λοιπὸν, πρὸς τὸ παρὸν, ταῖς ὀλίγαις, ἃς ἐτύχουμεν πληροφορίας περὶ τοῦ Μουσείου Δάστονος, καὶ ταῖς ὁποσούν πληροφορίας ἄλλαις περὶ ἐκείνου τοῦ Δρ. Κατσαῖτου, ὑπερ, τυχόντες τῆς χάριτος, ἐπὶ πολλὰς ἐπισκεψάμεθα ἡμέρας.

Καὶ τῇ μὲν Μουσείον Δάστονος πεπλούτισται ὑπὸ πολλῶν ἀξίων λόγου τῆς Σφραγιστολογίας ἔργων [ἀκτυλιολογῶν], καὶ τῆς Μεταλλουργικῆς [πολεμικῶν ἐργασιῶν], μάλιστα δὲ ὑπὸ Νομισμάτων παντοίων, ὑπερβαίνοντων τὰ 700. Ἐκ τούτων τὰ μὲν εἰς 80 ἀναφέρονται Ἑλληνικὰς πόλεις, τὰ δὲ εἰς 16 μὲν Ἑλληνικὰς καὶ ἐκ τῶν πρώτων τὰ 182 ἀνέκουσι τῇ

(α) Barthelemy, Numismatig. Ane. pag: 7 καὶ Millin Diet. des Beaux Arts in V. Numismatique.

(β) Τὰ πλείστα ὁ Κύριος οὗτος, ἔσως δὲ καὶ τὰ ἀξιολογώτερα Λευκάδια Νομισματα ἐξέδωκεν ἐν τῷ αὐτοῦ Saggio Storico sulle prime età di Leucadia. Firenze 1814, καὶ ἐν τῷ Seguito delle Medaglie Leucadie. Padova 1815, καὶ ἐν τῷ Illustraz. d' una Medagl. Leucadia inedita. Padova 1821. — Ἐξ γνωστοῦ, τὸ πρῶτον τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ δὲν εἶναι πολλῆς πίστεως ἄξιον. Σ. Β.

(γ) Ὁ Κύριος οὗτος, Κεφαλλῆν, διαμένει, ὡς Πρωτοδικὸς περὶ τὰ 42 ἤδη ἔτη ἐνταῦθα, ὅπου καὶ τὸ πλείστον τοῦ Μουσείου του συνέλεξετο.

Λευκάδι, ὡν τὰ ἐπισημότερα εἶσι τὸ τῆς Αεσθίας Σαυφούς (α), τὸ τῆς Αεουκαδίας Φιλαινίδος Πουητρίδας ἀκμασάτης περὶ τοῦ χρόνου τοῦ Σωκράτους (β), καὶ τὰ μαρτυροῦντα πολλῶν Αεουκαδίων Ἀρχόντων ὀνόματα, ὡν ὁ ἀριθμὸς ἀναβαίνει μέχρι τῶν 36 (γ). Τὸ Μουσεῖον κεκράμηται προσέτι καὶ ὑπὸ πλουσίας Νομισματικῆς Βιβλιοθήκης, ἐν ἧ διατρέπει τὸ πολυτόμον τοῦ Μιονῆ σύγγραμμά.

Τὸ δὲ Μουσεῖον Κατσαίτη, πολλὴ ἔτις τούτου ἀξιολογώτερον, δυνάμεθα νὰ περιγράψωμεν ὁπωσοῦν ἀκριβέστερον, καὶ ὃ ἐπισκεφθέντες, αὐτὸ πωλλάκις.

Πρέπει δὲ νὰ ἠμολογήσωμεν τὴν εὐχαρίστησιν μας καὶ διότι εὗρομεν τὸν Κύριον αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆ ἐπιπέσειν καὶ βελτιώσειν του προσπαθοῦντα, καὶ διότι ἐπιμελεῖται εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν τῶν μνημείων καταγραφὴν καὶ μελέτην. Εἰς τοῦτο δ' ἔτι μάλλον ἐπέσθημεν, εὐτοχῆσαντες νὰ ἰδῶμεν καὶ ἑτοιμον αὐτοῦ Ἀρχαιολογικὸν πόνημα, προὐτὸν μακρῆς πείρας αὐτοῦ μελέτης, ἐπιγεγραμμένον « Νομισματικὸν Ἑβρετῆρον, ἐν Ἀλφαιτικῇ τῆξει, τῶν Κυρίων τύπων, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οἱ τε συμβολικοὶ τύποι καὶ αἱ εἰκόνες, καὶ ἐπιγραφαὶ τῶν Βασιλικῶν Νομισμάτων παντὸς ἔθνους τῆς Ἀρχαιότητος. » Βύχης δ' ἔργον ἦβελον εἶσθαι, νὰ τύχη ὁ φιλόπονος αὐτοῦ συντάκτης καὶ τῆς ἀπαιτουμένης εἰς τὴν ἐκδοσὶν του εὐκαιρίας.

Τὸ Μουσεῖον τέτακται καὶ διήρηται κατὰ τὴν τοῦ Σασιτῆ Νομισματικῆν Γεωγραφίαν (δ) καὶ περιλαμβάνει ἄ. Πλείστας πολλῶν εἰδῶν ἀνεκδότους Ἐπιγραφὰς καὶ Κεραμοτυπίας, μάλιστα δὲ Αεουκαδικῆς β'. Ἔργα τῆς Γλυπτικῆς, οἷον κάλπας ἐπιταφίους, ἀγαλμάτια, σεύη καὶ ἀγγεῖα κατασκευῆς καὶ χρήσεως διαφόρου γ'. Ἔργα τῆς Χαλκοουργικῆς, οἷον πολεμικῆς ἐργαλεῖα, σταθμά, ὀρχηλακίους ἀστραγάλους κ. τ. λ. δ'. Ἔργα τῆς Σφραγιδογραφίας, οἷον δακτύλια ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, ε. Ἔργα τῆς Νομισματικῆς, οἷον Νομίσματα καὶ νομισματοσχημα.

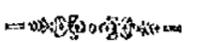
Καὶ τῶν Νομισμάτων (ὡν τὰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς 107. Ἑλλ. πόλεις, τὰ δὲ εἰς 17 μὴ Ἑλληνικῆς), ἀλλὰ μὲν εἰσι Ἑωμακᾶ, οἷον Αὐτοκρατορικᾶ, Οἰκογενειακᾶ καὶ τινὰ τοῖς ἀγίοισιν ἀναρρηόμενα (Ludi saeculares et ludi florales (ε)), ἀλλὰ δὲ Ἑλληνικᾶ (ὑπὲρ τὰ 1000), εἰς ὧν 31 μὲν ἀνήκουσιν Ἰταλίδων Αεουκαδικῶν Ἀρχόντων, 23 δὲ διαφόροις τῆς Νήσου Ἰστορικῆς περιτείσειν. Ἐκ τούτων ἄξια παρατηρήσεως εἰσι τὰ μετέντυπα, ἧτοι τὰ φέροντα ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν τύπου (ὅς ἦν κεφαλὴ Ἀθηναῶν καὶ χεῖμαίρα)

(α) "Ομοιον αὐτοῦ ἐξέβ. ὁ Πετριτσόπουλος ἐν τῷ αὐτοῦ Seguito dello Medagl. Lencadie.
(β) Wolfius in Vita Philaenides καὶ Πετριτσόπουλος ὅς ὅμοιον νόμισμα ἐξέβ. ἐν τῷ αὐτοῦ Saggio Stor. sulle prime età di Leucadia.
(γ) Τινὰ αὐτῶν ἐξέβ. ὑπὸ Πετριτσόπουλου. Σελ. 17.
(δ) Classes Générales seu Moneta vetus.— Firenze-1821.
(ε) Vaslot Introq. uia Siena deile Antiq Rom. pag. 113 Palermo 1811.

τύπον νεότερον ἄλλον, οἷον ἔφαιπον μὲν ἐπὶ τῆς Ἀθηναῶν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΦΙΑΠΠΙΟΥ, κεφαλὴν δὲ τινος νιοφόρου ἐπὶ τῆς χεῖμαίρας. Προσέτι, ἄξια προσοχῆς εἰσὶν καὶ τὰ—α. Τὸ τῶν Θεβαίων, ἀργυρῶν, φημι κεφαλὴν Ἰρας, ἀφ' ἑτέρου τὸν Κἀδμον ἐνοσπλον καὶ ἀποβαλόντα τῆς νῆος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΘΙΒΑΙΩΝ β'. Τὸ Μέταλλον, ἔπαρ ὡς ἑραβεῖαν ποιητικῶν ἀγωνισμοῦ προσέφερον οἱ Ἀθηναῖοι Διονυσίῳ τῷ Παιονοῦ κεφαλῇ, κρανοφόρος, ἀφ' ἑτέρου δὲ Γλαυῆ, κρητωπίου, καὶ δικαίος, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΑΘΗ. Ν. ΚΗΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ—καὶ γ'. Τὸ νόμισμα τῶν Αεουκαδίων, φέρει ἀφ' ἑνὸς μὲν Πήλασον, ἀφ' ἑτέρου δὲ Ἰρκαίαν μετὰ τῆς Ἐπιγραφῆς ΑΕΥΚΑΔΙΩΝ ΑΘΗ. Πρὸς τοῦτοις καταλαβντέα καὶ τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κυρίου Κατσαίτη Νομισματικᾶ Σύγγραμματα.

Καὶ τὸσαῦτα ἱκανὰ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ πρὸς τὰ Ἀρχαιολογικὰ ζήλου ἐν τῇ μικρῇ ἡμῶν Πατρίδι, ὅπου νομιζόμεν, ἀναρῶνται ἐκ τῶν περιστοιχοῦντων ἡμῶν σωζομένων πλείστων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἀντιπροσώπων, οἷον τῶν Κυκλαδικῶν τύπων, τῶν ἐρειπίων Αεουκάδος, τῶν Νεῶν (Ἀπόλλωνος καὶ Ἰριδος), τῶν ἄλλωτος, τῶν λειψάνων τευχοδομίας ἐν Βασιλικῇ καὶ Ἐξουσιᾷ, τῶν ἀπείρων Νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν τῶν μνημάτων, χωματῶν, κελπῶν, κ. τ. λ. τοσούτων ἰσχυρῶν ἐλατηρίων τοῦ πρὸς τὰ ἀρχαῖα ζήλου οὐ μόνον τοῖς πεσπαυμένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπῆλως ἐπιστάτοις καὶ θελομένοις εἰς τὰ μαρτύρια τῆς ἀρχαιολογικῆς δόξης.

Γ. Ν. Σταματέλος, Αεουκάδος.

Φίλτα τε φίλε!

Τὴν 17 Ἀυγούστου ἤμην παράνομος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν δούλου τινὸς τοῦ πρίγγιπος ὅς ἦν διατρεβῆ. Ἐπειδὴ δὲ μοι ἀράνη περιεργος ἡ ἐθιμοταξία τοῦ ἔμου ἐν ταῖς τόποις τούτοις, θέλω διὰ τῆς παρρησίας μου νὰ σοὶ περιγράψω αὐτόν, ὅσον εὐκαρινέστερον δύνασθαι. Ὁ αὐτὸς ἔμῳ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, εἰς τὴν βέλους, ἀποροῦσιν, ὡς ἐνίοτε ὀλοκλήρους μῆνας πρὸ τοῦ ἡλίου ἐνταῦθα ἀποροῦμεν, ἀν διατρέξῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν νὰ ἀποκρυπταλώθῃ, ἀπεκρυπταλώθῃ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ μαῦρον χινογράφον νέφος.

Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τοῦ γάμου. Ὁ γάμος ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τὴν Κυριακῇ, τὴν δὲ παραμονὴν αὐτοῦ ἦλθεν ὁ γαμβρὸς μετὰ τῆς παρανόμου καὶ τῶν ὑποπαρανόμων, τριῶν τὸν ἀριθμὸν, καὶ μὴ προσέφερον δύο μεγίστας κουλούρας, τῶσον ὅσον μεγάλας, ὥστε μοι ἐπῆλθε ἡ περρομολογία αὐτῶν πρὸ τῆς ὑπὸ τῆς παρομοίας ἀναφερομένης, « ἂν καὶ Μάρτυς δύο νερά κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἔνα, νὰ δῖς...

... κουλούρας σὰν ἀλώνια. ἢ αὐταὶ τέλος αἱ ἀλώνιοιδαὶ κουλούραι ἄς ἐγὼ μετὰ ταῦτα ἀλώμισα, ἦτο τὸ προσκλητήριον. Οἱ Αἰγύπτιοι τοιαύτην ἱερογλυφικὴν γραφὴν ὅποιαν ἐγὼ εἰς Κισνόβι ἐξέμαθον οὕτε τὴν ἐφαντάσθησαν. Ὁ δὲ μεγαλύτερος τῶν παρανόμων μοι προσέφερε καὶ οἰνόπνευμα, (τὸν εὐθυμῶν τοῦτον τοῦ ψυχῆς ἀντίπαλον,) καὶ ἔπειτα εἰς ὑγείαν τῶν μελλουμένων. Ἀμέσως ἔπρεπε νὰ μετὰβῶ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ὅπου νὰ δικραῖνω ἀπὸ τῆς ἐνάφξεως τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθοστῆματος μέχρι τῆς τελειοποιήσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιθέσεως ἡμῶν κομπάρου καὶ δὲν ἐδυνάμην νὰ τὸ ἀποφύγω. Ἐπορεύθη λοιπὸν ὅπου τὸ κομπαρακίον μὲ προσεκάλεε χρέος, ἀλλ' ὅποια γελοιωδέστατη μὲ περιέμενε σκηνή! ἐνῶ ἀκόμη ἤμην εἰς ἀπόστασιν 100 περίπου βηματίων τῆς οἰκίας τῆς νύμφης, ἐξῆλθον ἀπασαὶ αἱ γυναῖκες εἰς προὔπαντήσιν μου, καὶ περικυκλώσασαί με, μὲ ἔφεραν ἐν πομπῇ εἰς τὴν νυμφικὴν οἰκίαν, ἐνθα, ἄμα εἰσεβῆμεν, ἤρχισαν ἀπασαὶ αἱ νεαί, ὅτι αἱ παράνομοι καὶ ἀπαντα τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα κοράσια, τῇ ἀληθείᾳ ὄχι εὐαρίθμω, νὰ μοι κάμνωσι μετανοίας, καὶ νὰ μοι φιλέωσι τὰς χεῖρας. Μετὰ τοῦτο ἔστρωσαν τράπεζαν καὶ ἐράγαμεν καὶ ἐπίομεν καὶ ὑψρανθήμεν ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ παρόντες.

« Ἦπει δὲ πόσις καὶ ἐθιτός ἐξ ἔρον ἔντο, » ἦτοι μετὰ τὸ δεῖπνον, ἔφερον τὰ ἀνθη εἰς ὧν ἔπρεπε νὰ πλεχθῇ ἡ ἀνθοδέσμη, ἔθεσαν αὐτὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ εἶπον εἰς τὴν πρώτην παρανόμον « εὐλόγησον τὰ ἀνθη ταῦτα καὶ ἅπαντα καὶ καλὰ ἡμῶν, » καὶ ἐκείνη πατριάρχικῃ ὑπὸ τὴν παρθενικὴν αὐτῆς μορφήν περιβλήθισα σοβαρότητα, ἀνακράζει τρίς « ὁ θεὸς νὰ τὰ εὐλογήσῃ. » Μετὰ τοῦτο προσεκάλεσαν καὶ εἰς τὸν πρὸ ὀλίγου χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον, ὑπὸ αὐτῶν ὁμοῦ μόνον, καὶ λιαν ἀδαπάνως, νὰ τὰ εὐλογήσῃ, ὅθεν καὶ ἐγὼ τρίς ἐξήγησάμην τὴν χάριν ταύτην ἀπὸ τὸν θεόν. Μετὰ τὴν εὐλογίαν, τῆς μουσικῆς παικιζούσας, καὶ τῶν κορασίων ἀδόντων, ἄρχεται ἡ πλοκὴ τοῦ ἀνθοστῆματος· ἀδοῦσι δὲ τὰ πλεονεκτικὰ τῆς νύμφης, τοῦ γαμβροῦ, τῆς παρανόμου καὶ τοῦ παρανόμου, καὶ ὅτε ἔθεσαν καὶ εἰς ἐμὲ, τοιοῦτους ἔλαβον ἐπαίνους, ὥστε ἡ μετριοφροσύνη μου ἀνέθη νὰ μὲ πνίξῃ. Μετὰ τὴν πλοκὴν δὲ τῶν ἀνθῶν, καθέκων τὴν νύμφην εἰς τὸ σκαμνίον, καὶ ἀρχίζουσι νὰ τὴν κενιζώσι, καὶ τότε θέτουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τὰ ἀνθη. Ἀλλὰ τότε δὴ τότε τὴν ἐπίθεσιν συνοδεύουσι φωναὶ πάντων τῶν παρευρισκομένων, φωνὰν τῆ ἀληθείᾳ μοι ἐφάνθησαν ὡς αἱ τῆς πατρὸς σου· τῆ ἀληθείᾳ μοι ἐφάνθησαν ὡς αἱ τῆς πατρὸς σου· φημιζόμενοι καλοκεράδες, αἵτινες ἀραιροῦσι τὴν ἀκοὴν τῶν ἀνθρώπων. Μετὰ τοῦτο καθήται ὁ παράνομος, ὁ πατήρ, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ἡ παράνομος, καὶ ἦν τοὺς ἀναφέρω τάξιν, κρατοῦντες ἀπαντες ἀνά ἕνα ἄρτον μὲ ἕνα μέγαν βῶλον ἄλατος, καὶ ὁ γαμβρὸς, μάλιστα πρὸ ὀλίγου ἐλθὼν, καὶ κρατῶν ἀπὸ τὸ χῆρι τὴν νύμφην, μᾶς κάμνει μετανοίας καὶ φιλεῖ τὰς χεῖρας καὶ πόδας μας. Νὰ σὲ εἶπω ἂν ἤμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῇ ἀληθείᾳ ἠθέλον νομίσει καὶ δικαίως μετὰ τόσα χειροποδοφιλήματα, ὅτι ἤμην δευπότης, ἢ

τοῦλάχιστον ἔτι ἤμην ἀξίος καὶ προωρισμένος νὰ χειροτονηθῶ. Ἦμεῖς δὲ ἔπρεπε νὰ ἐγγίζωμεν εἰς τὴν κεφαλῆν τὸ ψωμίον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸν βῶλον τοῦ ἄλατος. Τέλος λαμβάνονται ὁ γαμβρὸς μὲ τὴν νύμφην ἀπὸ τὰς χεῖρας, καὶ τῆς μουσικῆς παικιζούσης, ἀδόντες, ψάλλοντες, σιρτωῦντες, ἀλαλιζόντες, πηγαίνουσι εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πρίγγιπος, τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κομπάρου, ἔπειτα ἐπανέρχονται εἰς τὴν οἰκίαν, ἐνθα χορεύουσι καθ' ἑλὴν τὴν νύκτα, τὴν δὲ πρωΐαν τῆς κυριακῆς πορεύονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου στεφανώνονται. Ἀλλὰ δὲν τελειοῦνται εἰς ἐδῶ τὸ περιεργὸν δρᾶμα.

Μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου, ἡ μουσικὴ, ἱσταμένη ἔξω τῆς ἐκκλησίας, παραλαμβάνει τοὺς νυμφίους, καὶ παικιζούσα, ἀγει αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν των, ὃ δὲ παράνομος ἐγὼ, ἀπέρχομαι εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅπου μὲν ὀλίγον ὅπως ἀναπαυθῶ, ἐνῶ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν νυμφίων χορεύουσι, πίνουσι καὶ τρώγουσι. Πρὸς τὸ ἑσπέρας ὁμοῦ πρέπει ἐκάπαντος νὰ ὑπάγω, ἀλλὰ ὁ γαμβρὸς δὲν γίνεται σύζυγος· καὶ τῷ ὄντι πρὸς τὸ ἑσπέρας ἀπῆλθον ἐκεῖ, προπαρρασκευασθεὶς εἰς πολυφαγίαν, καὶ ἀπαντες μετὰ χαρῆς μὲ ὑπεδέχθησαν, καὶ πάραυτα εἰς δεῖπνον παντοδαπὸν μὲ ἐκάθισαν, καὶ ἐφαχεν ὅλη ἡ συνοδία καὶ ὑψρανθῆ.

« Ἦπει δὲ πόσις καὶ ἐθιτός ἐξ ἔρον ἔντο, » ἔγινε τὸ λεγόμενον σκέπασμα τῆς νύμφης, πρᾶξις ὡσαύτως παράδοξος. Κατὰ ἀρχαῖον ἔθιμον, αἱ ὑπανδροὶ γυναῖκες ἔχουσι τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην, αἱ δὲ ἀνύπανδροι πάντοτε ἀσκεπῆ. Πρὸς τὸ ἑσπέρας λοιπὸν σκεπάζουσι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, σημεῖον ὅτι εἰσῆλθε εἰς τὴν νυμφικὴν χορείαν. Λαμβάνουσι δὲ συγχρόνως καὶ ὑπερμεγέθη ἄρτον, ὃν μόλις τρεῖς δύνασθαι νὰ φέρωσιν ἀνθρώποι, καὶ τῆς μουσικῆς προπορευομένης, περιφέρουσι αὐτόν ἐν τῇ αὐλῇ τῶν νυμφίων, συνοδεύομενον ἀπὸ πάντας καὶ ἀπάσας τὰς παρευρεθείσας νεὰς καὶ νέους, ὑποχουμένους νὰ τραγουδῶσιν. Ἀφοῦ τὸν ἐγούρισαν αὕτω τρίς, ἐπανήλθον εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ αἴφνης ἀκούω ὅτι ἡ νύμφη ἐδραπέτευσε. Μετὰ τοσούτους ἀγῶνας ἡμῶν, τὸ ἀποτέλεσμα μοι ἐφάνη λυπηρὸν, καὶ ἠρώτησα διατὶ ἐδραπέτευσε. « Διότι οὕτω πρέπει, » μοι εἶπαν. Ἦπειτα ὁμοῦ καὶ πάλιν ἠρώτησα, διότι τὸ πρᾶγμα μοι ἐφάνη δὲν ἠξέυρω καὶ ἐγὼ πῶς! Μοὶ τὸ ἐξήγησαν τέλος, ἀλλὰ σκώπτοντές με διὰ τὴν ἀπορίαν μου, καὶ μοι εἶπαν ὅτι πράττει τοῦτο ὡς δῆθεν αἰδομένη νὰ γείνη σύζυγος. Χρῆστοῦσι δὲ αἱ ἐκ μέρους τῆς παρανόμου νὰ τὴν φυλάττωσι καλῶς, καὶ νὰ τὴν κατασκοπεύωσιν εἰς τὴν φυγὴν τῆς, διότι ἐνίοτε δραπετεύει διὰ πολλὰς ὥρας, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ πολλὰς ἡμέρας. Εὐτυχῶς ἡ ἐδικὴ μου δὲν εἶχε τοσαύτην αἰδῶ, ὥστε ἀφέθη νὰ εὐρεθῇ παχέως. Ἄμα δὲ τὴν ἐπαναφέρουσι, καθίζουσι αὐτὴν παρά τινὰ τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκείνη κλίνει τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην οὕτω, ὥστε νὰ μὴ φαίνηται, Ἦπειτα αἴφνης πάλιν βλέπω καὶ ἀνελήθη ἐμπροσθέν μου φέδος καὶ τρώμος μὲ κατέλαβε νὰ μὴ ἔχω καὶ πάλιν ἄλλας ἀναζητήσεις. Ἠρώτησα λοιπὸν ἐμφροντίς μήπως ἐφυγὴν ἡ νύμφη; ἀλλὰ χριστιανῆ τις μ' ἐπαρηγόρησε, εἰποῦσα μοι ὅτι ὄχι, ἀλλὰ αἱ ἐκ μέρους τῆς παρανόμου

τὴν συμβουλεύουσι νὰ κρυφθῇ διὰ τὴν νύμφην ὁ γαμβρός. Ἐκεῖνος ὁμῶς, γνωρίζων ποῦ ἦν κεκρυμμένη, τρέχει πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος καὶ τὴν εὐρίσκει. Τότε δ' ἀφοῦ πρῶτον πάντες συνήχθησαν, ὁ εὐταξίας τοῦ Γαμβροῦ λέγει εἰς τὴν παράνυμφον «εὐλόγησον τοὺς νυμφίους», καὶ ἐκείνη λέγει «Ὁ θεὸς νὰ τοὺς εὐλογήσῃ.»

Μετὰ τὴν εὐλογίαν ἔλαβον ἐγὼ ὁ παράνυμφος μανδύλιον, ὅστινος τὴν ἑλλην ἄκραν ἔδωκα εἰς τὸν Γαμβρόν μετὰ ταῦτα δ' εὐταξίας του καὶ κατὰ σειρὰν οἱ ἄλλοι παράνυμφοι γυρίζομεν περὶ τῆς νύμφης, ἥτις κάθηται περικυκλωμένη ἀπὸ τὰς παράνυμφους τῆς αὐταὶ δὲ τὴν παρακινεῖν νὰ μὴ γίνῃ σύζυγος. Ἀλλ' εἰς τὸν τρίτον γύρον τὸ πᾶγμα ἐγινε σπουδαῖον, διότι ὁ Γαμβρὸς διέκρινε τὴν νύμφην, καὶ δράξας αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκύλας του, ἐναπέθεσεν εἰς τῆς παρειαῖς αὐτῆς φίλημα ἡχηρότερον τοῦ πιτυλισματός τῶν κωγγυλίων, τοῦτο δὲ ἀρῶν ἔρις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν νεκιδῶν διηγέρθη.

Ἐλασμένησα νὰ σ' εἰπῶ τὸ περιεργότατον, ὅτι πρὶν τοῦ σκεπάσματος πωλοῦν τὴν νύμφην, τότε δὲ ὁ γαμβρὸς τὴν ἀγοράζει δίδων ὅσα δύναται, ἀλλὰ ὁ δυστυχὴς πωλητὴς πρέπει νὰ δραπέτεύσῃ ὅσον ταχύτερον δύναται, διότι τὸν δέρονον ἀνιλεῖς. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ σκεπάσματος ἡ κουμπάρα στρώνει τὴν νυμφικὴν κλίνην, καὶ ὄλοι εὐχονται καλὴν νύκτα εἰς τοὺς νεοσύμφοις. Τὴν δὲ πρῶταν ἡ παράνυμφος ἔχει χρέος νὰ εἰσέλθῃ πρώτη πρὸς αὐτοὺς, καὶ ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἐρωτήσεις ἀδικροῦτους τῶν προσκεκλημένων.

Γ. Μ.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΙΣ ΟΙΚΙΩΝ.

Κατὰ τὴν ἐν Νισοβοράκω τῆς Ἀμερικῆς διατριβῆν μου, εἶδον ἔργον τεχνικὸν ἄξιον πολλοῦ λόγου. Ἐπερίκειτο, διὰ τὴν πλατυνθῆ τὴν ὁδὸν, νὰ μετατοπισθῶσι δύο ὀλόκληροι οἰκίαι. Τὸ πᾶγμα φάνεταί παράδοξον οὐκ ἦντο ὁμῶς καὶ ἐσχεδίασθη καὶ ἐξετελέσθη. Τῶν μηχανικῶν μέσων, ὅτων ἐγένετο πρὸς τοῦτο χρῆσις, ἡ ἐφεύρεσις ὑφείλεται εἰς τὸν Συμεῶνα Βράουν, ὅστις μοὶ τὰ περιέγραψε μόνος. Μοὶ ἐφάνησαν δὲ τοσοῦτον ἀπλά, ὅστε νομίζω περιττὸν νὰ ἐμφιλοχωρήσω εἰς ἐρμηνεῖαν λεπτομερεστέραν τῆς παρούσης.

Ὅτι πολλάκις μετατοπίσθησαν οἰκίαι ξύλινοι, τοῦτο γνωστὸν πρὸς πολλούς· ἀλλὰ μετὰ τὴν οἰκίαν ἐκ πλινθίων ἐψημένων κατασκευασμένης, παρέχει βεβαίως πολλὰς καὶ ἀπείρους δυσκολίας. Αἱ δύο οἰκίαι αὐταὶ, ὡς προείπομεν, ἐπρόκειτο νὰ μετατοπισθῶσιν εἰς ἀπόστασιν ὀριζόντιον δώδεκα ποδῶν, εἶχον οἰκοδομηθῆ, συγχρόνως καὶ ἐπὶ τῆ βάσει ὁμοιομόρφου σχεδίου. Εἶχον δὲ ἀμφοτέρω 45 μὲν ποδῶν βάρους, 25 δὲ ὕψος, ἐξικυρμένης τῆς στέγης μετὰ τοῦ κωνοδύρου, πρῶτον πλατεῖαν 45 πόδας.

Ἴδου πῶς μετατοπίσθησαν

Ἐν πρώτοις ἐθάλλον ὑπ' αὐτὰς παραλλήλως πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ ἰσοπέδως μετὰ τὸ ἔδαφος, στρωτῆρας ὀγκώδεις, οἵτινες, ἀπέχοντες τρεῖς πόδας ἀπ' ἀλλή-

λων, ἐτέθησαν καθ' ἕνα τὸ μήκος τοῦ κτιρίου, αἱ δὲ ἄκραι των, διαπεράσασαι τοὺς πλαγίους τοίχους, ὑπερέβησαν ἰκανοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐστηρίχθησαν ἐπὶ ξύλων ὀγκωδῶν ὡς ἐπὶ ὑπομοχλίων κειμένων μακρὰν τοῦ τοίχου.

Ἡ αὐτὴ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἐγένετο καὶ κατὰ τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς, ἀνοίχθεισῶν ὡσαύτως ὁδοὶ ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν προῦφρων καὶ τῶν παραλλήλων μεσοτοιχῶν, καὶ διαπερασθέντων ἐτέρων στρωτῆρας, οἵτινες συνήφθησαν μετὰ τῶν πρώτων, καὶ μετὰ εἰς ἐσχάρας τῆς κειμένης κατὰ μήκος τοῦ κτιρίου ἐντὸς τῶν τοίχων, κατὰ διεύθυνσιν ὀρθογώνιον ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆχθησαν σφῆνες πρὸς τὴν συνάρτησιν τῶν στρωτῆρων μετὰ τῶν ὑπομοχλίων συγχρόνως ὄλοι, καὶ διὰ κτύπων ὁμοίων καὶ κανονικῶν, οὕτως ὡς ἀνυψωθέντα τὰ κτίρια ἐπὶ τῶν στρωτῆρων, διαχωρίσθησαν ἀπὸ τῶν θεμελίων. Τὰ θεμέλια κατασκευάσθησαν τότε ἀκινδύνως, ἀλλὰ τῆσι μόνον ὅσοι ἐχρημάζετο διὰ τὴν τοποθετηθῆσι τὰ συνήθη ὀλισθηρὰ ἐργαλεῖα. (glissoires) Εἰς δὲ τὸ κενὸν τὸ μεταξὺ τῶν ἐργαλείων τούτων καὶ τῆς ξυλίνης τῶν στρωτῆρων ἐσχάρας ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ οἰκοδομὴ, εἰσῆχθησαν ξύλινα ἐπιμήκη ὀλισθηρὰ ὑπομόχλια ὡς τὰ ἐν γὰρ καὶ πρὸς τοὺς ναυπηγοῖς. Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσαχθεῖσιν ἐτέρων σφηνῶν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν ὑπομοχλίων καὶ τῶν στρωτῆρων τῆς ἐσχάρας κενόν, αἱ μὲν πρῶται σφῆνες συνεσφίχθησαν μετὰ τῶν ὀλισθηρῶν ἐργαλείων, τὰ ὑπομοχλίων καὶ τῶν στρωτῆρων τῆς ἐσχάρας, αἱ δὲ κτίριον ἀνυψώθη μέχρι τοῦ ὀρισμένου ὕψους. Ὅπως, τὰ μὲν ὄπλα τῶν στρωτῆρων, μὴ στηρίζομεν πλέον ἐπὶ τῶν ἐξῆς τῆς οἰκίας ὀγκωδῶν ὑπομοχλίων ἐξήχθησαν τῆς θέσεώς των ὡς ἀνωφερῆ, ἡ δὲ οἰκία εὐρέθη ἐτόλμη εἰς κίνησιν.

Ἡ κίνησις αὐτὴ ἐνηργήθη εὐκόλως διὰ τῆς σφηνῆς κωχλίων τινῶν ἐριζοντιῶς τοποθετηθέντων ἐπὶ ἀκινήτου στρωτῆρος· Ἡ δύναμις ἡ ἐνεργόσα κατ' ἐξῆς ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ὀλισθηρῶν ὑπομοχλίων ἐλκεται αὐτὰ, τὰ δὲ κινηθέντα ἔφερον ὑπ' αὐτὰς ὄλον τὸν σύνδεσμον τῆς διὰ στρωτῆρων ἐσχάρας, καὶ ἐπορεύθη ὀλόκληρον τὴν ἐπὶ τῆς ἐσχάρας οἰκοδομήν.

Ὅταν δὲ αἱ οἰκίαι ἐφθασαν εἰς τὰ προπαρασκευασθέντα δι' αὐτὰς νέα θεμέλια, ἐξήχθησαν ἐν πρῆξί ὄλοι τὰ εἰταχθέντα προηγουμένως ὑπ' αὐτῶν ξύλα, καὶ αἱ οἰκίαι ἐκάθησαν ἐπὶ τῶν θεμελίων τούτων.

Καθ' ἕνα δὲ τὸ διάστημα τῆς περιέργου ταύτης ἐργασίας καὶ ὁδοιπορίας τῶν οἰκίων, οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἐξηκολούθησαν μένοντες ἐντὸς αὐτῶν, καὶ καταγινόμενοι εἰς τὰ συνήθη ἔργα των χωρὶς νὰ λάβωσι οὐδεμίαν προφύλαξιν.

Αἰτίαι τῶν ἐν τῷ Φυ. λ. λ. III. αἰτίηματος
Θρόνος—Ὀνος—Κρόνος—Χρόνος.

ΛΙΝΙΓΜΑ.

Κυρία τις περιεταγμένη ὑπὸ τῶν οὐρανῶν, τῶν θεῶν κτλ. καὶ τῶν ἐγγύμων τῆς, ἐπαυγούριζε τὴν δεκάτην κτλ. ἐπέτειον τῶν γενεθλίων τῆς. Πῶς τοῦτο;